X m. 1935 m. gruodžio mėn. 12(120) Nr.

JAUNIMO DRAUGAS

VILNIAUS KRAŠTO JAUNUOMENĖS MĖNESINIS LAIKRAŠTIS

Redakcija ir Administracija: Vilnius, Dombrovskio gt. 5—1.

PIRMĄJĮ DEŠIMTMETĮ BAIGIANT.

Šiuo n-riu „Jaunimo Draugas" baigia pirmąjį savo kilnios tarnybos dešimtmetį. Baigia dešimtmetį tarnybos, kurioje visas jėgas teko skirti lietuviškos šviesos skleidimui, tautiškos dvasios ir krikščioniškos dorovės gaivinimui ir ūgdymui Vilniaus krašto lietuvių jaunuomenės širdyse. Džiugu, kad jau tiek laiko garbingoj sargyboj išbudėta ir sėkmingai didžiųjų tautos tikslų siekta, o ypač džiaugsmas ima, kai matai, kad dešimtmečio pastangos veltui nenuėjo.

Prieš dešimtį metų kitaip atrodė mūsų gimtasis kraštas. Tuomet spausdinto žodžio mūsų kaimuose nedaug dar plito, o jaunimas savo spaudos visai neturėjo. Taip pat lietuviškų organizacijų kaime mažai tebuvo, o mūsų jaunuomenė buvo dar visai neorganizuota. Mat, tuomet Vilniaus krašte trūko lietuviškos šviesuomenės, o todėl ir mūsų kultūrinio gyvenimo pulsas buvo labai silpnas. Tuomet dar nebuvo ne tik šių dienų stiprios lietuviško atgimimo srovės, bet nesimatė ir aiškesnės krypties vos pradėtoj jaunuomenės veikloj. O dėl stokos aiškiai suformuluotų veiklos šūkių daug gaišta laiko, svyruojant kryžkeliuose ir ieškant tikrųjų keliarodžių.

Tose sunkiose sąlygose gimė „Jaunimo Draugas". Pradžioje nebuvo nei lėšų, nei rašytojų, nei skaitytojų. Buvo tik pribrendęs jaunimo spaudos reikalas ir poros asmenų tvirtas pasiryžimas, kaip nors užkimšti nebepakenčiamą spaudos spragą. Tie du veiksniai nulėmė, kad „Jaunimo Draugas", sunkiose sąlygose gimęs silpnas būdamas, išliko gyvas, sustiprėjo ir jau dešimtmetis, kai mūsų jaunuomenei gražiai tarnauja.

„Jaunimo Draugas" atnešė Vilniaus krašto jaunuomenei pirmą jos pačios širdyse gimusią ir brendusią spausdintą

mintį. Jis Kristaus vardu pirmą kart pasveikino mūsų jaunimą ir kvietė jį visas jaunąsias jėgas aukoti savo tautai, jai atiduoti jaunąją širdį ir sielą. Tuo būdu buvo pirmą kart viešai suformuluota tautiškai katalikiška mūsų jaunuomenės ideologija, dedant jos pagrindan Dievo ir Tėvynės meilės idealus. „Jaunimo Draugo" paskelbti tautinio ir dorovinio atgimimo šūkiai plačiai nuskambėjo Vilniaus krašto kalnais ir klonimis, o jų gaivinantis aidas užklydo į tūkstančius vargo sukuprintų lušnelių ir giliai įsmigo jose bręstančios jaunosios kartos širdysna.

Nuo pirmųjų „Jaunimo Draugo" žingsnių iki šių dienų mūsų būklė žymiai pakitėjo. Šiandie jau tūkstančiai lietuviško jaunimo susispietę tautiškosna organizacijosna. Jau tūkstančiai naudojasi lietuviška knyga bei laikraščiu. Šiuo metu žymi mūsų jaunimo dalis jau sąmoningi ir šviesūs tautiečiai, kurie nesibaido lietuviško darbo, kuriems dėl lietuvio garbingo vardo ir pakentėti nebaisu. Iš pirmykščio paskirų asmenų tautiško veikimo šiandie jau susidaro tūkstantinių minių lietuviškoji veikla, kuri kas kart sparčiau stumia mūsų krašto likimą šviesios ateities linkme.

Toj bendroj Vilniaus krašto lietuvių kultūrinėj veikloj, kuri jau davė taip gražių vaisių, teko ištisas dešimtmetis ir „Jaunimo Draugui" dalyvauti. Jis nešė lietuviškos šviesos žibintą į tolimiausius mūsų krašto kampelius, kur kitokios lietuviškos šviesos spindulys retai ir sunkiai prasiskverbdavo. Jis patarnavo ir tiems, kurie naują plunksną miklino ir savo kurybines jėgas ugdė. Jis buvo ir su tais, kurie pratinosi spausdintu žodžiu naudotis ir raštuose žinių ieškoti. Jis džiaugėsi, kai jam pavykdavo varguose sustingusio lietuvio veide saldžią šypseną pažadinti. Jis buvo ir ten, kur lietuvis jaunuolis linksminos, ir ten, kur jis sielojos, ir visur nešė draugiškos paguodos bei prieteliško patarimo žodį.

Sako, kas nori laimingai pasiekti pasirinktą uostą, plaukdamas audringa jūra, tas turi dažnai patikrinti laivo kryptį. „Jaunimo Draugas" prieš dešimtį metų pasirinko Aukščiausiojo ir Tėvynės meilės vardu pažymėtą kelią, kuris neabejotinai veda visiško lietuvių tautos atgimimo ir visokieriopo gerbūvio kryptimi. Šiandie, patikrinę pradžioje pasirinktą kryptį ir pastebėję, kad laimingai plaukiame, galime tik dar labiau įsitikinti, kad tos išganingos krypties mums keisti nevalia. Su mumis plaukia tūkstančiai lietuviško jaunimo, prie mūsų prisidės ir kiti, kurie iki šiol laikėsi nuošaliai, nes visai lietuvių jaunuomenei su mumis pakeliui. **Redakcija.**

Daug lietuviško džiaugsmo, laimės ir pasisekimų savo bendradarbiams, platintojoms ir skaitytojoms Kalėdų ir Naujųjų Metų proga nuoširdžiai linki

„Jaunimo Draugo" Redakcija ir Administracija.

ŽMONIJOS VADUOTOJAS.

„Rasokite, dangūs, iš aukštybių, ir tegu debesys išlyja Teisųjį, tegu atsiveria žemė ir teišželdo Gelbėtoją" — šaukė senasis Izraelio pranašas, nusivylęs žmonių išmintimi ir matydamas visuotinį sugedimą. Jo manymu, turi ateiti regimas Teisingasis, kuris parodys kelią ir išvaduos žmogų iš jo paties vergijos, iš aistrų ir nuodėmės vergijos.

Sveikas, Jėzaus mažiausias...

O štai, vėl graikų išminčiaus šauksmas, kuris, nors ilgai gyvendamas, jokios aplinkui prošvaistės nebematė ir jautė, kad visuotinis visuomenės sugedimas turi baigtis katastrofa, — pats žmonių gyvenimas turi subyrėti.

— Padarykite man tą malonę, nepavydėkite man, senam žmogui, reginio, kurio lig šiol dar niekada nesu matęs... Tegu kas nors iš jūsų parodo man žmogų, kuris nori būti pripildomas dieviškos dvasios ir nebevainoja nei Dievo, nei žmonių, niekur neklysta, nepuola, nepyksta, nepavydi, — žmogų, kuris trokšta tapti Dievu ir, šiame negyvame kūne bebūdamas, mąsto apie vienybę su Dievu. Parodykite man jį!

O kitas tos pačios gabios tautos išminčius, daug žemių apkeliavęs, jau nebematė žemėje nieko, kas galėtų atstatyti sugriautus visus žmonių gyvenimo pamatus, ir pranašiškai šaukė: „Jei bent Dievas iš dangaus ateis ir išmokys mus tiesos".

Argi tai nėra krikščionybės aušra! Žmonija šaukte šaukė Dangų siųsti jai Tą, kuris atstatytų žmonių gyvenimą, atneštų šviesos, kurioj pamatytų tikrąją daiktų vertę, parodytų tikrąjį kelią į laimę ir ramybę.

Ir išgirdo Dangus žmogaus šauksmą, nors šimtai metų praėjo. Reikėjo, kad žmogus įsitikintų, jog jo paties protelio neužtenka savo gyvenimui tvarkyti, kaip neužtenka elektros lempučių nakties tamsai išsklaidyti, nors jų ir daug sau užsižibina. Viena saulė ją išsklaido, ir pasidaro tikrai šviesu, visur šviesu, viskas matos, gali dirbti, visi šešėliai ir vaiduokliai išnyksta: dieną ji daro, ne žemiška šviesa.

Taigi, suprantame, koks džiaugsmas perėmė žmoniją, kada tas laukiamasis dieviškas žmogus pasirodė žemėje.

Kas jis buvo? Kur pasirodė? Gi ramiame Palestinos kampely, Betliejaus vietovėje. Jis pirmą kartą pažvelgė savo žmogiskomis akimis į mūsų suvargusią žemę. Toji dieviškoji šviesa žemėje atsimušė net padangėje: sužibo nauja neregėtos šviesos žvaigždė. Ir pamatė ją visų pirma išminčiai, o paskui paprastų sodžiaus gyventojų, teisių, kaip gamta be vyliaus, žmonių akis. Jie pirmieji pastebėjo naują žvaigždę, jie pirmieji Betliejaus Kūdikyje ant šieno pažino užtekančią žmonijos saulę. Ir, kaip saulei užtekėjus, pasigirsta gamtos džiaugsmo balsas, kad ir vieversio giesmės pavidale, taip žmogaus širdies džiaugsmas pratrūko šlovės giesme: Sveikas, Jėzau, gimusis!

O danguje trykštančiais saulės spinduliais pasklido nesiliaujanti angelų giesmė:

Gloria in excelsis Deo!

Ir nuo tos valandos prasidėjo žemėje perversmas, kokio ji nėra mačiusi. Naujas lapas atsivertė žmonijos istorijoje. Ir dalinam mes šiandien savo istoriją į du laikotarpiu: vienas prieš Kristaus gimimą, antras po Kristaus gimimo.

Naujas raugas užraugė žmoniją. Lyg pavasarį saulei sušildžius žemę, ėmė dygti neregėti augalai, neregėti žmogaus dvasios reiškiniai. Kas čia pasidarė? Daiktai, dėl kurių žmonės vienas kitam galvas skaldė, metami šalin: meta namus, dvarus, ištaigingą gyvenimą. Mušami nekeikia, nekeršija, laimina, meldžiasi. Sveiki ir kilmingi nusilenkia į vargšus, ligonis, našlaičius, juos renka, juos globoja. Ponas ir vergas broliais vadinasi, sėdasi už vieno stalo. Stebuklai: jaunos mergaitės, kurioms siūlomos garbingos moterystės, savo jaunystę, savo grožį aukoja Kristui ir eina gyventi vienumoje ir tarnauti kitiems: globoti našlaičius, slaugyti ligonis, mokyti svetimus vaikus. Kas buvo laikoma laimės viršūne — kurti šeimą, to laisvu noru išsižadama.

Arba štai vėl, kiek kraujo lieta, kad įgytų valdžios, — o čia, žiūrėk, tvirti vyrai, išsižadėję asmeniškos laimės ir laisvės, laisvu noru atsiduoda kitų vadovavimui ir linksmi eina to darbo dirbti, kuriam juos

siunčia jų pasirinktas viršininkas. Įvyko daiktų perkainavimas. Nakties tamsoje bauginantys vaiduokliai dienos šviesoje pasirodė paprastais velniais. Taip: tik Kristaus šviesoje pasirodė, kas svarbiausia gyvenime, o kas antraeilės reikšmės, — kas tikslas, o kas priemonė.

Ir kiek tų, kurie suprato Kristų ir juo pasekė! Mūsų Čiurlionis savo regėjime tą atvaizdavo: begalinė žmonių eilė eina ir eina nesulaikomai į kalną, kurio viršūnėje spindi Kryžius.

Ir nėr kas sulaiko tą Kristaus Naujos žinios (Evangelijos) eigą! Galvas kapoja jos skelbėjams, kalėjimuose pūdo, žvėrims meta, — eina ir eina: ir pripildo miestus, ir kaimą, ir senatą, ir kariuomenę, ir ciesoriaus rūmus, — ir Kryžius suspindi ir padangėje, ir ant rūmų, ir pakelėse, ir pamiškėse menkos grytelės lange. „Juo nugalėsi".

Ir už nieką neatiduos žmogus to turto, kurį jam atnešė Kristus, nes be jo pasidaro tokia bedugnė, kad joje prasmenga visi idealai, visos laisvės ir visa gyvenimo prasmė. Taigi, negali būti žmogus abejingas (neutralus) Kristui, kaip negali būti sūnus neutralus tėvui, tautietis savo tautai. Kas nėra su Kristumi, tas prieš Kristų. „Kas nėra su manim, tas prieš mane; ir kas nerenka su manim, tas barsto", paties Viešpaties žodžiai.

O šiandien mes esame pašaukti toliau nešti Kristaus Gerąją Naujieną — Evangeliją. Visi pašaukti. Kristaus Karalija, kuri neša su savimi ramybę, meilę, teisingumą ir net visokeriopą tvirtybę ir sveikatą, Lietuvoje šiandien pareina nuo mūsų. Tuo veikiau ji ateis, kuo drąsiau jo mokinių eilėse stosime nesvyruodami, nesidairydami, Kristaus nesigėdydami ir atvirai visiems šauksime:

Sveikas, Jėzau, gimusis! *M. R.*

LIUDAS GIRA.

ŠVENTOMS KALĖDOMS.

Šalta balta, balta šalta.
Purto žvarbūs šiaurės vėjai.
Pagailėk žmogaus, nors kalto,
Dieve, gimusis Betliejuj.

Vėlai švinta, anksti temsta.
Nebešildo nė saulutė.
Vien viltimi pasiramstom:
Tuoj turės Kalėdos būti!

Tuoj Kalėdos — šventos, mielos,
Šventė danguje ir žemėj.
Ir žiema netaip pašėlus,
Ir skliautai netaip aptemę.

Visa, visa atsimaino,
Visa, visa palinksmėja,
Kai Kalėdos mums ateina,
Žvaigždę žiebdamos Betliejaus.

Meilę, giedrą, taiką, rimtį
Skelbia mums Kalėdų šventė.
Tu panorai, Kristau, gimti,
Kad aprimtų tie, kur kentė.

Tu panorai gimti, Kristau,
Vargingoj Betliejaus kūtėj,
Kad žmonių gentis išvystų
Žemėj Rojaus nors kamputį!...

Tikras jaunimo draugas.

— Gal straipsnelį parašytum. Baigiame „Jaunimo Draugo" pirmąjį dešimtmetį — kalbino redaktorius.

— Aš? Tiek metų, kai nieko į „Jaunimo Draugą" nerašiau. Kažkaip nutolome.

— Bet pirmaisiais metais buvai veiklus bendradarbis, — argumentavo redaktorius.

— Šak ciesų porini, — norėjau atsakyti savąja dzūkų tarme.

Pirmaisiais metais... Vadinasi, praėjo jau gerokas laiko tarpas, jeigu drąsiai sakoma „pirmaisiais metais". Metų, apskaičiavus matematišku tikslumu, gal ir nedaug. Vos dešimtieji pasibaigė. O paprastai esame linkę manyti, ar bent sakome, kad dešimts metų, tai, girdi, nedidelis laikotarpis. Ir čia pat, norėdami kaip nors pateisinti dešimtmečio sukaktuves, mėginame įrodinėti, kad mūsų gyvenimo sąlygose dešimtukas apskritų metelių šį tą reiškia. Aišku. Dėl to negalima ir abejoti. Dešimtį metų išgyvuoti draugijai, arba be pertraukos leisti laikraštį, tai ne juokai, bet didelis laimėjimas.

Lietuviškų draugijų Vilniuje turime daug ilgiau gyvuojančių, negu dešimtį metų, bet laikraštis, kuris būtų leidžiamas dešimtus metus be pertraukos, yra didelė naujiena, yra, jei taip galiu išsireikšti, istorinis mūsų visuomenės gyvenime įvykis.

Keistas sutapimas! Mūsų studentų sąjungai dešimts metų, mūsų liaudies švietėjų-mokytojų sąjungai dešimts metų ir „Jaunimo Draugui" taip pat dešimts metų! Mūsų kuriamojo gyvenimo entuziastai šių sukaktuvių proga sušuks jubiliatėms ir jubiliatui—ilgiausių metų! Vėl kiti šių trejopų sukaktuvių proga pamėgins praėjusiais dešimtmečiais padarytus darbus pakritikuoti, gerokai persijoti. Aišku, galima ir pasidžiaugti ir sąskaitas suvesti. Įvairumas gyvenimui reikalingas. Be jo mūsų gyvenimas nebūtų vertas ir sulaužyto skatiko. Iš to išeitų, kad sukaktuvių proga, vieni jomis turėtų džiaugtis, kiti kritikuoti. Arba šį dvejopą jubiliejaus minėjimą turėtų atlikti tie patys žmonės, kuriems tektų ir džiaugtis ir kritikuoti.

Šio straipsnelio autorius neprisideda nei prie vienų, nei prie kitų. — Tai kokių galų čia brukies,— paklaus „Jaunimo Draugo" skaitytojai. Leisk optimistams džiaugtis, o pesimistams kritikuoti. Labai perprašau! Viena, kad esu prašytas šį tą parašyti, o antra buvo, laikai, kada darbavausi „Jaunimo Drauge", kada su kolega Marijonu, Dieve duok jam sveikatą, spaustuvėje vos už čiuprynų nepasiėmėm už ideologinius skirtumus. Po tų karštų debatų nuėję nusifotografavome. (Tikiu, kad ta fotografija dar pamatys saulės šviesą). Paskui... Marijonas išvažiavo, aš nukrypau kitur, Silvestras dar kurį metą laikėsi tradicijų... Tik vienas redaktorius (jo vardas ir pavardė yra paskutiniame laikraščio puslapyje) neišleido plūksnos iš rankų, kol štai esame sukaktuvių išvakarėse.

Kiek iki šiol išėjo „Jaunimo Draugo" numerių, rašydamas šį vadinamąjį straipsnį tikrai nežinau. Sužinosiu, kai išeis naujas numeris. Antra vertus, numeris daugiau, numeris mažiau — nesvarbu. Už tat svarbu štai kas.

„Jaunimo Draugas" per tuos dešimtį metų iš tiesų buvo jaunimo draugu, mūsų, lietuviškojo jaunimo draugu... Apie jaunimo laikraščio

reikalingumą ir anksčiau viename kitame mūsų laikraštyje būdavo prasitariama. Bet šis išganingas sumanymas iki 1926 metų pradžios taip ir paliko sumanymu. Tiesa ir tai, kad iki 1926 metų mūsų laikraščiuose buvo rašoma ne tik apie jaunimo laikraščio reikalingumą, bet būdavo straipsnių ir jaunimo klausimais. Išeitų, kad jau ir anksčiau buvo jaunimo klausimu rūpinamasi, rašoma. Visai kitaip dalykai virto, kai Vilniaus krašto lietuvių jaunimas susilaukė savo laikraščio...

Nuo to laiko praėjo dešimts metų. Apsivilkus kritiko rūbais gal ir vertėtų pastatyti klausimas. Kas ligi šiol nuveikta? Redaktoriui šitas klausimas gali nepatikti, nes daug lengviau paklausti, negu atsakyti, išsiaiškinti. Bet aš manau, kad „Jaunimo Draugo“ redaktorius ir visi jo bendradarbiai, kurių vieni trumpiau, kiti ilgiau darbavosi, gali lengvai atsakyti į klausimą:—Kas ligi šiol nuveikta? Atsakymas be žodžių

Liet. Šv. Kaz. D-jos Švenčionių apskr. skyrių atstovų suvažiavimo (š. m. XI.18-19 d.) Švenčionyse dalyviai su prelegentais. Viduryje sėdi kun. mag. St. Valiukevičius, dešinėj nuo jo adv. A. Juknevičius, kairėj inž. J. Jankauskas. Dešinėj krašte sėdi inž. M. Kraužlys. Iš kairės ketvirtas (sėdi) kompozitorius J. Sinius.

Štai jis. Dedama ant stalo 10-ties metų „Jaunimo Draugo“ komplektai. Dešimts metų—dešimts apystorių tomų. Gerbiamieji! Tai ne juokai. Duoti Vilniaus krašto lietuvių jaunimui dešimts storų spausdinto lietuviško žodžio tomų—yra didelis darbas. Yra tai įrodymas, kad „Jaunimo Draugas“ per tuos dešimtį metų iš tiesų buvo tikruoju Vilniaus krašto lietuvių jaunimo draugu.

Visai kitas klausimas — „Jaunimo Draugo“ trūkumai. Jų buvo ir bus. Tobulumo pasaulyje nėra, bet kai laikraščio vedėjas, jo vairuotojas turi gerus norus, trokšta per spausdintą lietuvišką žodį padėti savo tautiečiams, tai jau yra labai daug. O tokių norų „Jaunimo Draugo“ redaktoriui netrūko. Tarp mūsų kalbant, teko girdėti, kad paskutiniu metu į „Jaunimo Draugą“ koncentruojamos naujos jėgos. Malonu! Kokiais keliais eis naujų jėgų vadovaujamas šio mėnesio jubiliatas— atei-

tis parodys. Bet jei tiesa, ką žmonės kalba apie naujų jėgų būrimą, tai, naudodamasis seno bendradarbio teisėmis, taip sakant, paprašęs žodžio, norėčiau pridėti savo triliakį, kaip ir kokį linkėjimą. Mano linkėjimas nedidelis, kuklutis. Būtent, norėčiau, kad „Jaunimo Draugas", pradėdamas savo garbingo gyvenimo antrąjį dešimtmetį, dar labiau susiartintų su Vilniaus krašto lietuvių jaunimu, dar giliau paimtų į širdį jo vargus, negalavimus, jo norus, troškimus. Kitaip sakant, kad stengtųsi, kaip sakydavo didysis mūsų Kudirka, sužinoti, kur lietuvis jaunuolis dainuoja, linksmindamas visą aplinkumą, kur jis liūdi, kur sesutė lietuvė savo angelišku balsu traukia lietuvišką dainelę ir kur ji surambėjusiomis nuo sunkaus darbo rankomis šluosto per saulės nudegtą veidą riedančias gailias ašaras.

Jei visa tai „J. Dr." giliai paims į širdį, jis suburs aplink save visą Vilniaus krašto lietuvių jaunimą, sudarydamas iš jo gražią šeimyną... Tokis mano linkėjimas geram pažįstamam „Jaunimo Draugui", tikram jaunimo draugui. *R. Mackevičius.*

KŪČIOS.

Iš visų metinių švenčių Kūčios yra pats gražiausias, pats švenčiausias vakaras. Kūčiomis žmogus pradeda džiaugtis kūdikiu būdamas ir nenustoja jų laukti pasenęs. Suprantama: tą vakarą švenčiame atminimą To, Kuris pasauliui skelbė Taiką ir Meilę. Ir jausti, kad aplink visą žemės rutulį milijonai žmonių džiaugiasi tąja šventės nuotaika, laužo „Dievo pyragus", visi tokie švelnūs, taip maloniai nusiteikę ir kad esi narys tos milžiniškos draugijos, — visa tai jausti — malonu.

Nežemiškas jausmas užburia ir mus. Ir mes tą vakarą norime ir stengiamės būti švelnesnės, meilesnės, gražesne dvasia. Kaip ir kur begyventum, — gražiame salone, ar prastoj bakužėj — Kūčių vakaras visada vienodai brangus, visada nori, kad jis būtų malonus, ilgai nepamirštamas.

Taip jaučia visi, to trokšta milijonai. Ir kaip liūdna prisimint šeimas, kurios to pasiekt negali, kurių širdys užkietėjusios, kurias nelaimės prislėgė, kurie senatvėj visų apleisti, su ašaromis laužia „Dievo pyragus".

Sesės! Kas, jei ne mes daugiausia suprasim Kūčių vakaro raikšmę: Taiką ir Meilę! ar ne mes pirmosios turime tai įgyvendinti? Kas, jei ne mes nuskaidrinsim suvargusių senelių širdis, pradžiuginsim nusiminusius tėvelius, paguosim susirūpinusį brolį? Kas, jei ne mes, kurios skaisčia jaunyste žydim, kurių dvasios netemdo dar joks šešėlis? Įnešti džiaugsmo į niūrias dienas, nušviesti aptemusias akis galim tik mes, kurių širdis jautri, vargu nenukamuota, troškimai drąsūs ir jėgos jaunos.

Kitose šalyse yra labai gražus paprotys—„Kalėdų diedukas" lanko ne tik vaikus, bet ir suaugusius ir senelius. „Kalėdų diedukas" — tai dovanos, duodamos savo artimiesiems Kalėdų švenčių proga. Jos gali būti pigios, menkutės, bet kiekviena iš jų primins tam, kurį apdovanojai, kad apie jį galvojai, rūpinais, kad atsiminei.

Ypač atsiminti privalom tuos, kurių Kūčios nėra giedrios: senelius, kurie jaučiasi esą vieniši šiame pasaulyje, neturtingus, kurie neturi kuo paįvairinti savo Kūčias. Pasistenkim kuo nors juos pradžiuginti. Pagaliau atsiminkim visus tuos, kuriems brangus mūsų atsiminimas.

P.

A. TEVARINIS.

Daina apie save.

Dešimts ilgų metų, kaip aš keliaunu,
bet dar nepasenęs. Nuolatos jaunas!
Buvau kiekvienoj aprūkusioj grįčioj,
įlisti kartais teko pro duris uždarytas,
tačiau lietuvišką šypseną įnešiau ten.
Dešimts ilgų metų, kaip aš keliaunu,
bet dar nepasenęs. Nuolatos jaunas!
Nors kartais ir lietus ir tamsa, nors akis išbadyki,
vistiek nueinu, nors už dyką,
ir piktžoles melo išraunu ten.
Per dešimtį metų, jaunime, aš tau
lietuvišką mintį ir žodį nešiau,
tik imk, galvok, budėk!
Kad mano žygiai nenueit perniek.
Dažnai ir kelią sunkiai bristi teko,
visaip juk būna jer dešimtį metų.
Kad dažnai, pas tave nesilankyčiau,
kad tamsoje paskęstų jaunos grįčios,
net muilo burbulus žadėjo man.
Bet aš į slidžią pakalnę neslydau,
nors mačiau kitus slystančius.
Ėjau, kaip kareivis, kaip sargas,
kad, ranką tau pavargusiam
padavęs, įvesčiau iš šuntakio kelian.
Per dešimtį metų, jaunime, aš tau
lietuvišką mintį ir žodį nešiau,
tik imk, galvok, budėk!
Kad mano žygiai nenueit perniek.
Dabar, kai dešimtmečiui ranka pamojau,
ir ant tvirtų jau stoviu kojų,
einu naujai į tavo grįčią,
kad nusiminusį tave lankyčiau
ir rodyčiau tavo tikruosius kelius.
Tad, jaunas Lietuvos artojau,
eik su manim per žemę — rojų,
kartu mes melsimės, kartu ir dirbsim,
rusensim, kol darbu net pavargsim.
Bet laimės rytą sukursim čia!
Per dešimtį metų, jaunime, aš tau
lietuvišką mintį ir žodį nešiau,
tik imk, galvok, budėk!
Kad mano žygiai nenueit perniek.

NEAMŽINAI.

Kalėdų išvakarės...

Didelės, baltos sniegulės tingiai dengia laukus, pievas, miškus. Atrodo, kad viskas, lyg Kalėdų angelo, skaidriais sparnais ir baltu apsiaustu apgaubta. Gamta rami, giliai susimąsčiusi, jau visiškai pasiruošusi sutikti rytų Aušrinę, kuri kažkada pranešė žmonėms, kad skurdžioje lušnelėje užgimė Kristus. Per visą dieną nepasirodžiusi saulė dingo rūkų prieblandoje. Atslinko kurti naktis. Ramu... Tylu... Retkarčiais iš šermukšnių šakų pabaidyti juodvarniai, beskrisdami, disonansiniais akordais sukrankdavo ir sudrumsdavo kurčią tylą, bet jiems išsiskyrus, tamsios girios eglynuose vėl įsiviešpataudavo tylioji angelų ir piemenėlių naktis.

Žmonės susitvarkę, pasirėdę išeiginiais rūbais, susėdo prie stalo pasidalyti kalėdaičiais ir viens kitam palinkėti daug laimės, sveikatos ir laimingesnio gyvenimo. Jų akyse spindi džiaugsmas, lūpose — šypsniai, balse vilties gaida... Vidurnaktis ritmingai slenka...

Pirkelių žiburėliai, kaip vilkų akys, merkėsi, geso...

Tiktai sodžiaus gale, po liepa, samanotos bakužės mažuose langeliuose, šviesa dar ilgai, baimingai mirkčiojo. Prie parengto kūčių stalo sėdėjo į kuprą susilenkusi, raukšlėtu veidu, išverktomis akimis sena motulė. Ji suakmenėjusiomis, nuo ašarų nublukusiomis akimis žvelgė kažkur į tolį. Ji lyg be gyvybės, be jausmo. Jos motiniškas žvilgsnys skrodė ūkanotus laukus, tamsias paslaptingas girias ir storiausias mūro sienas.

— O, senoji motinėle! Žiaurus likimas išplėšė tau aukso sakalėlį— mylimą sūnelį, kuris buvo žadėjęs parnešti įvairiaspalvę laimės juostą ir pakloti ją nelaimingoje šalyje skurstantiems broliams. Kodėl, motinėle, tavo skruostais nerieda žvilgančios ašaros? Kodėl?...

— Išseko man ašaros... Plaukai, kaip pavasarį obelys, pabąlo... Širdyje stingsta kraujas. Veidą raižo liūdesio raukšlės... Jis gyvųjų karste — kalėjime...

Staiga už lango senos liepos sustyrusiose šakose gūdžiai sustaugė vėjas, lyg baisų žodį tardamas.

— Amžinaiii... amžinai... Tos pačios vėjo dejonės atsiliepė bakužės pakraikėse ir kamine, paskiau aidu nutyvuliavo į tolį, kur buvo nukreiptos motinėlės mintys.

Senojo miesto aukštojo bokšto laikrodis, atskaitęs dvylika žvaigždžių, lyg nuvargęs, nutilo. Pabudo varpai ir, pamatę nuo rytų iškilmingai atslenkančią Aušrinę, sugaudė įvairiais balsais. Žmonės sukilo. Jų būriai traukė atiduoti garbę Tam, kuris atėjo pasaulin, nešdamas žmonėms išganimą, viltį, meilę... Iš milijonų krūtinių plaukė galingi balsai: „Garbė Dievui aukštybėse“...

Tik negalėjo jis, nelaimingos motinos sūnus, kartu su savo artimaisiais užgimusiam Kūdikėliui atiduoti garbę. Neleido sunkios geležinės durys ir įkyrūs retežiai.

Vienodas ir nuobodus vėjas spiegia, kaukia: „Amžinaiii... amžinaiii“...

Ir taip nuolatos jo ausyse skamba vienas tik žodis, baisus, kaip pragaras. — Amžinai!

Bet staiga suskamba laisvės varpas, kurio garsas nuaidi po visą kraštą ir, įsiskverbęs pro geležiniais virbais užpintą langą, sukužda:

— Jaunuoli, neamžinai! *Juozapas Bajoraitis.*

Viln. Liet. Stud. Sąjungos buvę ir dabartiniai nariai su svečiais, atvykusiais iš N. Lietuvos į S-gos dešimtmečio iškilmes.

Kalėdų eglutė.

(Padavimas).

Naktis, kurią gimė mažutis Jėzus, buvo šviesi ir rami. Žmonės ir visi sutvėrimai džiaugėsi. Medžiai, kurie augo netoli stainelės, stiepė savo šakas ir žvelgė vidun kūtelės, kur ant šieno gulėjo Dangaus ir Žemės Karalius — mažutis Jėzus.

Ir mažučiai augalėliai—gėlelės džiaugėsi Išganytojo užgimimu. Jos pakuždomis viena kitai sakė tą linksmą naujieną ir nedrąsiai, pakėlusios kvepančius žiedelius, siuntė kūtelės link malonų kvapą.

Netoli kūtelės, kurioje gimė pasaulio Atpirkėjas, augo trys medžiai: alyva, eglė ir plačiašakė palmė Tą šventąją naktį danguje sužibėjo išpranašautoji šviesi Betliejaus žvaigždė, parodžiusi, kur pasaulin atėjo Tas, Kurio jau seniai nuodėminga žmonija laukė. Jis atnešė pasaulin viltį, paguodą ir įžiebė į žmonių širdis artimo meilę.

Tą vakarą gamta buvo neišpasakytai graži. Ji visa garbino Kristų—Kūdikėlį ir aukojo Jam savo dovanas.

Laimingiausi visų augalų buvo trys, šalia kūtelės augę medžiai. Jie pro praviras duris matė Mažutį ir gerėjosi Jo šypsena.

Išdidi palmė pasisuko į alyvą ir ėmė tartis, kokių dovanų nunešti Kūdikėliui, kad Jį palinksmintų. Pagaliau nutarė nunešti savo vaisius.

— Eime į kūtelę — tarė palmė.

— Paimkite drauge ir mane - sušnibždėjo tyliu balsu eglutė, kuri augo prie alyvos.

Palmė ir alyva išdidžiai pažiūrėjo į nelaimingą, drebančią eglaitę.

— Paimti tave?—nusistebėjo jos.—O ką tu galėsi Vaikeliui paaukoti? Juk nieko kita neturi, kaip aštrias duriančias skujas. O tavo dervos kvapas yra toks nepakenčiamas, kad Jėzulis tuoj imtų verkti.

Nelaiminga eglaitė liūdnai nutilo ir tik iš tolo žiūrėjo į gražųjį Vaikelį. Angelas, kuris dabojo Viešpaties stainelę, girdėjo medžių pasikalbėjimą—šiurkščius palmės ir alyvos žodžius, nutarė paguosti kuklią ir nedrąsią eglutę.

Tuo tarpu, atėjusios pas Kūdikėlį palmė ir alyva padėjo prie Jo kojų savo vaisius. Alyva—nuostabiai kvepiančius, paauksuotus vaisius, kuriais pakvipo visa kūtelė, o palmė nusilenkė ir padėjo į ėdžias gražiausias uogų kekes, be to, išplėtusi tankias šakas, pridengė Jį, norėdama sušildyti

Eglaitė nuliūdusi žiūrėjo, bet nepavydėjo savo draugėm.

— Teisybę jos sako — kuždėjo pati sau eglelė - esu negraži ir neturiu nieko, kuo galėčiau mielajam Vaikeliui pasirodyti. Iš tikrųjų, gal Kūdikėlis, pamatęs mane, išsigąstų ir imtų verkti! Geriau man tik iš tolo žiūrėti į jį ir džiaugtis, negu būti priežastimi nekaltų Jo ašarų.

— Gaila man tavęs, eglele — tarė prisiartinęs angelas. — Tu tokia nuolanki, kuklutė. Už tai aš tave papuošiu, o tu būsi už visus augalus gražesnė ir gimusiam Kūdikėliui atneši daug džiaugsmo, linksmybės.

Ir štai, tą valandą įvyko nuostabus dalykas. Vos tik angelas pažiūrėjo į skaidrųjį dangų ir iš jo aukštybių pasipylė žvaigždžių lietus. Šviesūs žiburėliai nusagstė eglės šakutes nuo viršaus iki apačios. Eglelė iš džiaugsmo net sudrebėjo. Paskui ji išdidžiai, pasigrožėdama, pažiūrėjo į tūkstančius jos šakelėse mirgančių įvairiausių ugnelių ir, įėjusi

kūtelėn, nusilenkė Mažajam Kūdikėliui, dovanodama Jam nesuskaitomą daugybę mirgančių žiburėlių. O ėdžiose gulįs Vaikelis meiliai nusišypsojo ir ištiesė į žibančią eglaitę savo mažytes rankeles... Jėzulio akytėse spindėjo pasitenkinimas ir džiaugsmas, o nedrąsios eglaitės šakelės, nepaprastai susijaudinusios ir laimingos, neramiai ošė.

Tai buvo Mažojo Kūdikėlio - Išganytojo eglutė.

Nuo to laiko įsigalėjo tarp žmonių paprotys rengti Kalėdų eglutę. O šis žaliasis medelis nuo neatmenamų laikų puošia užgimusio Kūdikėlio - Atpirkėjo šventę. Ir ilgai ją puoš ir drauge bus visų mažųjų vaikelių džiaugsmas.

V. T—tis.

JONAS ČEKAUSKAS.

KALĖDŲ DŽIAGSMAS.

Iš džiaugsmo mirgsi danguj žvaigždutės,
Džiaugsmu tik giržda sniegučio klodai,
Nes Didis Viešpats užgimė kūtėj,
Kurs visus guodžia, myli vienodai.

Džiaugsmu nušvito vargdienių širdys,
Kurios ligšioliai tiek skriaudų kentė.
Užgimė Kristus! Himnai tik girdis.
Visur tik laimė, Kalėdų Šventės.

— Kaip šiandie gera, — kuždasi snaigės.
— Kiek šiandie džiaugsmo! — šūkauna vėjas.
— Lūkesio dienos varguoliams baigės,
Nes gimė Kristus, mūs Atpirkėjas!

Šiandie užmirškim, kas nyku, juoda.
Te šiandie mūsų skausmai sugyja.
Gimė našlaičių, vargšų paguoda.
Džiaugsmu sutikim Kristų-Mesiją.

VALSTYBIŲ VALDYMOSI FORMOS.

Jaunimui turi rūpėti ne tik tai, kas dedasi jo pašonėje, bet ir visa tai, kas vyksta atokiau nuo jo. Pasaulyje esama visokiausių dalykų, kurių pažinimas yra stačiai būtinas. Aišku, kad visko iš kart negalima ir netgi neįmanoma pažinti. Mokslas, pavyzdžiui, yra toks platus, taip išaugęs, ypač paskutiniais laikais, kad žmogus, ir visą gyvenimą mokydamasis, negali jo viso aprėpti. Todėl kiti tenkinasi arba paviršutinai viską pažinę, arba dažniausiai pasirenka sau tik kokią nors mėgiamiausią sritį ir joje specializuojasi, lavinasi.

Yra dar ir kitų gyvenimo reiškinių, kurie pravartu pažinti, apie juos nusimanyti, nors ir nėra glaudžiai su mokslu susiję. Turiu čia galvoje visuomeninį žmonių gyvenimą ir jo reiškinius. Žinome juk, kad žmogus ne gyvena pats vienas, atsiskyręs nuo kitų. Jis gyvena tam tikroj bendruomenėj drauge su kitais, palaiko santykius čia su artimesniais, čia su tolimesniais kaimynais. Žmonės, kalbą ta pačia kalba, turį tuos pačius papročius ir visą kultūrą bei tradicijas ir gyveną tam tikrame žemės plote, — sudaro *tautą*. Lygiai kaip atskiras žmogus, taip ir tauta nori visada būti laisva. Laisva tauta sudaro valstybę. Kad valstybėje būtų tvarka, turi būti tam tikra valdžia, kuri tos tvarkos prižiūrėtų. Taigi valstybės būvimui reikia trijų dalykų: 1) tautos ar gal, tiksliau pasakius, žmonių, gyventojų, 2) teritorijos arba žemės, kurioje tauta gyvena ir 3) valdžios. Trūkstant kurio nors šitų dalykų arba elementų, valstybė negali gyvuoti. Kai lietuvių tauta buvo rusų nelaisvėje, tai nors ji, lietuvių tauta, ir sudarė vienalitį vienetą ir gyveno savoje teritorijoje, vis dėlto nebuvo valstybė, nes neturėjo valdžios. Atgavus gi nepriklausomybę ir sudarius savąją valdžią, Lietuva virto valstybe.

Amžiams slenkant, būta visokių valstybių valdymosi formų. Tačiau dvi tiktai buvo ir tebėr ryškiausios. Tai *monarchija* ir *respublika*.

Išnagrinėsime smulkiau šias valdymosi formas.

Monarchija — tai tokia valstybės santvarka, kur kraštą valdo karalius, monarchas. Prieš karą Rusijos karalius vadinamas buvo caru, Vokietijos — kaizeriu, Austrijos — ciesoriumi. Monarchijų sostai esti paprastai paveldimi. Vadinas, po tėvo sostą užima jo sūnus, duktė, jeigu įstatymai leidžia, arba artimesnės, o jei šių nėra, tolimesnės giminės. Ta visa karališka giminė vadinasi *dinastija*.

Monarchijos gali būti aprėžtos ir neaprėžtos arba absoliutinės. Aprėžtos monarchijos — tai tokios, kur karalius valdo kraštą ne savo nuožiūra, bet pagal konstituciją arba pagrindinius įstatymus. Suprantamas dalykas, kad karalius, pats išleidęs konstituciją, pats gali ją ir panaikinti arba, taip sakant, apeiti. Sunkiau tai karaliui padaryti, jeigu aprėžtoje monarchijoje yra dar parlamentas arba seimas, susidedąs iš tautos atstovų. Iš istorijos žinome, kad labai dažnai tarp monarcho ir parlamento kildavo didelių kovų. Parlamentui, mat, svarbu iškovoti iš karaliaus kuo daugiausia teisių įstatymams leisti, karaliui gi svarbu, kad parlamento svoris būtų kuo mažiausias.

Neaprėžta arba absoliutinė monarchija yra tokia, kur karalius valdo kraštą savo nuožiūra — be konstitucijos ir be parlamento.

Neaprėžta monarchija turi dar absoliutizmo vardą. Absoliutizmas buvo ypač įsigalėjęs keliais šimtmečiais prieš didžiąją prancūzų revoliuciją, t. y. prieš 1789 m. Tais metais kilusi prancūzų revoliucija, kuri

buvo iškėlusi šūkį: laisvė, lygybė, brolybė, sudavė didelį smūgį neribotam absoliutizmui ne tik pačioje Prancūzijoje, bet ir kituose kraštuose. Gyventojams maištaujant, karaliai priversti buvo leisti konstitucijas ir šaukti parlamentus.

Antroji valstybių valdymosi forma yra respublika. Respublikos priešakyje stovi prezidentas, kurį renka arba parlamentas arba visa tauta. Jeigu monarchas viešpatauja iki gyvos galvos, o paskui perleidžia sostą savo įpėdiniams, tai prezidentas renkamas tiktai keleriems metams ir ne iš tos pačios „linijos".

Be prezidento respublikoje yra dar ministerių kabinetas ir parlamentas. Tiesa, monarchijose taip pat esti ministeriai, bet čia jie vaidina dažniausiai, ypač absoliutinėse monarchijose, tiktai patarėjų vaidmenį, tuo tarpu, kai respublikoje ministeriai atsako tiktai prieš konstituciją ir parlamentą. Paskutiniu laiku kai kur, pav., Lenkijoje ministeriai atsako dar ir prieš prezidentą.

Ministerį pirmininką skiria prezidentas. Kitus gi ministerius kviečia ministeris pirmininkas arba dar kitaip vadinamas *premjeras*, o tvirtina valstybės prezidentas.

Valstybės prezidentui ir ministerių kabinetui arba vyriausybei priklauso vykdomoji valdžia. Gi įstatymų leidimas priklauso parlamentui. Tam tikrus įstatymus arba parėdymus gali, tiesa, leisti ir vykdomoji valdžia, bet čia reikia konstitucijos arba parlamento įgaliojimų.

Parlamentas gali susidėti iš dviejų ir iš vienų rūmų. Jeigu esti dveji rūmai, tai yra tada senatas ir atstovų rūmai arba seimas. Jeigu senato nėra, tada sakome, kad parlamentas yra vienų rūmų.

Tokia valstybių santvarka, kur yra tautos renkamas parlamentas, vadinasi *demokratija*. Kai kada tokia pati santvarka vadinama ir *parlamentarizmo* vardu.

Parlamentarizmas arba demokratija pradėjo plisti po minėtos didžiosios prancūzų revoliucijos. Prieš Didįjį karą demokratija buvo jau gerokai išaugusi, o pirmais metais po karo rodė palinkimą dar labiau augti, bet staiga palūžo. Mat, tada, kai reikėjo stiprios valdžios, kuri galėtų grąžinti gyventojams ne tik dvasinę, bet ir medžiaginę pusiausvyrą, parlamentuose prasidėjo ginčai ir rietenos dėl ne esminių dalykų. Tuo būdu demokratija neteko pasitikėjimo miniose. Tokiai padėčiai esant, atsirado *diktatūros*. Pirmiausia diktatūra įvesta buvo Sovietų Rusijoje. Vėliau ir Italijoje atsirado diktatorius. Tai Mussolini, kuris taip atkakliai „platina" italų civilizaciją Abisinijoje. Paskui įvesta diktatūros ir kai kuriuose kituose kraštuose.

Svarbiausia diktatūros žymė yra ta, kad ji neigia parlamentarizmą, ji arba išvaiko parlamentą, arba padaro jį visiškai bejėgį. Diktatūrinis valdymas yra visų pirma griežtas. Tai matome mes Sov. Rusijoje, Italijoje, Vokietijoje ir kituose kraštuose. Apskritai, šiuo metu diktatūros vis labiau stiprėja, nors ne visur vienodai pasireiškia.

Baigiant turime pažymėti, kad neturėjome čia tikslo nei peikti, nei girti tokią ar kitokią valdžios formą. Norėjome tiktai su šiomis valdymo formomis supažindinti savo skaitytojus.

Alminas.

Ledas įlūžo...

Žiemos rytas atnardė, kaip vagis, kurs tyko laimę žmogui išvogti. O aplinka grūmėsi su skystom šalčio ūkanom. Ir siekė saulės raudono spindulio, kaip mažytis vaikutis, kada jam mamytė rankeles iš vystyklų atpalaiduoja, siekia pagauti išblyškusį mėnulį.

— Štai, ten!

— Rytuose!

Pasirodė jinai, kaip aukso rūmai, supami užburtųjų miglų ar laivas plaukiąs lengvučių debesėlių jūra.

Ji buvo, kaip pirmoji meilė, užgimusi.

Gražus, tautiškai pasipuošęs jaunimo būrelis. Tai susipratę Suvalkų krašto jaunuoliai(ės), kurie savo triūsu skaidrina lietuvišką Suvalkijos padangę. Trečias iš kairės sėdi inž. J. Pajaujis.

Skaistumu prilygo viskam, ką pagarbinti žmogus norėtų. Ar tai vaikas, jaunuolis, ar 70 metų senelis.

Nudažė auksu pušų galvas. Ir tirpdė savo meilia šypsena nuo jų ledų retežio gabalėlius, kuriais naktis jas buvo sukausčiusi.

Pušys liūdnai sudejavo.

Ir nusilenkė motinai—saulei, nors vėjo nebuvo, kurs joms įsakytų palenkti savas, šąlančia gyvybe kruvinas, galvas.

O saulutė jau nušvietė didelę ežero lygumą. Jis dar vakar putotomis vilnimis kilnojo sunkią krūtinę, gyvybės ženklą rodydamas. Dar ir dabar pakraščiais matyti baltų putų krūvos, kaip didžiuliai vėpūtiniai, sugriuvusios. Kai kur jos net krantą smėlėtą užlipusios. Gal sunku buvo jom ežero veidą užtemdinti, todėl norėjo nuo jo tolyn nubėgti, o gal todėl, kad jo paskutinių atodūsių ir širdies skausmo negirdėtų.

Paežerėj miestelis.

Pakrypusi žydų pirtis. Seniau ją pavasario ledai per keliolika metrų nuo ežero, kaip kokį slibiną, kurs tykoja jo sultis čiulpti, nuvijo.

Pora žydų gyvenamų trobų ir keli lietuviai ūkininkai. Mažyčiai ūkininkai. Turi vos po keletą maišelių gyvojo smėlio, už kurį sekvestratoriai net motociklais mokesčių reikalaudami važinėja.

Dejuoja žmoneliai ir kalnely bažnyčią seną lanko.

O žydeliai, barzdoti žydeliai, vakarų pusėn savąsias maldas siunčia ir tikisi, Didis Jehova išgirs jų šauksmą ir iš tos pusės pas juos atsiųs galingąjį valdovą—Mesiją.

Ir jie daugiau nieko nežino.

Ir jie sinagogoje ir namuose kiekvieną šabatą po tris žvakes greta sudega.

Nors jaunesnieji senių papročius, maldas ir kalbą užmiršt mėgina, bet ir kitų ganyklose jiems ganevos pritrūksta, kaip jauniems nepančiotiems žirgams, perdideliu judrumu padūkusiems. Todėl nežino prie ko šlietis. Nors rasti gali tiktai vieną vietą...

* * *

Bažnyčios varpai pastatė ant kojų visą miestelį. Visi, kas eiti ar judėt tik gali, ėmėsi darbo. Taip. Juk dirbti reikia, kas save ir šeimą nori išlaikyti.

Jis paėmė rogutaites, kurios stovėjo prie sienos ir, pririšęs jas sau prie kojų, lazda pasistūmėdamas, nuvažiavo per ledą meškerioti. Todėl jis važiavo, kad jam Tverėnų žydai iš pykčio už kažkokius barzdų ir ūsų piaustymus, laikams pasikeitus, išsuko vieną koją. Jis nuvažiavo. O čia Kalėdos artinosi. Troboje liko sena motina, žmona ir keturi vaikiokai. Vienas vaikų jau lankė pradžios mokyklą. Kiti tuo tarpu tik „unisono" mokėjo rėkti:

— Mama, kada mes sulauksime duonos šventę!...

— Mama, duonos!...

— Mama, kada tėtis atveš mums kiškio pyrago?

— Bobute, jau aš mirsiu iš bado...

Ir taip dienų dienas.

Tos pačios giesmės ir tie patys giesmininkai.

* * *

O jis tuo tarpu meškerioja.

Ir traukia vieną paskum kitą vašku geltoną ešerį ir sidabru baltuojančią kuoją. Atrodo jam, neskauda nė išsukta koja. Ir veidu šypsena, kaip linksma bitė, bėginėja. Net pro dantis išbėga lengvas juokas ir šalčiu sumišęs dingsta ryto tyloj...

— Važiuosiu kitur — „Sėkliun"... Jis tarė sau panosėj.

Ir, galą „Praustuvio" palikęs, slinko ledu, tarytum, pats būtų jis ledas, o neštų jį labai, labai įniršęs vėjas.

Iškirto mažą eketėlę. Įleido meškerę. Laukia...

Nejudina.

Garsiai, kaip kareivis fronte, susikeikia...

Nespėja miškas pakartot jo balso, o jis jau su ledais, įlūžęs, šaltoj ežero gerklėj plauko...

Ir grumiasi su stiklu aštriomis krygomis. Nors pastangas rankų ir veido krauju apmazgoja. Ir pastebi:

kovoja su mirtim,
su jos pavojum...

— Gelbėkit! Gelbėkit!! Gelbėkit!!!

Penkių kilometrų spinduliu lėkė riksmas.

Ir nežinojo žmonės, kas ką gelbėti šaukia.

Miestelio gyventojai tačiau sukruto.

Pirmas išgirdo Vinco sūnus, kurs sėdėjo mokykloje. Pašoko iš suolo ir, pribėgęs prie mokytojo žibančiom akim, sušuko:

— Mano tėtis pagalbos šaukia! Aš bėgu!

Mokytojas sulaikė jį.

— Pamoka, varliūkšti! Sėsk vieton!

Svetima kalba į jo žodžius atsakęs, sugriebė vaiko ausį.

O šis žalčiu įkando „pono mokytojo" poniškai išpurtusią, kaip ne laiku prinokusį ridiką, ranką ir pro duris, kaip kulka, išspruko.

Atbėgęs krantan rado žmonių minią.

Ir bobutę alpstančią iš skausmo.

Ir motiną, kaip žemę, nusiminusią.

Drąsuolių netrūko.

Jie bėgo tiesiai į Vincą, manydami, esąs į eketę įkritęs. Bet smarkiai nusivylę, kai po pačiais braškėjo ledas, kaip sumušto kiaušinio lukštas, o vanduo jų kojas sėmė, grįžo visi atgal į krantą.

Ir stovėjo žiūrėdami į skęstantį žmogų.

Ir gelbėti jo nemokėjo...

* * *

Raitas atlėkė jo draugas Ignas.

Tvoras, kaip žaibas, skubiai kalo. Ir šliaužė su jomis per sulūžusį ledą. Nešė jam kartį, kad, iš tolo padavęs, galėtų ištraukti iš krauju su vandeniu ir ledais sumišusio klano. Prišliaužė visai arti. Padavė kartį.

Bet...

Vinco sušalusios rankos jos neėmė.

— Sudiev! Drauge norėjęs mane išgelbėti... aš jau...

Vandens verpetas susisuko virš jo galvos, ir ledų gabalai piestu pasišiaušė. Ir ežeras prarijo gyvą auką.

O žmonės parnešė namo žmoną, kaip epušės lapą, drebančią ir motiną apalpusią.

* * *

Tinklu jį ištraukė iš ežero ir kapinyne po geltonu smėliu tarp šilo pušų pakasė.

* * *

Ežeras putojo visa savo galia.

O žmonės kalbėjo:

— Jis nuolatos aukų reikalauja. Kol nepaskęsta jame gyvas žmogus, tol ledai nesurakina jo krūtinės vergijos pančiais...

A. Lapaitis.

VL. DIEMEDYS.

LIETUVA!

Aš Tau, kaip motinai,
penėjusiai mane krūtim,
kelius įkibęs nubučiuosiu
ir meile sūniška apjuosiu.
Ir meilės tikrąja ugnim,
liepsnojančia jauna širdim,
Tau vieškelius kilniais jausmais nuklosiu.

Aš Tau, kaip tėčiui,
iš kurio kūrybines jėgas gavau,
šventąją priesaiką duosiu.
Ir darbo išgale visa,
Tau atsidavusia dvasia
pakelsiu plieną, užmirštą visų,
ir Tavo kryžiaus vidurin smeigsiu...

O Tu mane suklupusį kovoj
pakelsi nuo kraujuotos žemės
ir nuvesi...
tenai...
kur gera,
kilnu...
ir dangun, ir žemėn...

Žiemos sportas.

Žmogus bus sveikas tik tada, kai tinkamai veiks svarbiausi jo kūno organai — smegenys, širdis, plaučiai, kepenos ir inkstai. Žmogus augs normaliai, kada jo kūno dalys bus vienodai tobūlinamos, kai jokia jų nebus išplėsta labiau už kitas. Tą normalų vystymąsi laiduoja tik sportas.

Kiekvienas mūsų stengiasi būti patvarus. Tokis bus tada, kai galės ilgai dirbti ir toli žygiuoti, kuo mažiausiai pavargdamas. Tą žmogaus patvarumą gimdo ir ūgdo nuolatinė gimnastika ir lavinimasis įvairiose sporto šakose. Viena įdomiausių ir naudingiausių žiemos sporto šakų yra pašliūžų — nartų sportas. Ši sporto šaka yra labai paplitusi mieste, bet paskutiniuoju metu randa ji nemaža mėgėjų ir sodžiuje, turbūt, todėl, kad šis sportas gerai veikia žmogaus sveikatingumą: tobulina kvėpavimą, lavina kojų, rankų ir pilvo raumenis, stiprina patvarumą ir kitus privalumus. Be to, pašliūžos teikia nemaža ir naudos. Nes kas nori klampoti iki kelių sniegu? Peršlapti kojas? Porą kilometrų eiti per keletą valandų? Kiekvienas pašliūžininkas be nuovargio daug greičiau ir patogiau nukeliaus tą patį kelią. Jis neieškos išmindžiotų takų, patogaus kelio, bet droš, kur akys veda, kur kojos neša. Įgudę pasliūžininkai nuvažiuoja daugiau nei 100 kilometrų per valandą. Pašliūžas gali pasigaminti kiekvienas jaunuolis pats pigia kaina.

Pašliūžos, bendrai, turi būti nuo 240 cm. iki 270 cm. ilgio, 7,5—8,5 cm. pločio ir iki 2,75 cm. storio. Pašliūžų priešakis užlenktas, užpakalis tiesus. Greitesniam ėjimui vartojamos dvi lazdos su metaliniais antgaliais. Kad lazda nesmegtų į sniegą, prie lazdos galo pritaisomi tam

tikri bambukiniai arba kitos medžiagos lengvi ratukai apie 10 — 12 cm. nuo antgalio.

Pašliūžos priveržiamos prie batų įvairiais būdais, bet pradedantiems patariama tik įkišti batų priekius — nosis į pašliūžų kilpas ir tik tuo būdu, kad kojos kiekvienu atvėju galima būtų ištraukti iš tų kilpų. Priveržę kojas prie pašliūžų, ant pašliūžų turime stovėti taip, kad kairioji koja būtų apie pusę pėdos priešaky dešiniosios. Pašliūžas reikia pastatyti lygiagrečiai viena antrai, plaštako atstumu. Kūnas laikomas stačiom. Kūno svoris turi atsiremti lygiai ant abiejų kojų. Pradžioje reikia mokytis eit be lazdų. Eidami be lazdų, negalime kojų kiloti. Pašliūžos turi būti visą laiką sniegu velkamos—jos turi šliaužti. Priešakinė koja sulenkiama per kelį, užpakalinė tvirtai ištiesiama. Kai einame, visas kūnas palinksta kiek į priekį. Išmokę vaikščioti be lazdų, galime mokytis šliaužti atsispirdami lazdomis. Pradžioje reikia mokytis veikti tai viena, tai antra lazda: žengdami kaire koja, atsispiriame dešinės rankos laikoma lazda ir atvirkščiai.

Šiame vaizdelyje matome mūsų sportininkus—pašliūžininkus, pradėjusius šių metų žiemos sporto sezoną. Priešaky L. Palevičius, Liet. Sporto Klubo vicepirmininkas, žymus motociklistas.

Tačiau nereikia ilgai mokytis šio atsispyrimo būdo. Reikia tuojau pradėti mokytis atsispirti dvigubam žingsniui. Atsistojama kaip ir be lazdų. Kai žengiama dešine koja nedidelį žingsnį, abi lazdos iškeliamos į pirmutinės kojos priekį. Visu kūnu persisveriama ant dešinės kojos ir pritraukiama kairė koja. Tik tada įremiamos lazdos į sniegą ir smarkiai atsispiriama, o visu kūnu pasiduodama į priekį. Atsispyrę, ištraukiame lazdas ir viską kartojame, pradėdami kaire koja iš naujo. Veikdami kojomis ir lazdomis turime: atsispirti vienodai ir kaire ir dešine ranka; lazdą laikyti pečių platumu; atsispirdami pasiduoti visu kūnu į priekį, stebėti, kad neatsispirtumėm anksčiau, kol viso kūno svoris neperkeltas ant priešakinės kojos; tinkamai kvėpuoti—visu kūnu į priekį pasilenkdami iškvėpiame orą, išsitiesdami įkvėpiame. Kvėpuoti tik pro nosį, nes kvėpuodami pro burną galime gauti plaučių uždegimą ir apskritai pagadinti plaučius.

Labai svarbu mokėti tinkamai nusileisti nuo kalno. Prieš nusileisdami nuo kalno, kojas suglaudžiame taip, kad pašliūžos siektų viena antros. Vieną koją su pašliūžomis statome per vieną pėdą į priekį ir visu kūnu šiek tiek palinkstame į priekį. Kojos kiek sulenktos per kelius. Rankos laisvai nuleistos. Lazdos ištiestos užpakaly. Nusileisdami nuo kalno negalime perdaug lenktis, atsilošti, visu kūnu pasilenkti į priekį arba susilenkti, perdaug iškėsti kojas.

Kopti į kalną, jei nestatus, galima tiesiog. Pašliūžos priešakis šiek

tiek pakeliamas, maždaug iki batų užpenčio ir lengvai sutrenkiama į sniegą. Negalime kelti nuo sniego pašliūžų užpakalio, nes tada pradėsime slinkti atgal. Jei kalnas statesnis, tada reikia kopti įžulai — įstrižai, keičiant kryptis. Į stačius — staigius kalnus kopiama šonu. Tai kairė tai dešinė koja kartu su visa pašliūža pakeliama ir perkeliama aukštyn. Pašliūža statoma briauna ir visas kūno svoris perkeliamas ant pastatytos kojos, tada perkeliama kita koja. Šiuo būdu kopiant į kalną, daug padeda lazdos, kuriomis reikia pasiremti keičiant kūno padėtį.

Pašliūžos reikalauja geros priežiūros. Jos reikia kiekvieną kartą vartojus kiek padžiovinti, gerai nušluostyti ir ištepti tepalu, kuris padaromas iš dviejų dalių gero norvegiško deguto ir vienos dalies parafino. Išteptos pašliūžos reikia laikyti surištos šiuo būdu: sudedamos šliaužiamuoju paviršium, vidury įspraudžiama apskritais kraštais lentelė taip, kad tarp pašliūžų susidarytų 10 — 15 cm. spraga, pašliūžų galai reikia suveržti dirželiais, tarp išlenktų viršūnių taip-pat įspraudžiama lentelė, kad visada palaikytų reikalingą išlenkimą. Nuo pašliūžų užlaikymo pareina jų tinkamumas.

Patartina ir linkėtina, kad ši žiemos sporto šaka būtų mūsų jaunimo kuo plačiausiai vartojama, nes ji grūdina patvarumą, apsukrumą, vikrumą, ištvermę ir kitus, kiekvienam lietuviui jaunuoliui reikalingus, būdo privalumus. *A—nas.*

Eisiu nuoširdumo ieškoti...

Antanas Krašius apsigyveno pas savo žmonos tėvus. Išpradžių buvo darbininkas, nes senas uošvis buvo 20 ha žemės savininkas. Vėliau žentas taip užvaldė ūkį, net užmiršo, kad žemė ne jo. Senus uošvius atstūmė nuo ūkio, neduodamas jiems nė skatiko, dargi valgio ir tai jiems gailėjo. Adomienė jau kosėjo ir jaunųjų pagalba buvo jai nereikalinga. Buvo nusidirbusi ir išvargusi, o jos jėgos seko, kaip giedrią vasaros dieną šaltinio vanduo. Geruoju jos gyvenimo valandos būtų dar žibėjusios senystos džiaugsmu, bet vargas užmigdė ją amžinu miegu.

Adomas iš pradžių dėl šventos ramybės nusileisdavo žentui, paskiau ėmė grasinti teismu, skundė jį kaimynams, bet pagaliau nutilo, nes žentas nesidavė perkalbamas nei geruoju nei bloguoju. O žento lūpos liete liejo keiksmus, akys blizgėjo neapykantos kibirkštimis, per kaktą iššokdavo mėlynos gyslos. Savo šykštumu galėjo pralenkti kiekvieną pasaulio šykštuolį, už skatiką net sielą galėjo parduoti...

Antanienės būdas buvo vyro paveikslas. Ji pavydėjo ir gailėjo visiems, net vyro skaitė suvalgytus kąsnelius, galvodama, jį daugokai valgant. Tik savo sūnui Mykoliukui nieko negailėjo, pirkdavo riestainių ir saldainių. Mykoliukas buvo jų vienintelis sūnus. Turėjo jie ir daugiau vaikų, bet liga juos numarino.

Mykoliukas, motinos nedraudžiamas, tvirko. Buvo jai nepaklusnus, tėvo tačiau vengė, nes bijojo, kad neįkinkytų jo į darbą. Abudu Krašiai labai džiaugėsi, turėdami nemažiau už save šykštų sūnų, kurs viską valgė pats, o senelį saugojo, kiek galėdamas, kad ko nors neparagautų. Varydavo jį darban: „Nieko nedirbate, o valgyti norite“.

Senis dukters neginamas labai graužėsi. Kol buvo tvirtas, turėjo viską savo saujoj, bet kai paseno, ir žmona amžinai nuo jo atsiskyrė, numojo viskam ranka, duktė liko vienintelė šeimininkė. Adomas bardavosi su dukterimi, net visas sodžius piktinosi.

Klebonas, sužinojęs apie tuos barnius, iš sakyklos per pamokslą pasmerkė tokius vaikus, kurie neklauso ir negerbia savo tėvų. Neišvardino kas, bet visi žinojo, kad buvo kalbama apie Krašienę. Grįžusi iš bažnyčios pradėjo plūsti senį, sakydama, kad kunigas ją bažnyčioj išbaręs, o žmones tik į ją žiūrėję—vis tai esanti jo kaltė. Senelis juokdamasis tarė:

— Gerai. Apie tai reikėtų ne iš sakyklos barti, bet paskelbti laikraščiuose, kad visas pasaulis sužinotų.

Vargo slėgiamas senis tėvas susilpnėjo. Nežinojo, kokia buvo jo liga. Žentas atvežė jam kunigą. Paskiau perkėlė į atskirą kambariuką, kad po kojomis nesimaišytų. Gulėjo tad senelis dienų dienas, o ašaros dažnai plovė jo veidą.

— Mano Dieve, taip nusidirbau, tiek naktų nemiegojau, tiek kartų nedavalgiau, viską dariau dėl dukters, dėl jos laimės, o ji taip man senatvėj atsimoka...

Baisus gailėsys ir skausmas spaudė jo širdį. Ar-gi jis užsitarnavo, kad būtų laikomas blogiau už šunį ir kad vaikai lauktų jo mirties. Buvo alkanas, bet dar didesnį jautė nuoširdumo alkį. Troško dukters pagarbos, rūpinimosi juo. Norėjo, kad tartų jam gerą žodį, bent pažiūrėtų į jį meilia akim, kaip žiūrima į savo tėvą. Senam žmogui valgio daug nereikia, bet reikia vaikų meilės. Pirkioj užtektų jam ir mažiausio kampelio.

Dažnai jis abejojo, ar toji pikta moteris yra toji pati jo duktė — Marytė, kurią jis savomis rankomis išnešiojo, kuriai taip stengėsi įtikti, ar gali ji už meilę neapykanta mokėti. Manė, kad jau Viešpats pagaliau pašauks jį pas save, bet kažkaip karštis sumažėjo ir gyvenk toliau. Kitam kambaryje nuolat buvo girdėti šeimos balsai ir Mykoliuko juokas. Senis galvojo:

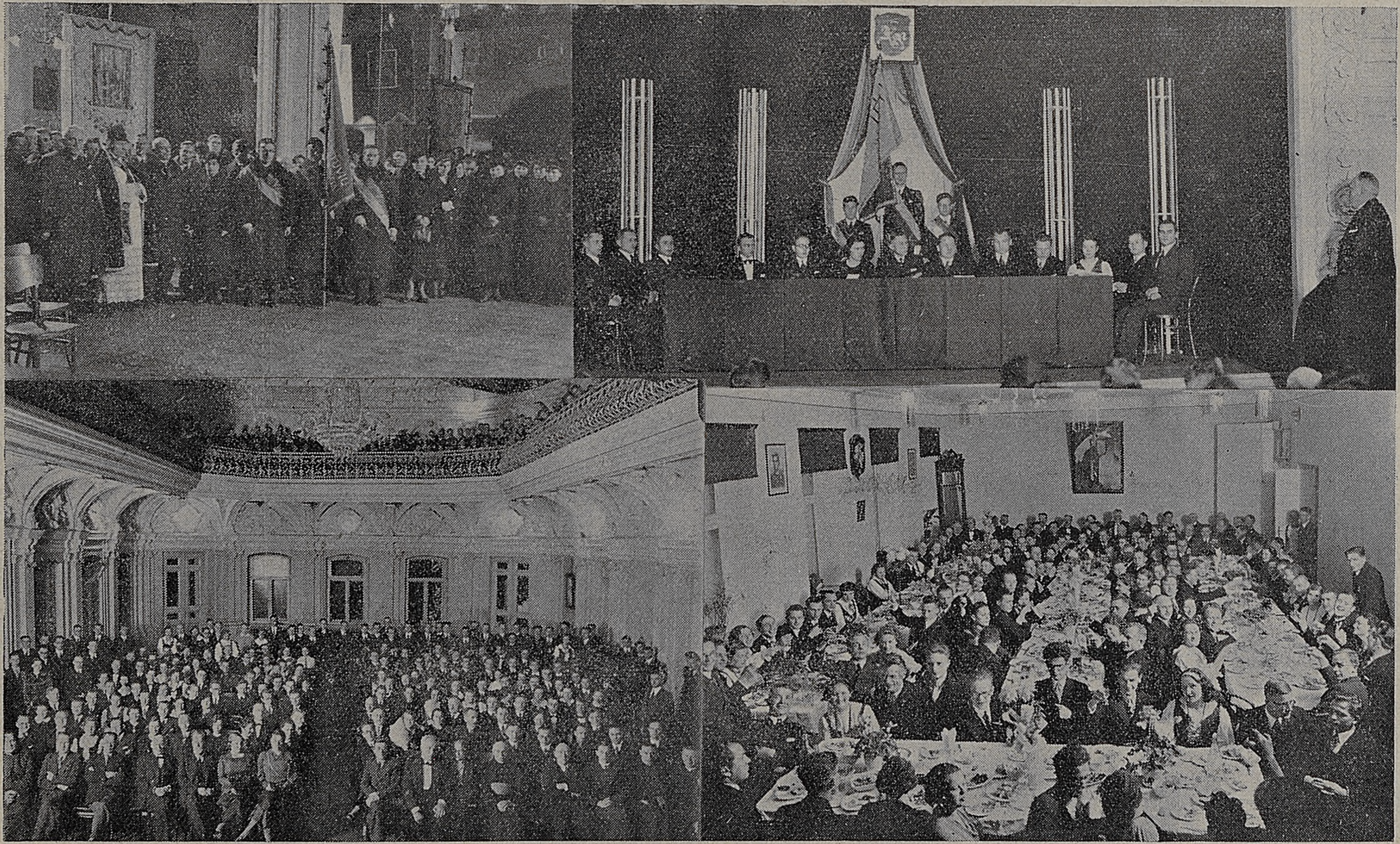
— Nuo šeimos skiria mane tik siena, bet siena galima būtų išardyti. Medinė ar mūrinė siena—vieni juokai. Bet tos sienos, kuri tūnojo tarp jo ir šeimos, jokių kūjų, jokių pastangų pagalba negalima sugriauti. Ją pastatė pyktis ir šykštumas.

Jis jautė, kad tos užtvaros nepanaikins nei ašaros, nei keiksmai. Išeities nėra. Kada vaiko širdis atšąla, nieks neįstengs jos sušildyti. Senis užsitraukė kailinius, atsisėdo ir paliejo gailias ašaras. Suprato, kad savo paties pastatytoje troboje jam gyventi nėra vietos, kad turi iš jos bėgti, nes svetimųjų daromos skriaudos daug lengviau kęsti, negu savųjų. Gal atsiras pasaulyje gailestinga ranka, kuri nepagailės jam duonos kąsnio, širdis — malonesnio, švelnesnio jausmo, žodžio. Gal prisiglaus kur nors prie svetimųjų, kad tik toliau nuo savųjų.

— Reikia eiti į pasaulį,—kartojo jis.—Sunku palikti tą kampą, kur žmogus gimei ir nuo kūdikystės dienų gyvenai, kame kiekvieną medelį pažįsti, kur suprakaitavęs dirbai. Skaudu palikti tą brangią žemę, kuri tave visą gyvenimą maitino.

Bet senukas buvo drąsus. Nebeturėjo jau fizinių jėgų, bet mokėjo duotąjį žodį išteséti.

— Jeigu reikia, tai reikia!

Vil. Liet. Studentų S-gos dešimtmečio minėjimo vaizdai. Viršuj: kairėj—vėliavos šventinimas šv. Mikalojaus bažnyčioj, dešinėj—akademijos prezidiumas, S-gos vėliava, sveikina L. V. L. K-to pirm. K. Stašys. Apačioj: kairėj — akademijos dalyviai Vyt. Didž. gimnaz. salėj, dešinėj—svečiams surengta vakarienė S-gos salėj.

Nenorėjo gyventi tuose namuose, kur žentas jo mirties laukia, o duktė juo visai nesirūpina. Krašius nuėjo malkų kirsti, o Krašienė buvo prie galvijų. Senis, paėmęs lazdą, nuėjo į virtuvę. Rado dubenėlį ir norėjo ką nors suvalgyti, bet Mykoliukas suriko:

— Valgis paruoštas tik tėveliui, o tau negalima.

— Tai gal duosi bent šlaką pieno? — paprašė senelis.

— Saldaus nėra, o rūgštus paršeliui.

— Kaip paršeliams tai yra, o senam tėvui negalima?

— Už paršelį bus pinigų, o už tave nieko negausi, suriko Mykoliukas.

* * *

Praėjo keletas savaičių. Vieną turgaus dieną Krašius su žmona, pasikinkę kumelaitę, išvažiavo miestan. Senelis tuo norėjo pasinaudoti. Apsivilko geresniais marškiniais ir užsimovęs geresnius kailinius ėjo prie durų. Bet Mykoliukas suriko:

— Kur dabar eini?

— Einu, kur mane akys neša ir kojos veda. Pasakyk savo tėvams, kad jie manęs daugiau čia nebematys. Numirsiu patvoryje, bet jų jau nieko nebeprašysiu. Eisiu po bažnyčia, pas geros širdies žmones. Niekur nebus man taip bloga, kaip pas jus, viską iš manęs atėmusius...

— Tai eiki sau, jei tau čia bloga.

Ir pridūrė:

— Eik sau, bet kailinių pasiimti negalima.

— Kailiniai yra mano ir nieks jų man atimti negali.

— Tad pasiimk anuos blogesnius, jeigu tau taip patinka,—spyrės vaikas.

Nei senelis, nei vaikas nežinojo, kad abudu Krašiai, jau sugrįžę iš miesto, klausėsi už durų jų ginčo.

— Iš jo bus šeimininkas, tarė Krašius.

Tuo tarpu senelis su vaiku laikė kailinius, viens kitam ne atleisdami jų.

— Naujų kailinių negausi,—šaukė vaikas,—jie bus mano tėveliui. Kada jau ir troba ir viskas bus mano... Aš tada būsiu stipresnis už tėvą. Gal jis irgi panorės eiti pasaulin... Mykoliukas nepabaigė.

— Tai tu toks vaikpalaiki?!—sušuko įbėgdamas į trobą tėvas.

Mykoliukas iššoko pro langą, kol tėvo pyktis praeis, ir pasislėpė klojime.

Krašius ėmė keikti savo sūnų, o tuo tarpu senelis, apsivilkęs kailiniais, išėjo iš pirkios. Krašienė jį sulaikė.

— Nelaikyk manęs, Maryte. Vaiko širdies nekuomet negalima atgauti. Nors dabar mane auksu apipiltum, šie namai nekuomet nebus man brangūs ir meilūs. Meilė jau nebegrįš, kaip nebegrįžta vanduo, upe į jūrą nubėgęs. Bet, Maryte, už viską jums atsimokės sūnus — Mykoliukas. Jis tai nuo jūsų išmoko.

— Pasilik!—šaukė Krašienė.

— Maryte, — prabilo sunykęs senis, — aš tau viską dovanoju. Teužmirštie tau Dievas visas mano skriaudas.

Ir Išėjo... *Klajūnas.*

Pailginkim gyvenimą.

Beveik kiekvienas mūsų nori kuo ilgiausiai gyventi. Tas noras žmogui yra įgimtas. Nuo seniausių laikų iki šių dienų žmogus dėjo ir deda daug pastangų savo gyvenimui pailginti. Ir kraštutiniausias pesimistas, laikąs šią žemelę vien ašarų pakalne, mirties pavojuje atsidūręs, daro visa, kad tik tą pavojų kuo toliausia nustumtų.

Tą žmogaus prisirįšimą prie gyvenimo puikiai apibūdina tūlas rašytojas. Viename savo rašte jis vaizduoja mirštančią mergelę, kurios mylimasai prašęs šalia stovinčio mirties angelo leisti mirštančiajai gyventi dar vieną vienintelę valandą. Angelas sutikęs ta sąlyga, jei kitas kuris žmogus „padovanos" jai tą gyvybės valandą. Abu pralėkę visą pasaulį, tačiau tokio žmogaus, kuris sutiktų „padovanoti" vieną savo gyvenimo valandą, nesuradę. Dargi senis elgeta, šaltą žiemos naktį mirštąs ties bažnyčios durimis, nenorėjęs dovanoti paskutinės savo gyvenimo valandos.

Senovės graikai, nors tikėjo pomirtinį gyvenimą požemiuose, bet labai brangino ir žemiškąjį gyvenimą. Žinomajame graikų veikale „Odisėja" iššauktas iš požemių graikų didvyrio Achilo šešėlis pareiškia, kad geriau sutiktų žemėje bandą ganyti, negu požemiuose užimti aukščiausią vietą.

Viduramžiais žmogus ieškojo „filosofinio akmens" ir amžinos jaunystės eleksiro. Didžiausias vokiečių poetas Goethe geriausiame savo veikale „Faustas" vaizduoja senį, kuriam velnias (Mefistofelis) jaunystę grąžino. Žodžiu, visais laikais žmogaus svajonė buvo kuo ilgiausia gėrėtis dangaus mėlyne, džiaugtis saulės šviesa, kuo ilgiausia atrodyti jaunu ir būti sveiku. Nenuostabu, kad ilgainiui atsirado net tam tikra mokslo šaka, vadinamoji *makrobiotika,* kurios tikslas — pailginti žmogaus gyvenimą. Atvirai kalbant, ir visas medicinos mokslas ne ko kita siekia.

Bet gana istorijos. Reikia gyvenimo tikrovei pažvelgti į akis. Kaip nūdien šis klausimas atrodo? Ar šiandien, vidutiniškai imant, žmogus gyvena ilgiau, ar trumpiau, negu kitados? Ar padaryta šioje srityje bent kokia pažanga? O gal, nors aukštas mokslo stovis, tupčiojame vietoje?

Čia visą laiką bus kalbama apie vad. vidutinišką žmogaus gyvenimo ilgį. Vadinas, tokį amžių, kokio sulaukia žymi žmonių dauguma, o ne paskiri asmens. Paskiri asmens gali gyventi šimtą ir net daugiau metų. Tokių žmonių visais laikais buvo ir, tur būt, bus. Bet jie sudaro tik išimtį. O apie išimtis mes šiuo kartu nekalbėsime. Kalbėsime, kaip sakyta, apie vidutinišką žmogaus gyvenimo ilgį, bendrą žymiai žmonijos daugumai.

Naujausi tyrimai rodo, kad mūsų laikais vidutiniškas žmogaus gyvenimo ilgis, palyginti, žymiai pašoko. Pašoko higienos laimėjimų dėka. Žmogaus amžiaus pailgėjimas ryškiausia pastebimas Amerikoje, kur higienos laimėjimai gal tinkamiau, palyginti, išnaudojami, negu Europoje. Be to, mūsų pusrutulyje Didysis karas palaužė daugelio žmonių sveikatą, sumažino atsparumą ligoms, neigiamai paveikė ir pačią psichiką. Bet ir Europoje vidutinis žmogaus gyvenimo ilgis žymiai geriau atrodo, negu, pav., prieš šimtą metų.

Amerikoje devynioliktojo amž. pradžioje žmogus, vidutiniškai imant, gyveno 35 metus. Kalbamojo amžiaus pabaigoje šis skaičius padidėjo

iki 45 metų. 1921 metais vidutiniškas žmogaus amžius siekė jau 58 metų. Taigi, per 120 metų žmogaus amžius pailgėjo net 23 metais.

Iš Europos valstybių bene geriausių laimėjimų šioje srityje pasiekė Anglija. Ten ypač sumažėjo gyventojų mirtingumas. Nuo antros devynioliktojo amžiaus pusės vaikų mirtingumas (nuo 1 iki 10 metų amž.) per pus sumažėjo, o mirtingumas jaunuolių (nuo 15 iki 20 m. amž.) sumažėjo net dviem trečdaliais. Vidutiniškas žmogaus gyvenimo ilgis Anglijoje taip pat gerokai pašoko.

Kaipo apčiuopiama vidutiniško žmogaus amžiaus pailgėjimo išdava yra kiekviename žingsnyje nūdien sutinkami dar visai tvirti senesnio amžiaus piliečiai. Visose gyvenimo srityse, moksle, politikoje, literatūroje, prekyboje matome energijos kupinus darbščius „senius“, kurie kitados būtų laikomi visai pasenę, niekam tikę asmens. Taip pat ir šių dienų moterys daug vėliau, palyginti, ima senti, negu kitados. Žymiai prisidėjo prie to higienos laimėjimai, tinkamesnė rūbų mada, sportavimasis.

Mūsų gyvenimo ilgumas žymiai pareina nuo mūsų pačių, tikriau sakant, nuo mūsų proto. Juo protingiau sutvarkysime savo gyvenimą, juo ilgiau gyvensime. Visų pirma švara. Asmens, namų, aplinkos švara. Švara visur ir visuomet. Bet ir švara nieko negelbės, jei mūsų gyvenimo būdas nebus normalus. Normalus gyvenimas — laikytis visame kame saiko. Laikytis saiko valgyme, o ypač gėrime ir rūkyme. Vienas svarbiausių senyvesniam amžiui sulaukti reikalavimų, tai pakankamai išsimiegoti. Šiam reikalavimui daugelis nusideda. Toliau reikia vengti susijaudinimų, nervingumų, pykčio, barnių ir pan. Sportavimasis, kūno grūdinimas ir dažnesnis buvimas tyrame ore, taip pat žymiai prisideda prie gyvenimo pailginimo.

P. K—čius.

VL. DIEMEDYS.

A. B.

Eik šen, drauge brangus,
ne alučio sudaušim stiklus,
bet karčiųjų nuodų bendrą taurę.

*

Tavo kelias, kaip mano, sunkus.
Eik šen, drauge brangus,
nes pastogėje mūs' vėjas kaukia.

*

Tu sakei man, nebus
čia nei šalčių, ledų, nei lietaus,
o dabar ir patsai nerimauji.

*

Ir tau dega širdis,
ir skęsti paslaptyse,
nes galva ir krūtinė kariauja.

*

Ei, nebokim vargų!
Per jauni, kad išgertum nuodų,
geriau laimėn kelius nukeliaukim!...

BĖGIMAS Į EGIPTĄ.

(Legenda).

Toli toli, Rytų dykumose, prieš daugelį metų augo finikų palmė. Ji buvo labai sena ir aukšta. Kiekvienas, kuris tik keliaudavo per dykumą, sustodavo ir gėrėdavosi palme, nes ji buvo daug gražesnė ir aukštesnė už kitas palmes.

Stovėdama viena dykumoje ir matydama toli aplink, palmė staiga kažką pastebėjo, jos viršūnė ėmė smarkiau ūžti ir siūbuoti. Tolumoje, dykumos krašte, ji pamatė, pastebėjo dvi judančias figūras. Keliavo dviese, abu nepažįstami, neregėti (palmė kiekvieną gerai pažino, kuris tik keliavo dykuma). Tai ėjo moteriškė ir vyras, be dykumų palydovo (kelrodžio), pėsti ir dargi nė vandens pasiėmę neturėjo.

Liet. Šv. Kazimiero D-jos Makniūlaukės skyrius (Daugeliškio valsč.) su valdyba priešaky. Vidury sėdi sumanus ir energingas šio skyriaus pirmininkas A. Likadžiauskas. Antras nuo pirmininko į dešinę stud. Čibiras Povilas, šio skyriaus rėmėjas.

Be abejo, tie du keleiviai atėjo čia mirties ieškoti,—galvojo palmė.

— Mane labai stebina, — tarė ji, — kad liūtas dar jų neužpuolė ir nesuplėšė. Nematyti nė vieno dykumų plėšiko; bet, manau, jie greit pasirodys. Neišvengiama mirtis laukia šių žmonių: suplėšys liūtai, įgels gyvatės, užmuš plėšikai arba, nebetekę jėgų, kris, užkankins juos troškulys ar iškeps saulės spinduliai, o jei liktų gyvi, smėlio uraganų sūkuriai pridengs jų kūnus.

Nelinksma pasidarė, pamaniusiai apie liūdną keleivių likimą, palmei.

— Ką ten moteriškė neša rankose?— sušuko palmė.— Man rodos, kad tie keleiviai nešasi dar su savim ir mažą vaikutį — kūdikėlį.

Palmė, kuri, kaip ir visi seni žmonės, buvo toliaregė, negalėjo pasirikti. Moteris, priglaudusi prie krūtinės, nešė miegantį kūdikėlį.

Vaikutis nekaip aprengtas,— tarė vėl palmė. — Matyt, motina paskubomis pagriebė jį iš lopšio ir su juo pabėgo. Aš dabar suprantu: šie žmonės—pabėgėliai. Bet vistiek jie neprotingi. Jeigu angelas sargas jų nesaugoja, geriau tepasiduoda grobonims ar dykumų plėšikams, o ne smėlio jūromis tekeliauja...

Palmė tęsė savo išvedžiojimus toliau ir, kaip paprastai seni, pusgarsiai galvojo:

— Aš girdžiu nepaprastą, melodingą savo viršūnės šlamėjimą, rodosi, dreba kiekvienas mažutis lapelis. Kokia jėga mane taip veikia, kai žiūriu į tuos keleivius? Ta, neramumo išvarginta, moteriškė tokia nepaprasta, skaisti! Ji primena man patį brangiausiąjį įvykį mano gyvenime.

Ir palmė, tyliai savo lapais ošdama, atsiminė, kaip sykį seniai, labai seniai dykuma du dideli žmonės važiavo. Tai buvo karalaitė ir išmintingas karalius Salamonas. Karalaitė važiavo savo tėviškėn, o karalius lydėjo ją. Šioje vietoje jiedu turėjo atsisveikinti, atsiskirti.

— Šiai valandai atminti sodinu aš,— tarė karalaitė,—finikės kauliuką (sėklą) ir noriu, kad iš jos išaugtų palmė, kuri augtų ir bujotų, kol Nazareto tautoje užgims karalius, išmintingesnis už Salamoną.

Tai pasakiusi ji įsmeigė sėklą žemėn ir apšlakstė ją savo ašaromis.

— Kodėl aš apie tai šiandieną atsiminiau? — paklausė savęs palmė. — Ar ta moteris taip graži, kad prilygtų savo grožiu gražiausiai karalaičių, tai, kurios rankų dėka žaliuoju ir augu?

— Girdžiu savo lapus, šlamančius paslaptinga šlamesio muzika, tokia, kaip laidotuvių giesmė, liūdna. Tur būt lapai jaučia, kažką greitai mirsiantį...

Palmė manė, kad jos lapai, žinodami liūdną keleivių likimą, taip neramiai ošia. Jie ir patys, tur būt, jautė, kad artinasi paskutinė jų gyvenimo valanda. Tai rodė jų veido išraiška, kada jie priėjo pakelyje gulinčius kupranugario griaučius. Tai buvo matyti ir iš klaikaus jų žvilgsnio, kuriuo jie sekė, virš jų galvų lekiantį, dykumų vanagą. Kitaip ir būti negalėjo: jie turėjo žūti.

Tuo tarpu keleiviai pastebėjo palmę ir netoli jos esančią oazę. Ir paskubėjo, norėdami nuslopinti troškulį. Tačiau priėję labai nuliūdo, nes šaltinį rado išdžiūvusį.

Moteris, nebeturėdama daugiau jėgų, padėjo vaikutį ant žemės ir verkdama atsisėdo prie palmės. Vyriškis atsisėdo greta, jis draskė rankomis žemę.

Palmė girdėjo jų kalbas apie neišvengiamą mirtį. Ji girdėjo ir tai, kad karalius Erodas įsakęs išžudyti visus mažučius vaikelius nuo vienų iki trijų metų amžiaus, bijodamas, kad būsiąs gimęs išpranašautas ir seniai laukiamas galingiausias Nazareto Karalius.

— Lapai mano viršūnėje šlama vis smarkiau. Tuoj nelaimingiems keleiviams išmuš paskutinė valanda.

Matyt, ir moteriškė išgirdo tą nepaprastą lapų šlamėsi ir, pakėlusi galvą, pažiūrėjo medžio viršūnėn. Staiga iš jos krūtinės išsiveržė džiaugsmingas riksmas:

— Finikės, finikės!...

Tame jos šauksme buvo tiek daug skausmo, tiek sielvarto, kad palmė tą valandą norėjo būti maža, kaip erškėčių krūmokšnis. Jos vir-

šūnė buvo pilna gardžių, sultingų vaisių, bet kokiu būdu juos pasiekti tokioje aukštybėje!...

Vaikutis, kuris visą laiką rėpliojo aplink, žaisdamas akmenukais, išgirdo motinos dejavimą.

Jis negalėjo sau įsivaizduoti, kad jo motina nepasieks to, ko trokšta.

Jis priėjo prie palmės ir tarė švelniu balseliu:

— Palme, nulenk savo viršūnę!

Bet kas čia, kas čia? Palmės šakos kažkaip keistai sušlamėjo, sudrebėjo, tartum, viesulo nugąsdintos, supdamos aukštą stiebą. Palmė suprato, kad ji turi klausyti vaikelio, nes jis galingas. Ir nulenkė savo viršūnę prieš kūdikėlį, kaip žmonės nulenkia galvas savo valdovams. Vis žemiau ir žemiau—dideliu puslankiu, kol jos viršūnės šakos palietė dykumų smėlį.

Vaikutis, matyt, tuo reiškiniu nebuvo nei nustebęs, nei išgąsdintas; jis džiaugsmingai šaukdamas pribėgo prie palmės ir ėmė raškyti sultingų finikių kekes.

Keleiviai prisiskynė finikių, kiek norėjo. Palmė vis dar stovėjo nulenkusi savo viršūnę. Vaikutis priėjo prie jos, palietė rankutėmis stiebą ir tarė maloniu balseliu:

— Išsitiek, palme, išsitiesk!

Ir didžiulis medis atsargiai, išlengvo išsitiesė, o lapų šlamėsys aidėjo, kaip arfos tonai.

— Dabar suprantu, kodėl mano lapai taip liūdnai šlama — pagalvojo, visai išsitiesusi palmė. — Tai ne dėl keleivių.

O tuo metu keleiviai keliais klūpėjo ir garbino Sutvėrėją:

— Tu išgirdai mūsų maldas, mūsų šauksmą ir išklausei mūsų prašymą. Tu Galingiausias, prilenkei palmę, kaip silpną nendrelę. Jokių pavojų, nelaimių nepabugsime mes, nes Tu saugoji ir globoji mus!...

Kitą dieną per dykumą keliavo karavanas. Keliautojai, pastebėję nudžiuvūsią palmės viršūnę, labai nustebo.

— Kaip tai galėjo įvykti? — Paklausė vienas sankeleivių. — Juk ji negalėjo anksčiau nuvysti, nudžiūti, kol nepamatys išmintingesnio ir protingesnio už Salamoną karaliaus.

— Gal būt, jau matė Jį — tarė kitas.

G.

KARVELIS.

Kryžkelėj.

Mano gyvenimas liūdesio kupinas,
juodas, tamsus, lyg naktis rudeninė...
Mano gyvenimo žiedą brangiausį
senai jau likimas nuskynė.

Nūn aš, sustojęs gyvenimo kryžkelėj,
vargo prislėgtas, tylus, nusiminęs,
viltį paleidau su skriejančiais vėjais...
Nusvyro galva ant krūtinės...

*

Kaip surašyti testamentas.

Jau žiloje senovėje buvo įsigalėjęs paprotys, kad savininkas nurodydavo, kas po jo mirties turi paveldėti jo turtą. Vėliau šis paprotys, įstatymais sutvarkytas ir teisiškai apsaugotas, buvo pavadintas testamentu. Jis su kai kuriais pakeitimais išliko iki šių laikų ir šiandieną plačiai yra praktikuojamas. Žinome apie jį ir mes. Ir dažnai taikome jį gyvenime. Tik, nelaimei, kai kada atsitinka, kad turime nemaža keblumų. Kai kas surašo testamentą, bet neatlieka tam tikrų formalumų arba pražiopso laiku jį užtvirtinti. Pravartu tad sužinonti, kaip testamentas surašomas ir užtvirtinamas pagal paskutinius įstatymų reikalavimus.

Testamentas, dabartinės teisės šviesoje, yra teisinis paskutinės savininko valios pareiškimas, kuriuo jis nurodo, kas jo palikimą—turtą turi paveldėti. Testamentą gali surašyti kiekvienas pilnametis asmuo, t.y. baigęs 21 metus ir turįs pilną protą. Nepilnamečių, psichiniai ligotų ir savižūdžių testamentas neturi teisinės galios (yra be reikšmės). Surašyti testamentą galima dviem būdais: pas notarą ir privačiai. Bet mums labiausiai rūpi, kaip surašomas privatus testamentas, kadangi notaras nekiekvienoje vietoje gyvena, o kai kada dėl ligonio sveikatos stovio negalima ilgai delsti. Be to, rašydami testamentą pas notarą, reikalingi esame lėšų, tuo tarpu toks privatus testamentas nieko nekaštuoja. Tačiau, kad toks privatus testamentas, testatoriui (testamento palikėjui) mirus, turėtų teisinę vertę ir galią Apygardos Teisme (šiame teismė testamentai yra užtvirtinami), reikia jį rašantiems atlikti formalius teisės reikalavimus. Yra formalus aktas, ir turi būti *parašytas*, nes visokie žodiniai testamentai lieka bereikšmiai. Norėdami išvengti įvairių nesusipratimų ir bereikalingo dėl palikimo bylinėjimosi, turime surašyti testamentą *rankos raštu*, o ne rašomąja mašinėle, nes dabartiniai įstatymai tokių testamentų nepripažįsta. Testamentas galima surašyti įvairaus formato popieryje, net laiškų, bet kad tik tas popieris būtų dviejų pilnų lapų. Testamentas surašytas popiergalyje arba pusėje lapo taippat lieka bereikšmiu.

Privatų testamentą gali sava ranka surašyti pats jo palikėjas arba kitas asmuo, jo prašomas. Toks testamento rašytojas turi pažymėti testamente, kad visa surašė iš testatoriaus žodžių ir pats privalo testamente pasirašyti. Įsidėmėtina, kad kiekvienu atveju po testamentu privalo patsai testatorius (testamento palikėjas) savarankiai pasirašyti. Jeigu atsitiktų, kad testamento palikėjas yra beraštis ar dėl ligos negalįs pasirašyti, tuomet gali pasirašyti kitas asmuo tik jo prašomas, bet ne testamento rašytojas ir ne liudininkas. Šis asmuo, šalia savo parašo, turi pažymėti, kad jis pasirašo todėl, kad testamento palikėjas nemoka ar negali pasirašyti ir kad jį prašo savo parašą padėti.

Darydami testamentą, reikalingi esame pakviesti tris liudininkus. Šiais liudininkais negali būti *tie asmens, kurių naudai šis testamentas yra daromas, įpėdiniai iki 4-to laipsnio ir giminės iki 3-čio.* Be to, asmens nepilnamečiai, aklieji ir nebyliai. Šie liudininkai patvirtina, kad visi matė testatorių testamento rašymo metu ir kad testatorius turėjo sąmonę ir pilną protą. Be to, kad testamentą rašė patsai jo palikėjas ir pats jų akivaizdoje pasirašė. Jeigu testatorius būtų beraštis arba dėl ligos negalėtų pasirašyti, tai liudininkai turi taip pat patvirtinti, kad jų akivaizdoje pasirašė kitas, testatoriaus prašomas. Liudininkais gali būti tik moką

ir gali rašyti, nes priešingu atveju dar kas kitas turi pasirašyti už beraštį liudininką.

Įsidėmėtina, kad rašąs testamentą asmuo negali pasirašyti po juo nei už beraštį arba negalintį rašyti testatorių, nei už beraštį liudininką, o tik privalo pasirašyti, kad rašė testatoriaus žodžius.

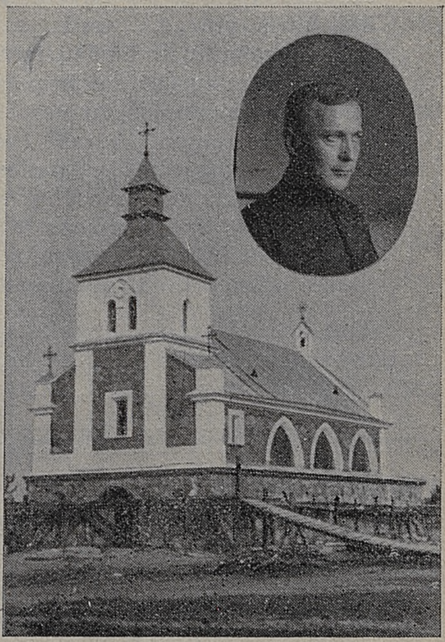
Visoki pasirikimai ir pataisos, dar prieš testatoriui pasirašant, turi būti sužymėti.

Užrašomasis turtas ir asmens, kurių naudai aprašoma, reikia būtinai išvardinti. Gali būti testatoriaus tik bendras valios pareiškimas pav.: visą savo judomąjį ir nejudomąjį turtą, kur tik tokis bebūtų, užrašau, kai aš numirsiu, savo žmonos nuosavybei (paduoti vardą ir pavardę).

Visi testamentai, daryti pas notarą lygiai ir privatūs, gali būti testatoriaus pakeisti visumoje arba iš dalies. Testamentas, darytas pas notarą, galima pakeisti arba atšaukti tik nauju testamentu, taip pat pas notarą surašytu, reiškia: jeigu kas darė testamentą pas notarą ir paskui nori jį atšaukti arba pakeisti, tas turi vėl nuvykti pas notarą ir surašyti naują testamentą.

Testatoriui mirus, kad testamentas įgytų teisinės galios, reikia *skubiai* paduoti apygardos teismui jį užtvirtinti. Testamentai, paduoti teisman po *vienerių metų*, nuo testatoriaus mirties dienos, nustoja galiavę.

Privatūs testamentai duodami teisman originalais, o daryti pas notarą, nuorašais, kuriuos testatoriai gauna iš notaro, surašę testamentą. Prie prašymo reikia pridėti testatoriaus mirties metrikai ir nurodyti liudininkų antrašai.

Darbščių ir tautiškai susipratusių Pelesos apylinkės gyventojų rūpesčiu šiemet baigta statyti bažnyčia, kurioje jie garbina Aukščiausiąjį savo gimtąja kalba. Viršuje šios bažnyčios klebonas, didelis lietuviškojo jaunimo prietelius, kun. Jonas Tutinas.

Sergąs sunkia liga, turi skubėti sutvarkyti savo palikimą, nes dažnai atsitinka, kad bedelsdamas, miršta nepalikęs testamento ir tuo neįvykdo paskutinės savo valios. Dar blogiau, kai imasi daryti testamentą paskutinė gyvenimo valanda, kada gali stokoti sąmones ir pilno proto. Tada įvyksta įpėdinių tarpe nesusipratimai, pradeda dėl palikimo bylinėtis, tvirtindami, kad liudininkai klaidingai paliudiję, jog testatorius turėjęs sąmonę ir pilną protą.

Jeigu savininkas miršta, nesurašęs testamento, tuomet jo turtą paveldės tiesioginiai įpėdiniai arba tolimesni giminės, įstatymais nustatyta tvarka. O jeigu įpėdinių ir giminių nebėra, tuomet jo turtas pereina valdžios nuosavybei. Pagal galiojančius įstatymus turtas galima aprašyti bet kam.

Įsidėmėtina, kad įstatymai leidžia privačius testamentus rašyti ne valstybės kalba, reiškia, galima surašyti ir lietuvių kalba. Tačiau paduodami tokį, lietuvių kalba parašytą, privatų testamentą apygardos teisman užtvirtinti, reikalingi esame pridėti jo lenkišką vertimą. Tuomet bus viskas tvarkoje.

Toks, lietuvių kalba rašytas, mokančio pasirašyti testatoriaus privatus testamentas skambės šitaip:

„...sodžius, 193......metai, ...mėnesio ....diena.

Aš (vardas ir pavardė) gyventojas ....sodžiaus, ...valsčiaus, ...apskrities, turėdamas pilną protą ir sąmonę, visą savo žemės ūkį, kuris yra ....sodž., ...valsč., ... apskr., turįs ....ha. žemės, gyvenamų ir ūkiškų trobėsių, gyvo ir negyvo inventoriaus, užrašau savo vaikų (vardai ir pavardės) nuosavybei lygia dalim. ....(testatoriaus savarankiškas parašas).

Šį testamentą surašė (vardas ir pavardė) ....sodž , ...valsč., ...apskr., gyventojas, paties testatoriaus (vardas ir pavardė) prašomas. Prie šio akto mes buvome liudininkais ir patvirtiname, kad šis testamentas yra (vardas ir pavardė) ir kad testamentą rašydamas testatorius buvo pilno proto ir sąmonės (Trys liudininkų parašai. Kiekvieno reikia paduoti tikslus antrašas).

Tuo kas anksčiau pasakyta, pasinaudodami galime suformuluoti testamentą, kurį surašė kitas asmuo ir pasirašė už beraštį testatorių ar pats, jeigu jis moka rašyti, testatorius. *Lb.*

VL. DIEMEDYS.

Sūtemų vėjai.

Atskridai sparnais laimės,
ramioji sūtema dangaus.
Tavęs ir vėjai švelnūs įsiklausė,
tikėjo tau, kaip moterys Paryžiaus madom.

Ach, sūtemų vėjai,
šilkais man širdį
kutenote manoj krūtinėj,
kai aš buvau tarp erškėčių...

Aš jūsų šlamėsį išgirdęs
dainoms sukurti rinkau jėgą,
Ir neėmė naktinis miegas,
nes jūs skausmus pasaldinot.

Numojau kairiąja ranka.
Numojau, kaip jūsų švilpimai,
švelnučiai sūtemų vėjai,
atsidusau, kaip jūs, ilgais išsiilgimais...

DIDYSIS VILNIAUS SEIMAS.

Šių metų gruodžio mėn. pirmomis dienomis sukako trisdešimts metų, kai Vilniuje buvo sušauktas gausingas lietuvių suvažiavimas, paprastai vadinamas Didžiuoju Vilniaus seimu. Tai svarbus ir reikšmingas mūsų tautos politiniame gyvenime įvykis, leidęs stipriau pasireikšti tautinei sąmonei, kurią nuolatos slopino dvigalvis rusų erelis.

Nors rusas atrodė ir galingas, nors jo valdomus plotus saugojo nahaikos ir durtuvai, kurie naikindavo bet kokį tautinį ar kultūrinį kitų tautų pasireiškimą, tačiau po karo su japonais pašlijo toji jo galybė, krašte kilo viena po kitos audros, nelaukti vidaus sukrėtimai.

1905 m. spalių mėn. pabaigoje Rusijoje įvyko visuotinis streikas, kuris apėmė netik visas pramonės įmones, bet ir valstybės įstaigas, geležinkelius, paštą telegrafą, spaustuves ir laikraščių redakcijas. Visas gyvenimas tartum apmirė. Šito streiko banga pasiekė Vilnių 1905 m. spalių 24 d.

Vinintelis tais laikais lietuviškas dienraštis „Vilniaus Žinios" kuriam laikui sustojo, o jo redaktoriai ir bendradarbiai, susirinkę redakcijon, pradėjo svarstyti dienos klausimus. Ten kilo klausimas: kas mums, lietuviams, dabar reikėtų praktiškai daryti, kad nepraleistume gana palankiai susidėjusių aplinkybių. Ilgai kalbėta, diskutuota, pagaliau nutarta eiti pasitarti pas Dr. Joną Basanavičių ir inž. Petrą Vileišį.

„Ten pasikalbėję—rašo vienas dalyvių savo atsiminimuose—kokią valandą laiko, visi priėjome prie vienodos nuomonės, kad tokiu rimtu momentu negalima sėdėti rankas sudėjus ir lūkurioti, kas toliau atsitiks, o reikia daryti, kad mūsų tautos balsas pasidarytų kiek galint stipresnis ir būtų kiek galint toliau girdimas".

Buvo nutarta sušaukti platesnis Vilniaus visuomenės susirinkimas ir aptarti visos Lietuvos atstovų suvažiavimo klausimas ir jo įvykdymo galimumas.

„Lapkričio mėn. 1 d.—rašo tas pats autorius — Vlniaus gatvėse buvo dar gana šiurpulingų kruvinų įvykių. To neveizint, saulei nusileidus, „Vilniaus Žinių" redakcijoj susirinko apie 20 pakviestų Vilniaus atstovų, kuriems daktaras Basanavičius išdėstė visą sumanymą ir pasiūlė išrinkti tam tikrą komitetą, kurs pasiimtų suvažiavimą ruošti. Posėdis buvo neilgas. Jis įvyko prie žvakių šviesos, nes elektros stotis streikavo. Gatvėse buvo tamsu. Tai viename tai antrame miesto krašte buvo girdimi šūviai". Susirinkusieji karštai pritarė sumanymams. Buvo nutarta sudaryti komitetą, į kurį įeitų visų srovių atstovai. Tuo būdu tikėtasi būsimame suvažiavime pareikšti vieningą visos tautos valią.

Organizacinis Komitetas numatė vietą, laiką ir pradėjo paruošiamuosius suvažiavimo darbus, informuodamas visus lietuvius.

„1905 m. gruodžio 4 dieną - rašo to Seimo I sekretorius — beauštant, prie Vilniaus miesto salės Aušros Vartų gatvėje jau klegėjo didžiulė žmonių minia. Atėjęs čia dar prieš 8 val. rytą, jau radau susitelkusių galvėje kokį 1000 vyrų. Netrukus atvyko Antanas Vileišis, Vilniaus miesto tarybos narys. Jis liepė atidaryti salę, kad žmonėms nereiktų šalti gatvėje. Dauguma suėjo į vidų, išduota 1800 rejestrinių kortelių, daug buvo ir be jų, taip kad viso buvo per 2000 suvažiavimo dalyvių".

Buvo tai nebespalvė minia, bet rimtų ir sąmoningų žmonių, susipratusių lietuvių suvažiavimas. Visa veiklesnioji lietuvių šviesuomenė, gyvenusi tiek Lietuvoje, tiek įvairiose Rusijos miestuose, kelios dešim-

tys įtakingiausių kunigų, pusšimtis pradžios mokytojų, bemaž visa tuometinė studentija ir patys šviesiausieji sodiečiai. Kiekvienas turėjo aiškų nusistatymą ir gerai žinojo, ko atvažiavo į Vilnių.

10 val. 30 min. estradoje pasirodė dr. Basanavičius, kuris, suskambinęs skambučiu, prabilo į susirinkusius. Pasveikino suvažiavimą organizacinio Komiteto vardu ir pasiūlė išrinkti suvažiavimo prezidiumą. Ilgai ginčitasi dėl kandidatų ir tik po 2 val. išrinkta į prezidiumą: dr. J. Basanavičius, A. Smetona, S. Kairys, kun. Bučys ir Stankūnas. Prezidiumo pirmininku buvo išrinktas dr. J. Basanavičius. Jis, norėdamas sudaryti taikingą ir darbui palankią nuotaiką, jausmingai prabilo į susirinkusius, pažymėdamas, kokią didelę reikšmę tasai suvažiavimas gali turėti tautos ateičiai, jei bus padaryti rimti ir gyvenamam istoriškam momentui derą nutarimai. Baigdamas Dr. J. Basanavičius priminė susirinkusiems tuos Lietuvos sūnus, kurie praeityje dėl mūsų tautos teisių ir laisvės kovojo, o kuriems bekovojant ir savo kraštui geresnių dienų belaukiant, rasa akis išėdė... Trumpi, aiškūs ir nuoširdūs žodžiai nepaprastai paveikė dalyvius. Vienas senas, augalotas sodietis atsiklaupė salėje, persižegnojo ir tyliai sukalbėjo trumpą maldą. Visi, kaip vienas, tyliai pakilo iš vietų ir pagerbė mirusius tautos darbuotojus. Po to buvo sudaryta dienotvarkė ir susirinkimas tęstas iki 3 val. po pietų.

Antras posėdis prasidėjo 5 val. 30 min., kuriam pirmininkavo dabartinis mūsų Tautos Vadas Antanas Smetona. Pirmą suvažiavimo dieną buvo pranešimai iš vietų ir pradėta svarstyti Lietuvos autonomijos klausimas. Antrą dieną svarstyta mokyklų, bažnyčios ir žemės reformų klausimai. Antrą suvažiavimo dieną buvo priimta nutarimai, kuriuos suredagavo Pr. Klimaitis.

„Buvo jau 11 val. 10 min. vakaro—rašo nutarimų redaktorius— kai Basanavičius paskelbė, kad susirinkimas yra baigtas. Žmonės paskubomis skirstėsi iš salės. Vieni skubėjo į nakvynes, kiti į geležinkelių stotį, norėdami tą patį vakarą išvažinėti į visas šalis. Tiktai ne didelis seimo dalyvių būrelis—E. Galvanauskas, J. Gabrys ir aš leidomės į „Vil. Žinių“ spaustuvę daryti žygių, bene pavyks Seimo nutarimus išspausdinti. Norėjome, kad tuos nutarimus atstovai galėtų parsivežti ir paskleisti žmonėse“.

Tą pačią naktį buvo išspausdinta 36.000 egz. ir kiekvienas, vykstąs namo, vežėsi šiuos Didžiojo Seimo nutarimus:

I. Dabartinis padėjimas Rusijoj ir Lietuvoj.

Pripažindami, jog dabartinė caro vyriausybė yra pikčiausiu mūsų priešu; jog dabar prieš tą vyriausybę pasikėlė visi rusų valstijos kraštai; jog geresnį gyvenimą galima įgyti tik laimėjus kovą su senąja tvarka, susirinkime dalyvavusieji lietuviai nutarė:

Šviestis, rištis ir stoti kovon drauge su sukilusia visų Rusijos tautų liaudimi.

II. Lietuvos autonomija.

Kadangi Lietuvos gyventojų reikalai pilnai gali būti užganėdinti tiktai prie tikros mūsų krašto autonomijos (savyvaldos) ir kadangi norima, idant ir kitos Lietuvoje begyvenančios tautos galėtų pilna laisve naudotis, Lietuvių suvažiavimas nusprendė:

Reikalauti Lietuvai autonomijos su seimu Vilniuje, išrinktu visuotiniu, lygiu, teisiu ir slaptu balsavimu, neskiriant lyties, tautos, tikėjimo.

Toji autonomiškoji Lietuva turi būti sudėta iš dabartinės etnografiškos Lietuvos, kaipo brandulio, ir tų pakraščių, kurie dėlei ekonomiškų, kultūriškų, tautiškų arba kitų priežaščių traukia prie to brandulio, iš kurių gyventojai priklausyti prie jo panorės.

Kadangi susirinkę Vilniuje ant lietuvių suvažiavimo Suvalkų gubernijos lietuviai vienbalsiai pripažino reikalingu drauge su kitų gubernių lietuviais kovoti už autonomiškąją Lietuvą, tai suvažiavimas nutarė, kad Suvalkų gubernijos lietuviai turi būti priskirti prie autonomiškosios Lietuvos.

Santykiai su kaimyniškomis Rusijos šalimis turi būti paremti ant federacijos pamatų.

Liet. Šv. Kaz. D-jos Pelesos, Rodunės ir Žirmūnų apylinkių skyrių atstovų suvažiavimo, įvykusio š. m. XII-2 d. Pelesoje dalyviai ir prelegentai. Iš kairės sėdi: Centro Valdybos sekretorius R. Bagdonas, Pelesos klebonas kun. J. Tutinas, Liet. Šv. Kaz. D-jos pirmininkas kun. prof. V. Taškūnas; prie jo p-lė E. Čiurlionytė, vietinės skaityklos vedėja ir kiti.

III. Kokiu būdu iškovoti autonomiją.

Kad įgyti autonomiją, pirmučiausiai reikalinga yra galutinai sugriauti dabartinę prispaudimo tvarką. Tam tikslui reikia vienyti visas Lietuvos politiškųjų partijų ir pavienių ypatų pajėgas. Susivienijus namieje, pridera mums jungtis ir su visomis kitomis Rusijos tautomis, kurios padeda griauti tą tvarką, o kol kas reikia: nemokėti jokių mokesčių, uždarinėti monopolius, neleisti vaikų į rusiškas pradedamąsias mokyklas, neiti Kauno, Vilniaus ir Gardino gubernijose į valsčiaus teismus ir visas kitas dabartines valdžios įstaigas, neleisti savo brolių į kariuomenę, reikalui prisėjus streikuoti visiems darbo žmonėms miestuose ir sodžiuose.

IV. Valsčiai, mokyklos ir bažnyčios.

Visuose Lietuvos valsčiuose turi būti vartojama prigimta žmonių kalba visus reikalus vedant.

Kadangi dabartinė mokykla yra tik ištautinimo ir ištvirkimo įrankiu, tai reikia visas tokias mokyklas paversti grynai tautiškomis, kur mokslas būtų išguldomas prigimta kalba ir kad patys to krašto žmonės rinktų sau mokytojus.

Kadangi Vilniaus vyskupystėje lietuvių bažnyčiose yra vartojama pamaldose lenkiška kalba su politišku tikslu, tai lietuvių susirinkimas nutarė vienbalsiai išreikšti Vilniaus vyskupystėje gyvenantiems ir kovojantiems lietuviams geriausį linkėjimą pasisekimo kovoje su lenkomanų kunigija už tiesas lietuviškos kalbos Lietuvos bažnyčiose ir papeikti šiandieninės bažnyčios tvarką Vilniaus vyskupystėje".

Vos tiktai pasidarė žinomi Seimo nutarimai, Lietuvos dvarininkų tarpe atsirado iniciatorių grupė, kuri pasiryžo sušaukti kitą seimą, kad anuliuotų vilniškio nutarimus. Tokio seimo reikalingumas buvo motyvuojamas tuo, kad Vilniaus Seime buvusios atstovaujamos ne visos mūsų krašto gyventojų grupės. Girdi, susirinko sodiečiai ir iš jų tarpo kilę inteligentai ir prabilo viso krašto vardu. Tą daryti, girdi, galėtų tik toks seimas, kur būtų tinkamai atstovaujami dvarininkai ir miestiečiai. Iniciatoriai sumanė neatidėliojant sušaukti tokį pagerintą seimą Kaune. Kvietimai buvo išsiuntinėti visiems dvarininkams, Kauno ir Vilniaus lenkams inteligentams ir kai kuriems Didžiojo Seimo dalyviams lietuviams. Tuos kvietimus gavo visi Didžiojo Seimo prezidiumo nariai, inžinierius Petras Vileišis, Jonas Kriaučiūnas, Donatas Malinauskas ir dar kai kas. Dauguma į tuos kvietimus neatkreipė jokio dėmesio ir į šaukiamąjį antiseimą nenuvyko.

„Vilniaus Žinios" savo draugų tarpe turėjo keletą dvarininkų, sakysime, a.a. Tadą Daugirdą, Daujotą, Narutavičių ir kitus. Iš jų sužinota, koks tikrasis to dvarininkų kviečiamojo seimo tikslas. Nutarta ir šitą antiseimą pakreipti savo pusėn. Čia daug pasidarbavo Gabrys, Jesaitis ir kiti. Kauniškio seimo dieną jie sukvietė iš apylinkės daugybę ūkininkų, kurių apie 300 atvažiavo dalyvauti tame seime. Iš Vilniaus nuvažiavo Klimaitis, Jonas Kriaučiūnas, Dr. Basanavičius ir Daujotas. Atvyko ir Gabrys su Jesaičiu, bet juodu jau buvo policijos gaudomi ir negalėjo viešai pasirodyti.

Kalbamojo Seimo posėdžiai turėjo vykti dvarininkų žemės ūkio draugijos patalpose, Kęstučio gatvėje. Paskirtą valandą susirinko apie 150 dvarininkų bei du kartu tiek sodiečių.

Iniciatoriai pasiūlė suvažiavimo pirmininku išrinkti grafą Tiškevičių iš Kretingos, o vilniečiai pasiūlė Garliavos valsčiaus ūkininką Grinių, o į sekretorius Žilinską. Už vilniečių kandidatus balsavo visi sodiečiai ir geras trečdalis dvarininkų. Turėdami tokį prezidiumą ir jausdami aiškią persvarą, nutarė ilgai neposėdžiauti. Pasiūlė tam antiseimui išgirti Didžiojo Seimo nutarimus ir išsiskirstyti, kas ir buvo padaryta. Dvarininkai nesipriešino. Apie 10 valandą vakare posėdis pasibaigė.

Šis Didysis Vilniaus Seimas buvo pirmasis viešas lietuvių politinis pasirodymas. Jis aiškiai parodė, kad nepriklausomo gyvenimo klausimas rūpėjo ne pavieniams asmenims, bet viso krašto atstovams, visai tautai. Nors Didžiojo Vilniaus Seimo pareikalavimas Lietuvai pilnos kultūrinės ir politinės autonomijos rusų vyriausybės nebuvo realizuotas, tačiau toji idėja pasiliko gyva, ir po keliolikos metų, pasikeitus Europos politinei situacijai, Lietuva pareikalavo sau nebeautonomijos, bet visiškos nepriklausomybės.

Akstinas.

Ką „Jaunimo Draugas“ per dešimtmetį atliko.

Pokariniais laikais Vilniaus krašte lietuvišką tautinę sąmonę ryškiausiai parodė mūsų jaunimas. Jis ėmė skverbtis visur: į bažnyčią, į mokyklą, į vakarėlius, pramogas ir ten bandė savo jėgas. Deja, po Didžiojo karo keletą metų mūsų jaunimo tautinė sąmonė negalėjo greitai bujoti, nes jam trūko organizacijos ir atskiros spaudos. Tiesa, tais metais jau buvo viena kita lietuviška draugija ir vienas kitas lietuvių leidžiamas laikraštis, bet visa tai turėjo daugiau bendrą pobūdį, į tas draugijas ir laikraščius mūsų jaunimas galėjo tik prisišlieti, bet ne savarankiškai pasirodyti su savo darbu, siekiais, idealais... Vadinas, reikalinga buvo jaunimui atskira organizacija ir atskiras laikraštis.

Mūsų krašto lietuviškas jaunimas pradėta organizuoti 1925 metais, kada Vilniuje įsisteigė jaunimui auklėti ir globoti Liet. Šv. Kazimiero draugija. Bet be spaudos, be viešojo spausdinto lietuviško žodžio ir ji nieką tegalėjo padaryti. Tuomet dar labiau pasidarė svarbus jaunimo laikraščio leidimo klausimas.

Darbas buvo pradėtas 1926 metų sausio mėnesį, kada pasirodė pirmas „Jaunimo Draugo“ numeris. Tai buvo visai naujas dalykas. Sodžiaus jaunimas jį pasitiko su dideliu džiaugsmu. Iš viso krašto ėmė plaukti prenumerata. Prenumeratorių tarpe daugiausia buvo jaunimas— sodžiaus berneliai ir mergelės. Iki to laiko mūsų laikraiščius išsirašinėdavo daugiausia suaugę, pagyvenę žmonės. Po to atsirado nauja skaitytojų minia, jautriausia, gyviausia mūsų visuomenės dalis — jaunimas. Ir jeigu šiandien kitus mūsų laikraščius jau išsirašinėja žymus moterų ir jaunimo skaičius, tai čia yra nuopelnas „Jaunimo Draugo“, nes jis šią minią sudomino ir pripratino skaityti mūsų spausdintąjį žodį.

„Jaunimo Draugas“, suradęs naujų skaitytojų, juos mokė, švietė ir auklėjo. Nuo to laiko mūsų sodžiuje nebuvo nė vienos akademijos, nė vieno vakaro ar susirinkimo, kur nebūtų iš „Jaunimo Draugo“ kas nors paskaityta, ar padeklamuota. Tiesa, pradžioje imtasi nuo lengviausių dalykų—juokų, monologų, feljetonų ir eilėraščių, bet juo toliau, juo vis labiau stiprėta ir prieita prie rimtų straipsnių, kurie buvo beveik vienintelė medžiaga surinkimų paskaitoms, referatams ir aktualioms diskusijoms.

„Jaunimo Draugas“ savo skaitytojus ne vien mokė ir auklėjo, bet ir organizavo. Jau pirmame jo numeryje buvo įdėtas Liet. Šv. Kazimiero d-jos atsišaukimas, kur buvo pirmą kartą raginamas jaunimas steigti sodžiuje šios draugijos skyrius. Ir tas pirmasis balsas sodžiuje rado didelį atgarsį. Nuo to laiko visame krašte ėmė dygti šios draugijos skyriai, kur būrėsi beveik visas tų vietų jaunimas. Atsiradus organizacijai, atsirado ir galimumai viešai pasirodyti su vaidinimais, su lietuviška daina, paskaitomis, pramogomis ir t. t. Žodžiu, sodžiuje prasidėjo visai naujas gyvenimas, jame buvo padėti nauji lietuviški pamatai, ant kurių dabar jau nebesunku statyti namai ir ten varyti lietuviškas švietimo ir kultūros darbas.

Ką „Jaunimo Draugas“ rašė? Į tai teatsako daviniai, kuriuos sužymėjau bevartydamas per šį pirmąjį dešimtmetį išleistus „J. D-go“ numerius. Pagal atskiras sritis iki šiol buvo įdėta tiek straipsnių: iš tautinio auklėjimo srities 104; iš dorovinio auklėjimo srities 87; mokslo 84; įvairių jubiliejų ir sukaktuvių proga 65; metinių švenčių proga 28; iš Nepr. Lietuvos gyvenimo 20; iš lietuvių literatūros 18; iš Lietuvos isto-

rijos 24; lietuvių kalbos dalykų 17; ypatingomis progomis 30; sezoniniais reikalais 35; apžvalginių dalykų 20; apie vakarus 9; švietimo ir organizacijų reikalu 40; iš sveikatos ir higienos 38; apie dainas ir muziką 8; specialiais amatų ir kooperacijos klausimais 25; reportažų ir kelionių įspūdžių 33; beletristikos 128; geografijos 7; pasaulėžvalgos 18; eilėraščių 418 monologų 50; feljetonų 41; pasakėlių 35; legendų 6; apie karus 7; apie aviaciją 3; apie sportą 12; dialogas 1; apie „J. Draugą" ir bendrai apie spaudą 12. Be to, „J. Draugas" dar turėjo atskirus skyrius: žinių iš pasaulio, iš mūsų krašto, iš Vilniaus, įvairenybių, galvosukių ir juokų. Laikraščio tekstas buvo įvairinamas gražiomis mintimis, kilniais šūkiais ryškesniais žymių žmonių posakiais ir iliustracijomis.

Žiūrint iš šalies, kai kam gal atrodys, kad šie daviniai nėra stambūs, o vienas kitas atskirų dalykų mėgėjas gal ir prikiš, kad to buvo perdaug, o to buvo permaža. Bet, kas žino mūsų spaudos darbo sąlygas ir mūsų gyvenimo turinį, tas galės pasakyti, kad tokio didumo kartą per mėnesį beeinąs laikraštis daugiau negalėjo parodyti, ką yra parodęs; jis yra rašęs tiek, kiek galėjo ir kiek jo bendradarbių jėgos ir gyvenimo sąlygos leido.

S. Urbonavičius.

ŽMOGUS PADANGĖSE.

Žmonijos būklė nėra pastovi. Ji diena dienon tobūlėja ir vystosi. Užtenka tik pažvelgti netolimon praeitin, ir tuojau pamatysime, kad iš tikrųjų taip yra.

Neseni laikai, kada artojas medine žagre pureno žemę, titnago pagalba skėlė ugnį ir dūminėje gryčioje tvaskėjo balanos. Šiandieną viskas pakitėjo. Jeigu pakiltų iš kapo koks nors prieš 100 metų miręs senelis, tikrai nustebtų, pamatęs miesto gatvėmis lakstančius automobilius, ore skrajojančius motorinius paukščius ir dangų raižančius pastatus.

Tačiau nereikia manyti, šių dienų technikos stebuklus atsiradusius staiga. Ištisus šimtus ir tūkstančius metų su dideliu atsidėjimu triūsė ir darbavosi žmonės, kol pasiekė šių dienų laimėjimus. Nemaža buvo ir aukų, žengiant tobulėjančios technikos keliais.

Pirmieji žmogaus mėginimai technikos srityje buvo netobulūs. Jie buvo laikomi tik svajonėmis. Tačiau žmogus jomis nesitenkino, o troško jas įgyvendinti. Technikai tobulėti padėjo pati gamta. Žmogus, gyvendamas jos prieglobstyje, matė greitai skrajojančius paukščius ir vandenyje nardančias žuvytes. Jis, lyg pavydėdamas gamtos gyvulėliams šių ypatybių, ieškojo būdų, kurių pagalba galėtų jiems prilygti, ir dargi juos pralenkti.

Tenka pažymėti, kad labiausiai žavėdavosi žmogus paukščių skraidimu ore. Jis atsidėjęs stebėdavo, kai sakalas, pakilęs iki pat debesų, plasnodamas sparnais, raižė padangę. Ir taip amžinai ilgėjosi žmogus pakilti nuo žemės ir nors šiek tiek paskraidyti ore.

Po tokio stebėjimo, negalėjo tada žmogus nepagalvoti apie priemones. Ir iš tikrųjų, daug šioje srityje buvo daroma mėginimų, bet negreit visa tai įgyvendinta.

Užsiliko dargi pasakų apie pirmuosius oro didvyrius ir jų žygius. Įdomiausia yra sena graikų pasaka apie pirmą žmogų — vardu Ikarą, skrajojusį ore. Jis su savo tėvu Dedaliu sedėjęs kalėjime Kretos saloje. Nežinia, kaip ilgai jam būtų tekę kalėti, jeigu vieną gražią dieną tėvas nebūtų jam pritaisęs padirbtų, didelių sparnų. Ikaras, turėdamas prie pečių šiuos sparnus, pakilęs, lyg paukštis, į orą ir tuo būdu sykiu su tėvu pasprukęs iš kalėjimo. Nebūtų reikalo kartoti tos pasakos, jeigu ne šios vasaros įvykis.

Štai vieną dieną pakyla virš Amerikos žemės aukštai padangėsna lėktuvas. Pasiekus jam 4 km. aukštį, iššoko iš jo vienas jaunas vyras. Turėjo su savim parašiutą, kurio pagalba ir leidosi žemyn, kaip tai daro ir tūkstančiai kitų lakūnų. Bet čia būta kažko dar daugiau. Lakūnas

Vilniaus lietuvių studenčių būrelis.

greit atkabina parašiutą ir pradeda kristi be jo. Skaitlinga, per binoklius iš žemės įvykį stebinti minia suakmenėjo. Kiekvienas dairėsi — kas bus toliau.

Lakūnas betgi turėjo prie rankų prisirišęs drobinius sparnus, aliuminijaus lazdelėmis sustiprintus. Štai ištiesia tuos sparnus ir, toliau vien savo raumenų jėga besinaudodamas, pradeda slinkti erdve, nelyginant paukštis. Iš apačios žiūrintiems žmonėms iš tikrųjų atrodė, kad mato ne žmogų, bet didelį baltą paukštį, blizgantį saulės šviesoj. Įspūdis buvo nepaprastas. Lakūnas lyg niekur nieko plasnojo sau toliau. Pagaliau po 12 minučių skrajojimo prisiartino prie pat žemės ir čia visai laimingai nutūpė. Jo vardas—Clam Sohn. Turi jis vos 22 metus. Minia

staugė iš džiaugsmo. Sako, lakūnui buvęs tikras pavojus, kad džiūgaujanti minia jo tiesiog nesudraskytų.

Matome, kad senovės pasaka šiandie virsta realybe.

— Kiekvienas žygis reikalauja aukų — sako dainius. Iš tikro! Kiek priskaitysime tokių, kurie, pakilę į padanges, tragiškai baigė savo gyvenimą—žuvo. Vienoje tik Anglijoje lakūno mirtimi žūsta kasmet apie 70 asmenų, o Prancūzijoje net apie 80. Jeigu taip suskaičiuoti visus pasaulio atsitikimus, gautumėm šiurpulingą žuvusių lakūnų skaičių. Šiame skaičiuje atrasime ir mūsų oro didvyrius Darių ir Girėną, garbingai žuvusius lakūno mirtimi dėl šviesesnio tėvynės rytojaus. Tačiau oro didvyriai nebijo mirties, jie kaskart vis drąsesnius ir didesnius įvykdo žygius aviacijos srityje.

Grįžtant prie aviacijos vystymosi tenka pastebėti, kad jau seniausiais laikais, apie kuriuos maža turime žinių, galvojo žmonės apie skraidymą ore. Garsus graikų filosofas Platonas viename savo veikale pasakoja, kad pasakiškoje Atlantydoje žmonės žinoję tokias mašinas, kurių pagalba galima buvę skraidyti ore.

Tikrų žinių apie pirmuosius šioje srityje mėginimus turime iš XV-jo amžiaus galo ir XVI-jo pradžios. Tuo metu gyveno garsiausis visame pasaulyje inžinierius, menininkas, architektas ir dailininkas Leonardas de Vinci. Šis mokslininkas rimtai galvojo apie prietaisą, kurio pagalba žmogus pajėgtų skraidyti ore Pavyko jam sukonstruoti parašiutas, kuriuo šiandieną gelbstisi (naudojasi) lakūnai, atsitikus lėktuvo katastrofai. Su tokiu parašiutu, iššokęs lakūnas iš lėktuvo, pamažu nusileidžia žemėn be didesnio sukrėtimo.

Pažymėtina, kad šis mokslininkas praktikoje neišmėgino savo išradimo, bet tik paliko pagamintus braižinius ir nur-dymus, koks jis iš tikrųjų turėtų būti.

Vėlesniais laikais jau daug sykių bandyta netgi skraidyti ir nemaža šioje srityje laimėta. Žinoma, tie bandymai atrodys juokingi, palyginus su tuo, ką šiandieną pasiekė technika. Drąsuolių eilėse, šalia mokslininkų, atsiranda ir praščiokėlių. Tenka pažymėti vieną XVIII amžiaus stalių, kuris padarė aparatą su sparnais, judinamais rankomis ir kojomis. Su savo aparatu jis užlipdavo ant stogo ir, judindamas tuos sparnus, pamažu nusileisdavo žemėn. Tačiau skraidyti ore nepajėgė. Daug daugiau laimėta šioje srityje 1783 m., kada broliai Montgolffierai išrado orlaivį (baloną). Šie išradėjai pastebėjo, kad oras turi tokią savybę, jog kūnai lengvesni už jį kįla į viršų. Be to, jie pastebėjo, kad yra dujų, kurios turi šią ypatybę. Vėliau priėjo išvadą, kad sušildytas oras yra lengvesnis už paprastą. Broliai Montgolffierai, pastebėję šią oro savybę, panaudojo ją savo išradimui. Jie apačioje orlaivio įtaisė krosnį, kuri šildė esantį jame orą ir orlaivis kilo į viršų. Bet geso ugnis, o jai užgesus orlaivis krisdavo žemėn.

Laikui bėgant atsirasdavo ir drąsuolių, kurie mėgino skristi orlaiviu. Jau 1785 metais drąsusis lakūnas ir garsusis fizikas Pilato de Rosier, pasiryžta perskristi La Manšės kanalą. Vos tik atsirado orlaiviai (balionai), jau imta galvoti apie jų panaudojimą kovoti su priešu. Pirmieji pavartojo juos kare prancūzai.

XVIII amžiaus gale orlaiviai patobulinta taip, kad lakūnas galėjo vairuoti jį bet kuria linkme. Šioje srityje daugiausia pasidarbavo prancūzai, bet neatsiliko ir kitos tautos. Vokiečiai netgi pralenkė juos. Su-

konstruavo jie geriausį Zeppeliną, kuris nuo jo išradėjo gavo ir pavadinimą.

Nesitenkino mokslininkai orlaivių išradimu. Jie galvojo apie motorinį lėktuvą, kuris, būdamas sunkesnis už orą, galėtų kilti viršun. Jau 1897 metais prancūzas Ader'as sukonstruavo maždaug panašų į garvežį aparatą, varomą garo jėga. Ir su tokia savo mašina nurskrido apie 3000 metrų. Bet neilgai jis tuo džiaugėsi, nes nusileidžiant žemėn, mašina visai sudužo.

Tikrą pradžią šiandieniams lėktuvams davė du amerikiečiai, broliai Vrightai, kurie 1903 metais tai yra 32-ji metai atgal, pakilo nuo žemės ir išsilaikė ore 59 sekundes. Tais laikais tai buvo nepaprastas atsitikimas. (Dabar lakūnai pajėgia išsilaikyti ore 23 dienas).

Po vykusio brolių Wrightų skridimo prasidėjo gadynė, garsi įvairiais, vis naujais išradimais šioje srityje ir drąsiais žygiais, sukeliančiais didžiausį susidomėjimą visame pasaulyje. Labai stebėjosi pasaulis Farmano žygiu, kuris 1908 metais užsuko lėktuvu ratą vieno kilometro ilgio. Iki jo buvo skraidoma tik tiesiąja linija. 1909 m. garsusis prancūzų lakūnas Bleriot pirmas perskrido La Manche kanalą, padarydamas 38 kilm. kelią.

Nuo šio laiko nenuilstamai darbuojamasi aviacijos tobulinime. Jau 1919 metais du anglų lakūnai perskrenda iš Amerikos į Irlandiją. Pagaliau 1927 metais amerikonas Lindbergas pirmas visame pasaulyje perskrenda Šiaurės Atlanto vandenyną. Jis perskrido 6 tūkstančių kilometrų nuotolį per 33½ valandos. Pažymėtina, kad mūsų lakūnas Vaitkus šių metų rudenį perskrido tokį pat tolį per 23 valandas. Taigi pažanga padaryta didelė.

1923 metais milžiniškas švaicarų lėktuvas „Dox" įvykdo bandomąjį skridimą, veždamas savo kabinose 169 keleivius. Pagaliau 1931 metais du amerikonų lakūnai per 8 dienas apskrido aplink visą žemės rutulį.

Šiandie aviacijos srityje daug laimėta. Jau skrajojama virš 700 klm. greitumu per valandą. Pakilama 20 km. viršun. Be to, lėktuvas gali pasiimti 80 tonų svorio, gali nenusileisdamas atlikti 10,000 kilometrų kelionę ir 90 valandų be pertraukos išsilaikyti ore. O jei skridimo metu aprūpina kitas lėktuvas reikalinga motorui medžiaga, tada gali išsilaikyti ore 23 dienas. Vystantis avijacijai, imta galvoti apie jos panaudojimą gyvenimo reikalams. Visų pirma pavartota jį susisiekimo tikslams. Ne taip labai senai — 1919 metais, Prancūzija atidarė pirmąją lėktuvų susisiekimo liniją visame pasaulyje. Šiandieną visą žemės rutulį juosia tinklai tokių linijų, kuriomis kasmet pervežama šimtai tūkstančių keliautojų, pergabenama tūkstančiai tonų įvairių prekių, laikraščių ir laiškų. Šalia susisiekimo lektuvu yra kitokių lėktuvų, skirtų specijaliems tikslams, pav.: pervežti sunkiai sergantiems ligoniams, sportui, turistikai, ūkio reikalams ir kitiems. Lėktuvų skaičius kas kart didėja. Įsigija juos kariuomenė, organizacijos ir net pavieniai asmenys. Prancūzijoje priskaitoma apie tūkstantį žmonių, kurie turi nuosavus lėktuvus. Panašų skaičių sutinkame Jungtinėse Amerikos Valstybėse, Vokietijoje ir kitur.

Ateityje lėktuvus panaudos dar svarbesniems tikslams. Jau dabar rimtai galvoja mokslininkai apie skridimus stratosferoj. Pažymėtina, kad stratosferoj oras labai retas, todėl visai įmanoma pakilti ten lėktuvu ir daryti įvairūs tyrimai. Skrendantiems lėktuvams oras nesudaro tokio trinimo—pasipriešinimo. Be to, dabar jau numatoma, kad iš Amerikos į Eu-

ropą galima bus atskristi per vieną valandą. Aviacija panaudojama civiliniame gyvenime, bet daug anksčiau imta ją naudoti karo reikalams. Šiandieną nėra civilizuotam pasaulyje valstybės, kuri neturėtų oro armijos, tūkstančių lėktuvų ir lakūnų.

Lėktuvų yra įvairių rūšių: vienu, dviem arba trimis ir net daugiau motorų. Bet yra ir bemotorinių lėktuvų—vadinamų sklandytuvų. Sklandytuvais irgi galima lengvai skraidyti. Jie nuo lėktuvų skiriasi tuo, kad ne iš kiekvienos vietos ir ne visada gali pakilti. Reikia patogios vietos ir gero oro. Sklandytuvų išradėjas yra inžinierius Otto Lilienshal, kuris 1898 metais tokiu sklandytuvu perskrido 2 klm., tačiau nusileisdamas užsimušė. Dabar sklandytuvu nulekia 60 klm. per valandą.

Šiandie visos valstybės stengiasi pasigaminti kuo didžiausią įvairių rūšių lėktuvų skaičių. Galinga ir stipri valstybė yra ta, kuri turi gerai sutvarkytą oro kariuomenę. *B.*

Kalėdiniai lietuvių burtai ir prietarai.

Kalėdos — viena didžiausių ir gražiausių švenčių. Visose tautose Kalėdos iškilmingai švienčiamos ir su jomis rišama daugybė gražių papročių, apeigų, burtų bei prietarų. Turime jų ir mes, lietuviai. Ypač mūsų sodžius turtingas kalėdiniais burtais ir prietarais. Kalėdinių burtų bei prietarų gausumu mūsų liaudis ar tik neužims pirmąją vietą kitų tautų tarpe.

Mūsų kalėdiniai burtai ir prietarai yra ne tik brangi tautosakai medžiaga, bet dar brangesnė mūsų mokslininkams — tyrinėtojams, tiriantiems mūsų tautos praeitį, žmonių būdą ir kita. Keletą tokių kalėdinių prietarų čia paduodu.

Kūčių vakare, pavalgius kūčias, mergaitė į dvyliką popierėlių turi užsirašyti dvylikos vyrų, už kurių manytų tekėti, vardus ir, popierėlius susukus, nakčiai pasikišti po pagalviu. Kurį vyrą tą naktį susapnuos, už to tais metais ištekės.

Kūčių vakare, pavalgius kūčias, reikia, paėmus popierio gabalą, jį sugniaužti į gniužulą ir, uždėjus ant lentelės, sudeginti. Popieriui sudegus, ant lentelės liks popierio suodžiai. Lentelę su popierio suodžiais laikyti prieš lempos šviesą, kad ant sienos kristų šešėlis. Jeigu popierio suodžių šešėlis panašus į mūrus, tai pateksi į didelį miestą arba kalėjimą, jeigu panašus į karietą—reiškia netolimą kelionę, jeigu panašus į karstą—reiškia netolimą mirtį, jeigu panašus į bažnyčią — reiškia netolimas vestuves ir t. t. ir t. t.

Kūčių vakarą, pavalgius kūčias, kiekvienas šeimynos narys savo šaukštą ant stalo apverčia kniūpščią ir taip palieka per naktį. Ryto metą kurio šaukštas randamas apverstas aukštielninkas, tai tam reikės mirti, nesulaukus kitų Kūčių.

Kūčių naktį, lygiai 11 valandą, visai trumpą laiką būna saldus vanduo.

Kūčių vakarą, pavalgius kūčias, reikia, išėjus laukan, iš šiaudinio stogo išsitraukti vieną šiaudą. Jeigu ištrauktasis šiaudas su varpa, tai kitų Kūčių sulauksi; jeigu be varpos — nesulauksi; mirsi.

Jeigu Kūčių vakare dangus žvaigždėtas, tai sekančiais metais bus daug bulvių.

Kūčių vakare tvartų duris reikia užkišti su šermukšniu, tai į tvartus neįeis raganos.

Šieną, kuriuo Kūčių vakare buvo paklotas kūčių stalas, anksti Kalėdų rytą reikia nunešti į tvartus ir padalinti visiems gyvuliams. Tas daroma tam, kad atminti, jog gyvuliai pirmieji pajuto gimusį Kristų.

Kūčių naktį, lygiai 12 valandą, reikia, nuėjus prie šulinio, žiūrėti į vandenį; jeigu vandeny pasirodo karstas, tai reiškia mirtį, kitų Kūčių nesulauksi; jeigu pasirodo vaikinas ar mergina, tai už to paties ištekėsi, tą pačią vesi.

Jei pavalgius kūčias atsiraugi, tai reiškia, jog dar ir kitas Kūčias prie to paties stalo valgysi.

Kūčių vakare, pavalgius kūčias, reikia iš visur, iš visų kampų švariai iššluoti gryčios aslą ir, sąšlavas susisėmus, lygiai 12 valandą nakties užnešti ant aukšto, papilti prie kamino ir laukti, kas pasirodys: jeigu tai darančiam asmeniui pasirodo karstas, tai reiškia jam mirtį, jeigu—vaikinas arba vaikinui—mergina, tai reiškia, jog už to paties ištekės arba tą pačią ves.

Kūčių vakare mergaitė, ruošdamosi gulti, turi po pagalviu pasikišti vyro kelnes. Tai, ką tą naktį sapnuos apie vedybas arba kurį vaikiną, tai viskas teisingai išsipildys ir už to paties vaikino ištekės.

Jei Kūčių naktį dangus žvaigždėtas, tai ateinančiais metais vištos bus labai dėslios. Jei šeimininkė nori, kad vištos kiaušinių neišmėtytų, tai ji, pildama žirnius rėtin, turi juos būtinai supilti rėčio vidurin, nes kitaip vištos visus metus kiaušinius dės naujose vietose. Jei Kūčių dieną vištos ramios, tai tais metais visi kiaušiniai bus užversti. Kūčių dieną vištoms nereikia ilgai duoti lesti, nes jos ištisus metus pešis dėl maisto, tik vakare atskirai palesinti kiekvieną vištą. Pirmąją Kalėdų dieną vištas lesinti nuo Kūčių likusiais žirniais, kad būtų dėslios.

J. B.

ITALIJOS - ABISINIJOS KARAS.

Jau kelintas mėnuo, kai žmonės tebekalba ir teberašo apie Italijos ir Abisinijos karą. Vieni sako, kad italai ima viršų, kiti tvirtina, kad abisinai. Kaip yra tikrumoje, sunku žinoti. Čia pakalbėsime bendrai apie Italijos - Abisinijos konfliktą ir pasvarstysime, kuo jis gali pasibaigti.

Šių metų pavasarį italai ėmė viešai kalbėti ir rašyti, kad jiems per maža esą savo žemės. Apeninų pusiasalis neturtingas, negalįs išmaitinti 40 milijonų gyventojų. Reikalinga ieškoti ir surasti naujų kolonijų. Tiesa, italai turi savo kolonijas Afrikoje greta su Abisinija, bet jų maža, norisi daugiau. Abisinija — gražus būtų kąsnelis, čia pat pašonėje, 4 kart didesnis už Italiją, o gyventojų 4 kart mažiau; reikia pamėginti!

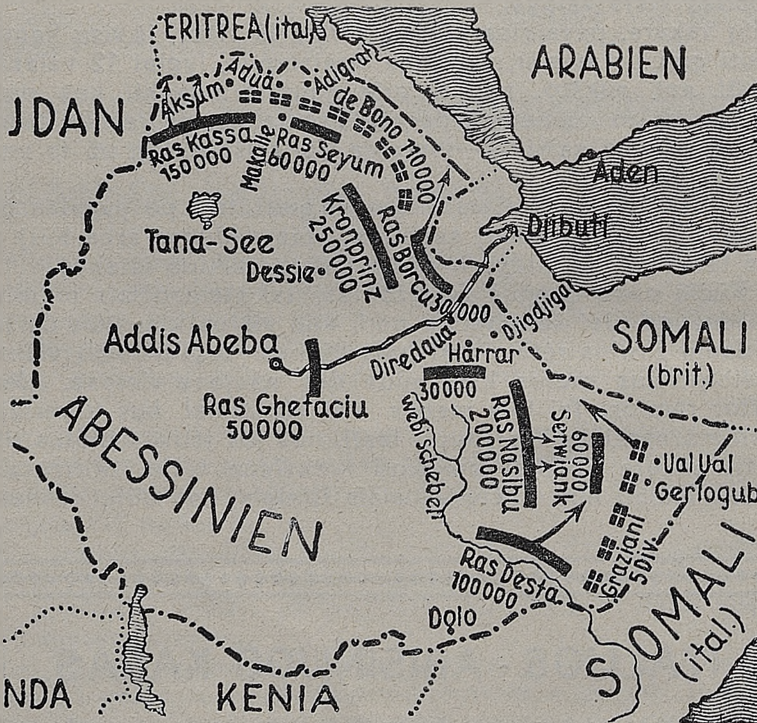
Abisinai, nujausdami, ko nori italai, buvo lyg ir linkę geruoju duoti jiems šiokių tokių lengvatų, bet kai pasirodė, kad italai nori ne betko, o paimti visą Abisiniją, tuomet ir abisinai stojo piestu.

Italai savo troškimų neslėpė. Aiškiai ėmė kalbėti, ko jie siekia. Šių metų vasarą Italijos diktatorius Musolini aiškiai pasakė anglų ministe-

riui Edenui, kad jis paimsiąs Abisiniją, o taip pat ir Ženevoje Italijos atstovas pareiškė spaudos atstovams, kad italams norisi visos Abisinijos. Paskui dar ne kartą Musolini kalbėjo minioms: „Eisime pirmyn, kol sudarysime fašistinę imperiją“.

Šitaip kalbėdami, italai vis dėlto norėjo suversti bėdą kitiems. Ėmė rašyti, kad, girdi, abisinai juos puolą, o jie tiktai ginasi; kad abisinai nekultūringi esą, tad reikia jie kultūrinti ir ten esą vergai išlaisvinti.

Kalbos tai dar niekniekis. Blogiau, kai italai ėmė siųsti savo kariuomenę į Afriką. Liepos mėnesio antroje pusėje buvo nusiųsta jau apie 200.000 kareivių, o spalių mėn. 2 dieną buvo paskelbta Italijoje visuotinė fašistų mobilizacija.

Abisinijos žemėlapis. Šiaurėj ir pietų rytuose sužymėti italų - abisinų karo frontai.

Kai šitaip italai neramino pasaulį, abisinai taip pat nesnaudė. Jie irgi ėmė ginkluotis. Jų kariuomenė techniniu atžvilgiu menkai teatrodė, bet greit sutvirtėjo, kai jų kariuomenę papildė svetimtaučiai. Į abisinų kariuomenę stojo daug Afrikos, Amerikos ir Australijos negrų taip pat ir Europos valstybių karininkų. Daugelyje vietų buvo paskelbtos rinkliavos Abisinijai remti. Net indų vadas Gandhi buvo įsakęs rinkti aukas Abisinijos reikalams.

Abisijos karalius, matydamas, kad karas yra neišvengiamas, paskelbė vyrų nuo 15 ligi 80 metų mobilizaciją.

O ką Europos politikai ir Tautų Sąjunga? Europos diplomatai, ypač anglai ir prancūzai, dėjo pastangas, kad konfliktas būtų baigtas ramiu

būdu, bet tas mažai naudos tedavė, nes patys politikai negalėjo tarp savęs susikalbėti.

Šių metų liepos 31 dieną buvo Tautų Sąjungos Tarybos narių posėdis, kuriame buvo svarstyta, koks būtų galima priimti nutarimas, kuris patenkintų ir italus ir abisinus; Tame posėdy nutarta sukviesti rugsėjo mėn. 4 dieną Tautų Sąjungos pilnumos posėdis ginčui spręsti. Tame posėdyje Italijos atstovas labai smarkiai kalbėjo prieš Abisiniją, o kai jo kalbą atsakė Abisinijos atstovas, tai jis net iš salės išbėgo. Posėjdyje buvo išrinktas 5 narių komitetas, kuris turėjo surasti pasiūlymus priimtinus ir vienai ir kitai pusei. Komitetas tokius pasiūlymus surado, bet jų nepriėmė nei italai, nei abisinai.

Taip dalykui susikomplikavus, anglai ėmė gąsdinti italus karo, jėga. Jau rugsėjo mėnesio pradžioje anglai sutraukė į Viduržemio jūrą apie 150 karo laivų.

Spėliojo žmonės. Vieni sakė, kad bus karas, kiti sakė, kad italai pabijosią pradėti karą. Rugsėjo mėnesio pabaigoje kalbos lyg ir nutilo.

* * *

Spalių mėn 3 dieną po pietų pasklido žinia po visą pasaulį: karas! Pranešta, kad italai visu smarkumu puolė artimiausius abisinų miestus Musolinio žentas ir sūneliai pirmieji apmėtė bombomis kelis miestus, užmušdami nemaža gyventojų, tarp jų moterų ir vaikų.

Menkiau apginkluoti abisinai ėmė trauktis, italai gi — didžiuotis ir girtis, girdi, per 10 dienų paimsią visą Abisiniją. Tačiau jau ties Aduos miestu įvyko smarkūs susirėmimai. Miestas kelis kart ėjo iš rankų į rankas. Vis dėlto italai jį paėmė ir tuo išlygino savo skriaudą, nes 1896 metais abisinai juos ten smarkiai buvo supliekę. Taip pat atkakliai kovojo abisinai ties šventuoju Aksumo miestu ir Makale. Italai stūmėsi Abisinijos gilumon dviem frontais: iš šiaurės ir pietų. Praėjo 10 dienų, savaitės ir jau kelintas mėnuo, o italai ne tiktai nepaėmė visos Abisinijos, bet dabar atiduoda atgal abisinams, ką buvo paėmę. Ypač pietų fronte abisinai beveik visiškai išstūmė italus iš savo žemių. Abisinai, gavę iš kitų kraštų ir valstybių ginklų, moka jau ir aeroplaną nuleisti žemėn ir tanką nelaisvėn pagauti. Praeiti gi nejučiomis ir užpulti priešą — tai jų specialybė. Sargyba ir nepajunta, kaip būna nuginkluota.

Geriausias abisinų talkininkas kovoje — tai pati gamta. Kalnuotam jų krašte, kur kalnų aukštis siekia 4 kilometrų, sunku keliauti ir automobiliams ir tankams, abisinams gi labai lengva pasislėpti nuo aeroplanų. O kaip sunku keliauti apsunkintam kareiviui prie 50 laipsnių karščio! Galima įsivaizdinti, kaip jie eina prakaitu apsilieję tokiame karštyje, kaip pas mus pirtyse. Atėjus nakčiai, norisi pailsėti, bet pavojinga sumerkti akis, nes tuojau priešas užpuls ir iškapos ligi vieno. Sužeistuosius gi sudraskys žvėrys: hijenos, šakalai, tigrai bei įvairūs plėšrieji paukščiai, kurie ten pulkais puola bejėgį žmogų. Be to, kokios biaurios tenai musės. Tai ne mūsų muselės. Jos ten, kaip širšės, piktos, įlenda visur ir be pasigailėjimo kanda. Korespondentai sako, kad mūsų krašto musės, palyginus su anom musėm-abisinietėm, malonios. Dar įvairios ligos kankina neįpratusius prie tų sąlygų italus. Dabar tūkstančiai sergančių italų kareivių grįžta į savo kraštą.

Tuo tarpu italai neturi simpatikų kituose kraštuose. Spalių mėn. 5 dieną buvo išrinktas Tautų Sąjungos šešių narių komitetas, kuris tu-

rėjo nustatyti, ar yra karo stovis tarp Italijos ir Abisinijos ir ar tuo būdu sulaužytas Tautų Sąjungos statutas. Komitetas, o paskui ir Tautų Sąjunga pripažino, kad karas yra, kad S-gos statutas sulaužytas ir kad jį sulaužė Italija.

Už tokius darbelius numatoma bausmė, sankcijos. Kai buvo pastatytas klausimas balsavimui, ar taikyti Italijai sankcijas, tai už sankcijas balsavo 51 atstovas, prieš — tiktai vienas (italas) ir du susilaikė (Austrija ir Vengrija). Taip pat buvo nustatyta, kad tos bausmės bus taikomos nuo lapkričio mėnesio 18 dienos. Dabar jau tos sankcijos palietė Italiją. Kitos valstybės nebesiunčia Italijon prekių, produktų, dėlto italai skursta ir pyksta.

Italijos valdžia įsakė gyventojams taupiai gyventi, valgyklose galima gauti tiktai nedidelis mėsos gabaliukas ir maža sriubos lėkštė.

Sunkiausia italams bausmė bus, kai negaus jie iš kitų kraštų žibalo. Tuomet sostos jų automobiliai, tankai ir aeroplanai.

Paskutinėmis žiniomis Europos politikai mėgina vėl sutaikinti italus su abisinais. Patiekta įvairių sumanymų. Vienas jų siūlo pripažinti italams Abisinijos dalį ir baigti karą. Su tokiais reikalavimais Abisinijos karalius jokiu būdu nenori sutikti. Taigi, kuo tas italų-abisinų konfliktas pasibaigs, šiandie sunku ką nors apčiuopiamo pasakyti.

Žinoma tiktai, kad tas karas labai daug kaštavo italams. Jei jie tas milijardines sumas būtų įdėję į savo kolonijas, kurias turi, tai būtų turėję labai daug naudos ir gerą pasaulyje vardą. Dabar gi patys nusiminę, praradę daug gyvybių, išleidę milžiniškas sumas ir gavę užpuoliko vardą, svarsto, kas belieka daryti toliau.

Pranas.

Dar dėl meno dirbinių parodos.

Gyvenimas, tartum, srauni pavasario upė, slenka nepaprastu greitumu, nešdamas vis naujas pareigas, naujus pergyvenimus ir įspūdžius. Šiandien maža kas mėgsta sustoti, atsigrįžti ir žvilgterti praeitin, visus vilioja slėpininga ir daug žadanti ateitis. Vistik kai kas tvirtina, kad taip neturėtų būti, nes praeitis esanti ateities mokytoja, praeities klaidos mokinančios, kaip išvengti jų ateity, o gražūs pasisekimai ir laimėjimai ragina naujiems dar didesniems žygiams ir laimėjimams.

Brėžiant šias pastabas prisimena šią vasarą (gegužės mėn. 10-25 d.) Liet. Šv. Kaz. D-jos dešimtmečio proga surengta liet. liaudies meno dirbinių paroda, kuri buvo graži bendro sutartinio darbo išdava.

Vieni sumanė, aptarė parodos projektą; kiti, gyveną provincijoj: kunigai, mokytojai, skaityklų vedėjai daug pasidarbavo, rinkdami ir pristatydami Vilniun eksponatus; treti pasidarbavo daugiausia — tai meno dirbinių kūrėjai ir jų savininkai. Daugiausia pasidarbavusiems priklauso, beabejo, ir tam tikras atlyginimas ar užmokesnis. Bet koks turėtų būti užmokesnis? Vienas kitas auksinas, šiokia ar kitokia medžiaginė dovana? Manau, kad ne! Auksinas greit išslis, medžiaginę dovaną sugrauž laiko dantys. Daug brangesnis ir gražesnis atlyginimas yra dvasinis užmokesnis — viešas garbės ir pirmenybės pripažinimas, įamžintas dokumentais. Turėdama tai amenyje, parodos vertinimo komisija nutarė

panašiu būdu atsilyginti daugiausia pasidarbavusiems lietuviško laudies meno srityje, gražiausių parodoj buvusių dirbinių savininkams. Ji nusprendė apdovanoti eksponatų savininkus I-jo ir II-jo laipsnio pagyrimo lapais. Pirmojo laipsnio pagyrimo lapai duota už vertingiausius liaudies meno dirbinius. Vertingumas jų glūdi lietuviškuose motyvuose ir originalume. Pav., audiniuose tuos motyvus sudaro geometrinės raštų figūros. Audiniuose taip pat daug reikšmės turi švelnus tautiškų spalvų suderinimas ir gražus lininių, kanapinių ir vilnonių siūlų sugretinimas. Tautiškos spalvos gali būti įvairios, tik turi būti neryškios, nes senovėj lietuviai dažydavo natūraliais augaliniais dažais.

Eksponatai, turį minėtuosius savumus, buvo pripažinti vertingiausiais, ir jų savininkai apdovanoti pirmojo laipsnio pagyrimo lapais. Tokių pagyrimo lapų gavo 30 asmenų.

Švenčionių apskr. Mikalina Vanagaitė, O. Bagdonienė, Grasilda Žemaitytė, Emilija Maldžiūnienė, Teofilė Gimžauskienė, Elena Žemaitienė, Magdalena Dubakienė, Marė Jonulionytė.

Viln. Trakų apskr. Paulė Petrikaitė, Marė Urbonavičiūtė, Stasė Urbonavičiūtė, Bronė Vasiliauskienė, Vladas Kucka, (už darbštumą), Ona Lukaševičiūtė, Agota Bernatavičiūtė.

Ašmenos apskr. Elena Baranauskienė, Agota Kuklytė, Ona Kuklienė, Zosė Gaidienė, Marė Gaidienė, Marė Jakavičiūtė, Anielė Peseckaitė, Paulė Petrikaitė.

Suvalkų apskr. M. Marteckienė, Ona Balčiūtė, Elena Pakuckaitė, Ona Malinauskaitė.

Gardino apskr. Jonas Šeštavickas (už „mūkelę“), Marė Miškinytė ir Stasė Kazlauskienė.

Antrojo laipsnio pagyrimo lapai pripažinta tiems, kurių dirbiniai yra savo meniškumu kiek menkesni, bet be svetimųjų įtakos, dauguma jų gaminti iš naminės medžiagos (naminių siūlų ir kita). Be to, antrojo laipsnio pagyrimo lapus gavo kai kurie už uolų dalyvavimą parodoje, t. y., kad į parodą prisiuntė daug įvairių savo dirbinių. Iš viso antrojo laipsnio pagyrimo lapų išdalinta 131.

Pagal apskritis atrodo šitaip: Brėslaujos—6, Švenčionių—60, Viln. Trakų—34, Ašmenos—10, Lydos—7, Suvalkų—6, ir Gardino—8.

Pagyrimo lapai tai ne šiaip sau popieriaus gabalas, bet vertingas dokumentas, kuris liudija apie asmens darbštumą, sumanumą ir mokėjimą gražiai, lietuviškais motyvais sukurti vertingą audinį ar kokį kitą dalyką. Todėl šis pagyrimo lapas neprivalo mėtytis kur nors dėžėj, stalike ar ant lentynos, bet gražiuose rėmuose, po stiklu, turi kaboti ant sienos šalia paveikslų. Jis bylos kiekvienam svečiui ar keleiviui, kad šioje gryčioje gyvena ne tinginė, o darbšti, sumani ir pirštuota mergelė, kuri moka ne tik pašokti, gražiai padainuoti, bet ir vertingus audinius išausti.

Lietuviškajam liaudies menui ūgdyti ir stiprinti Liet. Šv. Kazimiero D-jos Valdyba paskyrė organizuotam jaunimui kelioliką apie liaudies meną knygų ir paskirstė jas į paskirus rajonus, parapijas ir skyrius. Šiose knygose ras jaunimas, ypač mergaitės įvairių nurodymų, patarimų ir pavyzdžių, kokius turi austi audinius, megsti mezginius, kaip derinti spalvas ir daug kitų naudingų žinių. Tad tenebūna nė vieno jaunuolio (ės), kuriam ši knyga būtų svetima.

Švenčionių apskričiai paskyrta 12 knygų, kurios po vienai bus

Švenčionyse, Švenčionėliuose, Kaltinėnuose, Palūšėj, Daugėlišky, Dūkšte, Mielagėnuose, Tverečiuj, Adutišky, Ceikiniuose, Vasiūnuose ir Vydiškėje.

Breslaujos apskritis gavo 2 knygas: Rimšės ir Apsos parapijos skyriai.

Gardino, Ašmenos, Vilniaus-Trakų ir Suvalkų apskritys gauna 12 knygų, kurios bus šiose vietose: Gervėčiuose, Dieveniškėj, Verenave, Kaniūkuose, Pelesoj, Kaniavoj, Varėnoj, Valkinyke, Kabeliuose, Ratničioj, Seinuose ir Punske. Tas knygas gali skolintis ir jomis naudotis tų ir artimųjų parapijų visi skyriai bei jų nariai.

Toji paroda ir joje buvusių eksponatų vertinimas rodo ir moko, kokių turime laikytis motyvų, medžiagų ir spalvų derinimo, norėdami išlaikyti mūsų audiniuose ir kituose dirbiniuose lietuviškumą ir nuo amžių įgimtus tautinius savumus. Be to, paaiškėjo, kad ne visa yra gražu ir priimtina, kas yra nauja ar svetima.

Tad, pažinę pagrindinius lietuviško liaudies meno požymius ir jo reikalavimus, ūgdykime savąjį — tautinį liaudies meną, be gailesio vykim lauk svetimybes ir jau nuo šiandie renkimės antrajai dar didesnei liaudies meno dirbinių parodai. *V-tė.*

Ilgiems vakarams darbo.

Tuojau prasidės Kalėdų šventės. Jos prasideda ir baigiasi kiekvienais metais, kaip paprastai. Bet reikia atkreipti ypatingas dėmesys, kad kaimas jų metu daugiausia ilsisi, taip bent kalbama, tačiau, tikrovė rodo, daugiausia išvargsta.

Reikia šis nenormalus reiškinys iš mūsų sodžiaus gyvenimo išvyti. Jis kartina mūsų gyvenimo valandas ir dienas, nuobodina jas. Atrodo, kad nėra kas tuo reikalu plačiau susirūpintų. Netiesa. Tik kaimas turi visų patarimų klausyti. Ypatingai tų, kurie plaukia iš gryniausios širdies.

Šio straipsnelio autoriui daugiausia rūpi mūsų gražiosios kalbos vartojimas visose lietuvių gyvenamose vietose. Rūpi, kad sodietis mokėtų iš knygos išskaityti savo sentėvių gyvenimą: jų atkakliąsias kovas dėl lietuviškos knygos bei laikraščio, dėl lietuviškos kalbos pilietinių teisių bažnyčioje ir mokykloje, dėl lietuviškos dainos skambėjimo kiekvienose lietuvio lūpose. Ar jis sunkų darbą bedirbtų, ar poilsio metu susirinkę visi bendrai linksmintųsi. Žodžiu, kaimo žmogus-lietuvis iš daugelio knygų gali išskaityti visą mūsų atgimimo laikotarpį, apie kurį laikraščiuose tik trumpai tepaskaito.

Kaimo jaunimas dažnai nusiskundžia, kad nežino, kas reikia skaityti, o ko nereikia, kad nėra kas juos į tiesų kelią atveda ir lektūrai (skaitymui) knygas nurodo.

Čia jaučiu šventą pareigą nudirbti tą nurodymo darbą, kurį, manau, kiekvienas inteligentas, gyvenąs sodžiuje, mielai nudirba, jeigu kaimo jaunuolis (ė) pas jį kreipiasi. Bet mūsų sodiečiai taip gėdinasi savo nesusivokimą parodyti, kad inteligentas, net geriausius norus turėdamas, negali įžvelgti, ko jo vedamiems broliams trūksta.

Manau, geriau bus, kai pratariu, kai jie manęs nemato.

Nevien kalbu, bet pirštu nurodau, kas reikia daryti.

Turime skyrių knygynėliuose gražių ir įdomių knygų.

Jeigu skyriaus knygynėliuose ar skaityklų spintose nebūtų knygų, kurias čia minėsiu, jaunimo pareiga kuo greičiausiai jų iš kur nors pareikalauti. Reikia klabenti, o tikrai bus jos prisiųstos. Skyriams geriausia kreiptis į Centro Valdybą.

Kalėdų Švenčių metu pirma eile turime pasirūpinti perskaityti: Juozo Tumo-Vaižganto knygą, vardu „Pragiedruliai arba vaizdai kovos dėl kultūros". Tai kelios didokos knygos. Bet jos geriausios visoje mūsų grožinėje literatūroje. Joms prilygsta tik tie veikalai, kurių autoriams skiriamos tarptautinės (Nobelio) dovanos. Šios knygos reikia skaityti tokia tvarka: pirmosios knygos pirmąją dalį, pavadintą „Gondingos kraštu", pirmosios knygos antrąją dalį—„Vaduvų kraštą" ir antrąją — „Šeimos vėžių" knygą. Toliau reikia perskaityti to paties autoriaus knygą, vardu „Dėdės ir dėdienės".

Savotiškas verslas — varnų gaudymas. Šio užsiėmimo nėra niekur kitur pasaulyje, kaip tik Klaipėdos krašte, Nėringos žvėjų kaimeliuose. Rudens metu žvėjai su tam tikrais tinklais eina gaudyti varnų, iš kurių mėsos jie pagamina šeimynai skanius pietus. Šiame paveik•lėlyje matome vieną tokį medžiotoją, kuris po laimingos medžioklės grįžta su gausiu laimikiu namo.

Bet tai dar nevisa lektūra. Skaitytini Vinco Krėvės-Mickevičiaus „Dainavos šalies senų žmonių padavimai", „Šiaudinė pastogė" ir dvi dalys tuo pačiu vardu apsakymėlių. „Šarūnas" galima skaityti tik tiems, kurie jau daugelį knygų perskaitė.

Paskiau Vienuolį. Jo raštų keturi tomai gaunami mūsų knygynuose. Ir jose daug sveikos ir naudingos medžiagos.

O dar beletristės moterys: Žemaitė, Lazdynų Pelėda ir Šatrijos Ragana. Jos visos kaimietės ir savo kūrybą kaimui paskyrė.

Argi galime jas užmiršti?

Žodžiu, visa galerija autorių tik laukia, kada mes į jų kūrybą pažiūrėsime. Kada gyvensime tuo, kuo jie gyveno.

Poezijai taip pat neskirkime paskutinės vietos. Gana ilsėtis ir vargti tuo pačiu metu! Reikia tuč tuojau imtis skaityti. Tik knyga išjudino mūsų tautą iš gilaus amžių snaudulio, knyga taip pat neduos jai vėl naujai užmigti, neduos tada, kai mes skaitysime visa tai, kas anksčiau, anais sunkiaisiais kovos metais, kraujo ir prakaito lašais buvo parašyta. Kam svarbi lietuvių kalbos ir lietuviškosios galvosenos gyvybės ar mirties problema, kviečiu Kalėdų Švenčių metu į talką lietuviškas knygas skaityti.

V. R.

J. PALUŠEVIČIUS.

Jaunyste, jaunyste!

Skrajok, jaunyste nežabota,
plačiais erdvių, keliais.
Šviesiom idėjom lėk šarvuota
laukais ir pievom, pabaliais.

Visur surasti mane moki,
ar būčiau girios gilumoj,
ar slėgiamas naštos sunkiosios
klaikioj, beviltėj tamsumoj.

Skrendi mėlynėmis padangių,
tarsi su vyturio sparnais.
Graži, kaip tulpės mūs' palangių
papuošta svajom ir sapnais

Kartais esi ramus vėjelis,
o kartais — pragaro audra.
Tai vėl malonus spindulėlis
plinti tu tyliai, kaip giedra.

Visus pasaulio margumynus,
visus žiedus su jų kvapais,
kodėl, jaunyste, tu pamynei,
kodėl kvatojies ir juokais?

Gėrimo reformos reikalu.

(Monologas).

Štai apie vieną begalo svarbią sritį užmiršta. Stebėtina, kad ir spauda neprasižioja, o sako, spauda mūsų reikalais rūpinasi.

Toji apleistoji sritis, tai gėrimo reikalai. Žinoma, koks abstinentas ar nesveikais inkstais pilietis praeis pro tą klausimą užsimerkęs, o gal net pasmerks gėrimo srities reformatorius. Bet mes turime būti pasiryžę ir kentėti, bet latrams nurodyti kelią į laimingą ir skaistų gėrimą, be jokių skausmų, nuostolių, protokolų ir kt.

Sakysime, dabar ateina Kalėdos, taikos ir džiaugsmo šventė. O kokia taikos ir džiaugsmo šventė, jei kuris nors pilietis pradeda gerti be jokios sistemos ir tvarkaraščio — nuo pat kūčių ryto, per kūčias jau pradeda mušti žmoną, Kalėdų naktį selterio pirkti beieškodamas įsilaužia į laikrodžių krautuvę ir auštant pasijunta policijos arešte, kur ir išbūva

visą pirmą Kalėdų dieną. Nereikėtų mums čia kalbėti, jei arešte būtų bufetas su svaigiaisiais ir šiltais bei šaltais užkandžiais. Tada žmogus ir ten galėtų Kalėdas atšvęsti. Dabar gi žmogui policijos arešte atimamas visas Kalėdų švenčių džiaugsmas. Brangiai ima už nakvynę, o patogumų jokių!

O kodėl? Todėl, kad patys mes kalti, — ot kodėl! Mes tik žiūrim, kad ten pamestinukams auklėjimo namai būtų pastatyti, kad jaunimas apžerginio nešoktų ir kad dešrų dirbtuvės nenaudotų savo gaminiams šunų, o grynai savais reikalais nesirūpiname. Užtat ir sakau: — Susipraskim, susitvarkykim ir paruoškim programą: kur, kada ir po kiek.

Pirmiausia, atkreipkime dėmesį į Kalėdų šventes ir nuo jų pradėkim naują gyvenimą.

Štai keletas naudingų patarimų mieliems draugams.

Kūčių dieną iš pat ryto gerti neapsimoka. Pirmiausia, reikia permesti akimis baudžiamąjį kodeksą: kiek už ką gali gauti. Vadinasi, kiek teismas priteis už įsodintą prieteliui guzą pakaušy, ko galima laukti už iškultus kaimynui langus ir ar kalėjimas ilgai gaišins už šonkaulio įlaužimą nepažįstamam žmogui. Įsigijęs tokias žinias, jau gali pradėti švenčių planą.

Po to drąsiu žingsniu galima eiti į kamarą, ar kitur, kur buteliai stovi, ir rūpestingai suskaityti, ar visi tebėra. Mat, žmonos turi biaurų papratimą vieną kitą bonką nukniaukti.

Gerti, gerbiamieji, galima pradėti per kūčias.

Bet prieš gėrimo pradžią reikia į palto kišenes įsidėti po bonką ir prisegti pusę keptos žąsies. Mat, įkaitusiam žmogui ateina noras truputį prasivėdinti. Išeina žmogus oran, o čia pagal švenčių ir poilsio įstatymus Kalėdų pirmąją dieną visos karčiamos uždarytos. Gatvėj su savo intendantūra niekada nepražūsi. Arba jei ir areštan pateksi, tai vis beviltis likimas tavęs neištiks su bonka ir keptos žąsies gabalu...

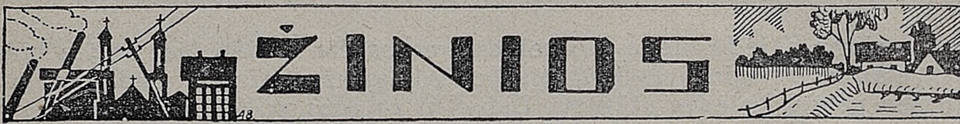
Yra žmonių, geriančių su vadinamąja „miera". Tai pats baisiausis i todėl kiekvienam išmintingam žmogui vengtiniausis gėrimo būdas. Šitokie gėrikai „su miera" labai daug nelaimių prisidaro sau ir net kitiems. Atsidrožė žmogus iki mieros, o paskui nuėjo iššuko kokiam prieteliui koją, kitam pamušė akį, trečiam nuardė skverną. O paskui protokolai, teismai, baudos.

Geriausiai gerti kiek lenda. O juk lenda žmogui, reikia pripažinti, ne bala žino kiek: kaip tik nuvirsti po stalu, taip ir nebelenda. Po stalu gulėdamas nei tu kam dantų išmuši, nei tau protokolas gresia, ypač jei po savo stalu guli. Pabudai, pajutai, kad vėl lenda, pasiekei stiklą, sulikvidavai, kol galva prie grindų prilimpa, ir vyras. Knark drąsiai iki sekančio nubudimo, kol vėl lys.

Per Kalėdų švenčių dienas šitokiu būdu žmogus apsikiaulinęs gali pasilinksminti iki sočiai, be jokios skriaudos sau ir kitiem.

Čia tai tik keli ant greitųjų pagauti pasiūlymai ateinančių švenčių proga, kad brangūs draugai nepaliktų likimo valiai, kaip kokios vargo bitės. O netolimoj ateity turės būti paruoštas tobulas gėrimo vadovėlis. Tada tai mes parodysim, ką galima organizuotai padaryti.

M. R.

IŠ NEPR. LIETUVOS.

— Pabaltės valstybių bendradarbiavimas kas kart didėja. Lietuva, Latvija ir Estija dažnai daro įvairias reikšmingas sutartis, suvažiavimus, derina savo politiką. Šio mėn. 9—11 dienomis Latvijos sostinėj Rygoje buvo Lietuvos, Latvijos ir Estijos užsienių ministerių konferencija. Tarp kito nutarta: laikytis vienodos nuomonės Italijos-Abisinijos karo klausimu; pareikšta ištikimybė Tautų Sąjungai, kaipo taikos idėjos nešėjai; nutarta daryti diplomatinių žygių, kad Tautų Sąjungos Taryboje būtų bent vienas Baltijos valstybių a stovas. Viso pasaulio spauda šiai užsienių reikalų ministerių konferencijai priduoda didelės politinės reikšmės.

— Pereito mėn. gale visoje Lietuvoje buvo iškilmingai paminėta metinė Lietuvos kariuomenės šventė. Tą dieną visam krašte surengta paskaitos, vaidinimai, akademijos, koncertai ir kita. Šventės proga Valstybės Prezidentas pakėlė daugelį karininkų į aukštesnį laipsnį. Iš jų keturi pulkininkai pakelti į generolus.

— Pereitą mėnesį suėjo 10 metų, kai dabartinis N. Lietuvos ministeris pirmininkas ir finansų min. Juozas Tūbelis pradėjo eiti ministerio pareigas. Jo dideliems darbams pagerbti buvo iškilmingas ministerių kabineto posėdis, kuriame nušviesta Jubiliato nuopelnai Lietuvos Valstybei. Ministeris pirmininkas gavo daug sveikinimų ir nuoširdžių linkėjimų. Valstybės Prezidentas Antanas Smetona apdovanojo ministerį pirmininką Vytauto Didžiojo I laipsnio ordinu.

— Dabartinė Lietuvos valdžia ypatingai rūpinasi ūkininkų gerove. Visuomet šelpia nukentėjusius nuo nederliaus, gaisrų ar ištiktus kitokių nelaimių. Be to, teikia lengvomis sąlygomis paskolas. Šį mėn. Ministerių Kabinetas nutarė, kad visų tų skolų grąžinimas gali būti atidėtas 2 metams, o neturtingiems ūkininkams šios skolos dovanojamos.

— Šiemet Lietuvoje žymiai padidėjo statyba. Statoma nauji pastatai, gražinama išorinė miestų ir miestelių išvaizda. Šiam reikalui išlei ta 23 milijonai litų. Daugiausia rūpintasi provincija, kur pastatyta 7.561 gyvenamas namas ir 12.171 negyvenamas trobesis. Pastatyta 100 mokyklų, 1 moderniška ligoninė, 4 prieglaudos ir kita.

— Lietuvoje gražiai veikia jaunieji ūkininkai. Jie surinko savo tarpe apie 20 tūkstančių litų, už kuriuos nupirko du sunkiuosius kulkosvaidžius ir įteikė juos kariuomenei jos šventės proga.

— Kaune įsisteigė Senųjų Tautos darbuotojų sąjunga, kurion priimami seni lietuviai veikėjai, kurie dar rusų laikais kovojo su rusų valdžia dėl tautinio lietuvių atgimimo ir dėl spaudos grąžinimo. Ši sąjunga rūpinsis medžiagine ir dvasine savo narių gerove, rinks žinias apie mirusius ir gyvus tautos darbuotojus.

— Šio mėn. pradžioje Kaune įvyko Vyt. Didžiojo universiteto studentų ateitininkų metinis susirinkimas, kuriame aptarė ir nustatė šių mokslo metų veikimo gaires ir išrinko naują valdybą. Sąjungos pirmininku išrinktas stud. A. Graževičius.

— Lietuvos studentijos tarpe kilo sumanymas įsteigti visos Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų sąjungą. Sąjungos tikslas būtų jungti visos Lietuvos studentus, palaikyti akademinius santykius ir akademinę spaudą. Šiai sąjungai priklausytų

Vyt. Didž. Universiteto, Dotnuvos akademijos, Klaipėdos prekybos instituto, meno mokyklos ir kitų aukštųjų mokyklų studentai.

— Šiomis dienomis Kaune buvo sušauktas jaunalietuvių skyrių atstovų suvažiavimas. Suvažiavime, kuriame dalyvavo min. Stanišauskas, burmistras Merkys ir kiti, aptarta organizaciniai klausimai ir nustatyta šių metų darbo planas.

— Lietuvoje smarkiai auga ir plinta spauda. Didėja leidžiamų laikraščių prenumeratorių skaičius ir steigiami nauji laikraščiai, pavyzdžiui, nesenai pradėjo leisti naują žurnalą „Technikos Apžvalgą" Lietuvos diplomuotų inžinierių ir technikų draugija.

— Pereito mėn. Lietuvos vyriausybė išleido naują spaudos įstatymą, kuriame reikalaujama, kad lietuviškų spausdinių kalba būtų gryna ir taisyklinga. Laikraščius gali leisti tik Lietuvos piliečiai, o jų redaktoriais gali būti turį aukštojo mokslo cenzą arba šioje srityje turį pakankamai įgudimo bei praktikos.

— Klaipėdos uoste laivų judėjimas kas kart didėja. 1932 metais uostan įplaukė 1113 laivai, o šiemet iki gruodžio mėn. pradžios 1225 laivai. Matome, kaip žymiai paūgėjo skaitlinės.

IŠ LENKIJOS.

— Š. m. balandžio mėn. 23 dieną buvo įvesta Lenkijoje nauja konstitucija. Naujos konstitucijos įvedimui paminėti šiomis dienomis leidžiamas amnestijos įstatymas, kuris paleis iš kalėjimų apie 27 tūkstančius kalinių. Įstatymas apims tuos nusikaltimus, kurie buvo padaryti prieš š. m. lapkričio mėn. 11 dieną. Tą dieną buvo švenčiamos septynioliktos Lenkijos nepriklausomybės sukaktuvės. Pagal amnestijos įstatymo projektą būsiančios dovanotos visos teismo ir administracinės piniginės baudos. Kriminaliniams nusikaltėliams būsiančios dovanotos bausmės, jeigu nubausti kalėti nedaugiau kaip 6 mėnesiams. Nuteistiesiems nuo 6 mėnesių iki 3 metų bausmės būsiančios sumažintas pusiau, o nuteistiesiems nuo 3 iki 5 metų bausmės būsiančios sumažintos trečdaliu. Sunkesnių bausmių už kriminalinius nusikaltimus amnestijos įstatymas nepaliesiąs. Politiniams nusikaltėliams būsiančios dovanotos bausmės tiems, kurie nubausti iki vienierių metų, nuo metų iki 5 metų būsiančios sumažintos pusiau, o nuo 5 iki 10—trečdaliu. Seimas amnestijos įstatymą jau priėmė, dabar jis svarstomas senate. Įstatymas būsiąs paskelbtas dar prieš Kalėdas.

— Lenkų spauda vėl ėmė rašyti apie lenkų persekiojimus Čekijoje. Spaudos žiniomis, daugelyje Cešino Silezijos sodžių gyventojai verčiami saugoti čekų mokyklas, daug lenkų tautybės geležinkeliečių iškeliama Čekijos gilumon, lenkiškos mokyklos paverčiamos čekiškomis ir panašiai. Žodžiu, santykių pagerėjimo tarp lenkų ir čekų tuo tarpu nesimato.

— Varšuvos spauda praneša, kad Lenkijos biudžete š. m. lapkričio mėn. gauta 28 milijonai deficito. Tuo būdu nuo biudžetinių metų pradžios balandžio mėn. 1 d. iki gruodžio mėn. 1 d. susidarė deficito 220 milijonų. Dabartinis ministerių kabinetas daro pastangų valstybės biudžetui išlyginti.

IŠ MŪSŲ PADANGĖS.

Sukūrusiems lietuviškos šeimos židinius draugams Onai Miškinytei ir Juozui Karlonui linkime daug laimės.

Mergažerio Liet. Šv. Kaz. D-jos skyrius.

Vaičiuliškė, Andrėjavo vals. Suvalkų apskr. Atėjus ilgesniems rudens vakarams ir turint daugiau laisvo laiko, vietiniai kazimieriečiai pradėjo gražiai veikti. Štai, kad ir pereito mėn. gale buvo surengta Kristui Karaliui akademija, kur p. V. Kadziauskas ir p. J. Matulevičius skaitė atitinkamas paskaitas. Paskui padeklamuota keliolika religinių eilių. Po to vietinio jaunimo keturių balsų choras, p. K. Cibulsko vedamas, pagiedojo religinių giesmių. Akademija visais atžvilgiais pavyko. *Šarkūnas.*

Barčiai. Varėnos valsč. Viln.-Trakų apskr. Šio sodžiaus jaunimas susibūręs į šv. Kazimiero skyrių kiek leidžia salygos, dirba kultūrinį darbą. Dažnai šaukia susirinkimus, kuriuose skaito paskaitas, raštus, padeklamuoja ir padainuoja.

Pereito mėn. 17 dieną buvo pašventintas pavasarį pastatytas „Vytauto kryžius". Šis kryžius padaiy tas prieš keletą metų ir norėta statyti kaipo paminklas — kryžius Vytauto Didžiojo garbei, bet negavus leidimo buvo pastatytas paprastas kryžius. Minėtą dieną šį kryžių pašventino Varėnos klebonas kun. I. Montvilas ir pasakė pritaikintą pamokslėlį. Šį kryžių statant, daugiausiai pasidarbavo skyriaus pirmininkas Antanas Jurgelionis.

Lietuvmylis.

Didžiasalis, Tverečiaus valsč., Švenčionių apskr. Vietos Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius dirba, kruta. Daro susirinkimus, rengia vakarus ir kitas kultūrines pramogas. Jaunimas šią vasarą praleido linksmai. Susirinkę padainuodavo ir pažaisdavo sviediniu. Dabar dažniau skaito knygas. Mūsų sodžiun pareina daug laikraščių: „Jaun. Draugo" 16 egzempl., „Vilniaus Aušros" 30 egz:, „Gedimino pilies" 3 ir „Saleziečių Žinių" — 4.

Š. m. 4 d. atėję trys nepažįstami policininkai pas Adolį Krasauską padarė kratą ir pasiėmė dvi knygas: „Tėviškę" ir „Karo taką".

Kazimierietis.

Biliai, Dzeveniškės vals. Ašmenos apskr, Vietinio skaityklos vedėjo ir Šv. Kaz. D-jos skyriaus valdybos rūpesniu spaudos savaitės proga buvo surengta skaitykloje lietuviškos spaudos parodėlė, kuri truko nuo XI-24 iki XII-1 d. Stalai buvo apkrauti laikraščiais, knygomis, o ant sienų kabojo gražūs šūkiai ir piešiniai. Parodą atidarant ir uždarant vietinis skaityklos vedėjas p. N. Jasiulionis skaitė įdomias ir turiningas paskaitas. Parodos metu skyriaus valdybos nariai skaitė balsiai straipsnius iš laikraščių, o jaunimas deklamavo ir padainavo. Spaudos parodą aplankė 250 asmenų.

Margis.

Daugėliškis, Švenčionių apskr. Š. m. gruodžio 11 d. Daugėliškio kapinėse buvo palaidotas susipratęs lietuvis, pavyzdingas tėvas a. a. Mykolas Cicėnas.

Velionis dar prieš Didįjį karą platino lietuviškus laikraščius ir lietuviškas knygas. Buvo artimas kun. Burbos, žinomo spaudos apaštolo ir veikėjo, padėjėjas. Velionis gyvendamas pas kun. Barbą gerokai apsišvietė ir susipažino su rusų teisėmis. Vėliau buvo visų parapijiečių patarėju. Bendradarbiaudamas nuolat su žmonėmis ragino juos šviestis ir organizuotis. Daug kam už prenumeruodavo laikraštį savais pinigais.

Velionis karo metu dirbo Petrapily, pinigų gaminimo įstaigoj; 1920 m. dirbo lietuvių karo komendantūros raštinėj Vilniuje, o nuo 192) m. buvo Švenčionių gimnazijos ūkio vedėju.

Iš Švenčionių į Daugėliškį atlydėjo daug žmonių ir gimnazijos dūdų orkestras.

Laidotuvėse dalyvavo gausus parapijiečių būrys, artimieji, giminės ir atvykęs iš N. Lietuvos Velionies sūnus, *Žinąs.*

IŠ VILNIAUS.

Paskaitos apie spaudą. Spaudos savaitės proga, Laik. Viln. Liet. Komitetas surengė Vyt. Didž. gimnazijos salėje šio mėn. 1 d. dvi paskaitas: skaitė prof. M. Biržiška „Vilnius lietuvių spaudos istorijoje" ir literatas R. Mackevičius „Spauda ir gyvenimas".

Iš Mokslo D-jos. Paskutiniu laiku Liet. Mokslo Draugija surengė dvi paskaitas. Pereito mėn. 27 d. skaitė paskaitą prof. M. Biržiška apie Rėzos lietuviškų dainų dainyną.

Šio mėn. 13 d. mokyt. Pr. Žemaitis skaitė pirmąją savo paskaitos dalį apie laiko matavimus ir skaičiavimus kitados ir dabar.

Iš Meno D-jos. Mūsų menininkai, dailininkai ir literatai susibūrę į Viln. Liet. Meno ir Literatūros Draugiją, šio mėn. 7 dieną surengė eilinį vakarą, kuriame prof. M. Biržiška skaitė paskaitą apie mūsų liaudies vestuvines dainas. Po paskaitos p. E. Palevičiūtė paskambino fortepionu.

Svečiai iš N. Lietuvos. Šio mėn. pradžioje viešėjo Vilniuje rašytoja ir visuomenės veikėja Sofija Čiurlionienė ir jaunųjų ūkininkų organizatorius agronomas Vladas Tiškus.

Kūčios pas romuviečius. Vilniaus Lietuvių Inteligentų „Romuvos" Klubas šio mėn. 15 d. Liet. Stud. S-gos salėj surengė kūčias, kuriose dalyvavo klubo nariai ir svečių būrys. Buvo vyresniųjų, sodžiaus liaudies švietėjų, skautų, gimnazijos 8 kl. moksleiviai ir šiaip Vilniaus jaunimo.

Kūčių vakarienę pradedant klubo pirmininkas mgr. J. Maceika, pasveikino susirinkusius ir palinkėjo jiems visokeriopos laimės, siekiant skaidresnio lietuviško rytojaus. Be to paragino mūsų liaudies švietėjus, studentus ir moksleivius, išvykstančius Kalėdų proga kaiman, taip pat surengti bendras kūčias savo kaimo lietuviškų draugijų nariams ir jų artimiesiems.

Po to kiti klubo nariai paįvairino linksmais, juokingais kūrinėliais, aktualiomis dovanomis ir būrimais būsimiems abiturientams, kas sudarė linksmą ir jaukią nuotaiką. Kūčių iškilmės baigta kalėdine giesme „Tyliąją naktį", ir Tautos himnu.

Linkėtina, kad visas Vilniaus krašto organizuotas jaunimas ruoštų panašias bendras kūčias ar Naujųjų Metų sutikimą ir tuo palaikytų gražius mūsų tautinius papročius.

Moksleiviai pagerbė Jakštą. Šio mėn. 14 d. Vyt. Didž. Gimnazijos moksleiviai surengė gimnazijos salėje akademiją kun. prel. Adomo Dambrausko - Jakšto 75 m. amžiaus sukaktuvių proga. Keletas mokinių rūpestingai ir struopiai paruoštose paskaitose aptarė Jubiliato asmenį.

Po to gražiai padainavo p. A. Krutulio vedamas moksleivių choras. Vakarą užbaigė daug padirbėjęs moksleivių orkestras, kuris tiesiog nustebino svečius padaryta pažanga.

Medicinos absolventai. Šio mėn. 14 d. medicinos fakulteto paskutinio kurso studentams buvo suteikta absolutorium ir priimta jų priesaika. Šiame absolventų būrely yra ir du lietuviai: Stanislovas Bielinis ir Juozas Markavičius.

Naujas teisių magisteris. Pereito mėn. gale baigė Vilniaus universiteto teisių fakultetą p. Aleksandras Birinčikas, kuris išlaikęs paskutinius egzaminus gavo teisių magisterio titulą.

Atsiųsta paminėti. Prof. M. Biržiškos „Būdas senovės lietuvių kalnėnų ir žemaičių" ir „Budriai", atspauda iš Lietuviškosios Enciklopedijos.

„Lietuviškas Baras" 1935 m. 3 numeris, skirtas Viln. Liet. Stud. ir Liet. Mokyt. Sąjungų dešimtmečiams paminėti. 48 pusl. Kaina 1 auks.

ĮDOMIOS NUOTRUPOS

Kaip kur švenčiamos Kalėdos. Žodis Kalėdos ne lietuvių kilmės. Jis kilęs nuo lotyniško žodžio „calendae". Tuo žodžiu buvo vadinamos mėnesio pirmosios dienos. Jos buvo pašvęstos kuriam nors dievaičiui, kurio vardu pats mėnuo buvo pramintas ir laikomos šventėmis. Didžiausios „kalendų" šventės buvo gruodžio mėnesio pabaigoj, kai saulė, įveikdama žiemos tamsą, pakrypdavo vėl vasaros linkui. Tos dienos atitiko Kristaus gimimą. Taigi, senasis stabmeldiškos šventės vardas sutapo su naujuoju krikščioniškuoju jos turiniu. Krikščionybei senovėj besiplečiant, ir diena ir vardas pasiekė taip pat mūsų kraštą. Taigi, kiekvienais metais su visu krikščioniškuoju pasauliu švenčiame Kristaus gimimo šventę— Kalėdas.

Įvairiose šalyse Kalėdos įvairiai švenčiamos. Kaip jos švenčiamos Lietuvoj, daugumas žinome iš prityrimo. Kalėdų išvakarėse, vadinamų Kūčių vakarą, pas mus priprasta valgyti bendrą vakarienę, iš įvairių pasniko valgių sudarytą.

Miestuose Kalėdų proga, be to, vaikams įrengiama Kalėdų eglutė. Ji puošiama visokiais žibučiais ir degančiomis žvakutėmis. Šis paprotys į mūsų kraštą pateko iš Vokietijos; ten ne tik vaikai, bet ir suaugę žmonės Kalėdoms pasitaiso eglutę, nors ir nedidukę.

Kristus, kaip žinome, gimė Betliejuje. Tai nedidelis, bet dailus Palestinos miestas. Įvairios krikščionių brolijos ir dvasiškija uoliai saugo Betliejaus stainelę (tikriau tarius, uolą), ties kuria dabar stovi bažnyčia. Kiekvienais metais Kūčių dieną Betliejuje dvasiškija surengia didingą procesiją, kurioje kartu dalyvauja įvairių tautų ir tikybų krikščionys. Eglių ten nėra, tad jų niekas ir puošti negali.

Taip pat maža eglių kituose pietų kraštuose. Tad tų kraštų vaikai niekad Kalėdų eglučių nemato. Maža jų net Anglijoj, Prancūzijoj ir Belgijoj. Tose valstybėse Kalėdų eglutes atstoja kiti spygliuoti ar aštrialapiai medeliai. Anglijoj, ypač Londone, žmonės yra pratę švęsti Kalėdas labai pamaldžiai ir iškilmingai. Ten nuo Kūčių vakaro iki Trijų Karalių paprastai vengiama triukšmingų linksmybių. Užtat per Tris Karalius jauni ir seni stačiai dūkte dūksta.

Prancūzijoj Kalėdos — tikriausia vaikų šventė. Kalėdų išvakarėse gatvėse ir aikštėse parduodami įvairūs žaisliukai, dūdelės, birbynės, skanėsiai ir saldumynai. Iki vėlyvo vakaro miestuose eina prekyba. Vaikai ir suaugę renkasi Kalėdų dovanas. Paryžius ir kiti Prancūzijos miestai Kūčių vakarą labai linksmi būna.

Olandijoje ir kitose kaimyninėse valstybėse su Kalėdų šventėmis siejamas šv. Mikalojaus garbinimas. Žmogus, aprengtas vyskupo rūbais, prisilipinęs ilgą žilą barzdą, joja raitas miesto gatvėmis ir, savivaldybės bei labdaringų draugijų pavedamas, dalina vaikams Kalėdų dovanas. Pamažu protestantų šalyse, kur šventieji negarbinami, šv. Mikalojus virto Kalėdų seneliu, kurio pasirodymo vaikai labai laukia.

Italijoj laike Kalėdų rengiamos linksmos eisenos su dailiai aprengtais piemenėliais, garbinančiais savo linksmu trimitavimu naujagimį Kristų.

Lietuvoj ir pas mūsų kaimynus— gudus, ukrainus ir lenkus nuo seno yra įsivyravęs paprotys „kalėdoti"-„Kalėdininkai" (ne kunigas, bet sodžiaus jaunimas), persirengę trimis karaliais — Kasperu, Melchioru ir

Baltazaru, lydimi Kalėdų žvaigždės, o Lietuvoje dar Krivių Krivaičio, vaikščioja iš sodžiaus į sodžių, iš namų į namus, garbina Kristų ir rankioja dovanas.

Daugely kraštų Kalėdų proga bažnyčiose įrengiamos Prakartėlės, vaizduojančios naujagimį Kristų, šv. Mariją, šv. Juozapą, tris karalius arba piemenėlius ir didelį angelų būrį.

Jie nenorėjo būti milijonieriais. Turbūt ne vienas mūsų ir nekartą pagalvoja, kokiu būdu greitai pralobti. Bet pasirodo, kad pasaulyje yra žmonių, kurie taip lengvai praturtėti visai nenori.

Nesenai Vašingtono mieste, Jungtinėse Amerikos Valstybėse, buvo atsitikimas, kad turtingo bankininko sūnus, po tėvo mirties, visai atsisakė priimti 17 mil. dol. palikimą, nurodydamas, kad tie pinigai yra uždirbti mirusiojo tėvo, o jis čia nė piršto nepridėjęs. Todėl jis neturįs jokios teisės šituos pinigus pasisavinti, ir didysis palikimas, 17 mil. dolerių, buvo perduotas Vašingtono miesto akliesiems.

Panašus atsitikimas buvo Reimse, Prancūzijoj. Per vieną automobilio katastrofą žuvo jaunos mergaitės tėvai. Tėvai turėjo vienintelę dukterį, todėl ji paveldėjo visus jų turtus, 2 milijonų frankų vertės. Mergaitė taip pat atsisakė priimti paliktą turtą, nes ji esanti jauna ir sveika, galinti dirbti ir pinigai jai nereikalingi.

„Šitame mieste yra tiek senų žmonių, kurie badauja, todėl jie turi gauti šituos pinigus" — pasakė mergaitė. Advokatas norėjo jai įkalbėti, kad tėvai pinigus paliko jai, kaipo kraitį, bet mergaitė pasisakė, kad ji nenorinti, kad ją vyras vestų tik dėl pinigų: jei vyras ją tikrai mylėsiąs, tai vesiąs ir be pinigų.

Vieni turtingiausių Amerikoj yra Vanderbiltai. Kartą turtingojo Vanderbilto broliavaikis be giminių žinios ir sutikimo apleido Naujorką ir išsikėlė į Pensilvanijos valstybę, apsigyvendamas menkame ūkyje. Turtingiems Vanderbiltams buvo tai didelis smūgis. Jie rašė jam daug laiškų, kad jis vėl grįžtų į Neujorką. Bet jis į visus jų laiškus nieko neatsakė. Pagaliau atvažiavo pas jį keli jo pažįstami ir giminės, norėdami prikalbėti jį nedaryti giminėms tokios gėdos ir grįžti namo. Bet viskas buvo veltui: vyrukas atsisakė, kad jis nenorįs būti turtingu žmogumi. Ir jis gyveno, kaip paprastas vienuolis: pats skalbė sau baltinius, pats virėsi sau valgyti ir dirbo visus darbus.

Taip pat kartą buvo atsitikimas ir Maskvoje. Vienas rusų milijonierius paliko turtingiausiai įrengtus namus Maskvoje ir pasitraukė gyventi į tyrlaukius. Visą milžinišką savo turtą paliko jis vargšams. Jo draugai, kurie jį ūkininko drabužiais apsirėdžiusį pamatydavo, negalėdavo įtikėti, kad tai yra tas pats vyras, kuris pirmiau savo elegancija duodavo pavyzdį visiems kitiems milijonieriams.

Panašių atsitikimų yra pasitaikę ir daugiau.

Pipirų žemė. Ne vienam mūsų teko girdėti posakis: „Aš tau parodysiu, kur pipirai auga". Iš tiesų, tokia „pipirų žemė" yra pasaulyje. Ji yra Indijoje ir užima gana didelį plotą, visu Vakariniu Indijos pajūriu, maždaug nuo Bombėjaus Kamorino iškišulio. Ta šalis vadidasi ne „pipirų žemė", bet Malabrija. Ši šalis yra graži, kalnuota, giriomis ir visokiausiais vijokliais apaugus. Kalnų viršūnėse auga arbatžolės, kavos medžiai, gumos miškai, pipirų laukai ir dar daug žmonių vartojamų prieskonių.

Kalnų šlaituose gyvena žmonės. Jie beveik visi verčiasi prekyba: laiko prieskonių plantacijas ir siunčia tuos prieskonius į visas pasaulio šalis. Patys malabriečiai nėra kultūringi. Jie yra susiskirstę į gentis, kurių svarbiausios yra: nambudyvai,

tijanai ir najarai. Šios šalies žmonės yra ramaus būdo, taikūs. Miega atsitūpę, nevartoja svaigalų, nerūko. Moterys valgo atskirai, kas lieka nuo vyrų stalo. Be šių papročių Malabrijos gyventojai dar turi visą eilę tautinių žaidimų ir šiaip visokiausių pareigų. Vadinas, „pipirų žemė" yra graži ir žavinga. Ten be pipirų auga dar ir kitokių naudingų skanėsių.

Ir gyvuliai moka gydytis. Tarp vietinių Afrikos gyventojų yra pasakojama, kad ir drambliai, ir raganosiai, ir kiti Afrikos miškų ir stepių gyvuliai turį savo kapus. Jie pasakoja apie tokias vietas, į kurias susirenką susirgę, sužeisti, ar visai pasenę gyvuliai baigti paskutines savo gyvenimo dienas. Ne miškuose, ne laukinėse stepėse nusibaigią gyvuliai, bet vietose, kur yra daug vandens, purvo ir molio. Žymus vokiečių keliautojas ir tyrinėtojas Šomburgkas manė, kad apsirgę, sužeisti ar šiaip silpni gyvuliai į vandeningas vietas susirenka todėl, kad nekuomet nepritrūktų vandens. Apie kokius nors gyvulių kapus, kaip pasakoja vietiniai Afrikos gyventojai, Šomburgkas visai nenorėjo tikėti.

Tačiau panašių atsitikimų, kad sužeisti gyvuliai bėga prie vandens, dažnai pasitaiko ir Europoj ir gal būt pas mus, Lietuvoj. Medžiotojai yra pastebėję, kad sužeisti šernai tuojau bėga į balotas vietas ir rausiasi į purvą arba molį. Yra žinoma atsitikimų, kad sunkiai sužeistas, kulkos peršautas briedis įsibrido iki galvos į dumblą, ir po kelių dienų pasveiko.

Žinomas gyvulių tyrinėtojas dr. Th. Zell aprašo vieną įdomų atsitikimą su savo šunimi. Kartą šuniui į koją įkando gyvatė. Tuojau šuo kuogreičiausiai nubėgo į netoli buvusį šaltinį, įkišo savo koją į dumblą ir taip prastovėjęs net iki rytojaus dienos. Ir šuo visai pasveiko— gyvatės nuodai visai pradingo.

Iš čia suminėtų kelių pavyzdžių matome, kad sužeisti gyvuliai bėga į šlapias, molingas vietas ne todėl, kad turėti gerti vandens, bet gydytis. Ar iš tiesų gyvuliai moka gydytis? Kad sužinoti tai, buvo daryta su įvairiais gyvuliais tyrinėjimų.

Kartą varnom buvo paduotas lesalas, sumaišytas su nuodais. Kai tiktai paukščiai patėmijo, kad yra užlesę nuodingo maisto, tuojau ėmė gert vandenį ir lesti netoli buvusį molį. Ir taip paukščiai kartojo vieną kartą po kito.

Kai Indijoj sugaunamas dramblys, tai jis šniūrais stipriai pririšamas prie medžio, kad negalėtų vėl pabėgti. Gyvulys, žinoma, daužosi, ir todėl dažnai susikruvina šniūru pririštas kūno vietas. Bet kai dramblys pajunta skausmą ir pastebi sukruvintas vietas, tuojau jis ima gydytis: suvilgo savo seilėmis žemės gabaliuką, pasidaro tam tikrą tepalą ir juo užtepa sužeistas vietas. Ir žaizdos greitai užgyja.

Buvo daroma dar įvairių bandymų ir su kitais gyvuliais ir beveik visuomet pastebėta, kad sužeistas gyvulys šiokiu ar tokiu būdu stengiasi žaizdą užgydyti. Be abejo, visi yra pastebėję, kad sužeistas šuo ar katė visuomet laižo žaizdą. Sulaižymas, žinoma, taip pat daug padeda, kad žaizda greičiau užgyja. Susirgę viduriais gyvuliai taip pat stengiasi gydytis. Dažnai galima pastebėti, kad šuo rauna ir ėda žoles. Šuo turi tam tikrą nujautimą ir jis ėda tik tas žoles, kurios jam gali padėti.

Vanduo, molis, žolės, savo seilės ir k. yra tie vaistai, kuriais susirgę, sužeisti ar šiaip negalingi gyvuliai naudojasi. Todėl šiandien manoma, kad ir Afrikos drambliai, raganosiai ir k. miškų ir stepių gyvuliai susirgę ar sužeisti bėga į šlapias, molingas vietas ne todėl, kad visuomet prie šalies turėtų vandens, bet gydytis.

Kaip namus apsaugoti nuo grybo. Namų, arba medžių, grybu vadinama tam tikra medžio liga. Augalų kenkėjų tarpe yra įvairių rūšių parazitų. Parazitais vadinami tokie augalai ar gyviai, kurie apsigyvenę ant sveiimo kūno čiulpia iš jo syvus ir jais maitindamiesi patys gyvena bei auga. Tokių medžių parazitų yra daug: įvairios kempinės, įvairūs graužikai.

Grybu apsikrėtęs medis tebeaugdamas jau pradeda džiūti. Jeigu toks medis patenka namo sienon, tai labai greit grybas apima visą namą.

Toje vietoje, kur pats grybo centras, išauga didelė pelėsių krūva. Nuo jos į visas puses šakojasi grybo šaknys. Iš pradžių tos šaknys, tas pelėsių tinklas matomas aiškiai, bet kuo tolyn nuo paties grybo centro, tuo eina smulkyn ir pagaliau paprasta akimi jau nebepastebimas. Šaknys skverbiasi per vieną medį į kitą ir taip apima visą namą.

Grybo suėstą sieną lengvai galima persmeigti medine lazda. Taip atrodys medis, kuris jau visai grybo pagadintas. Bet tik apsikrėtusį grybu medį atskirti nuo sveiko beveik negalima.

Palankiose sąlygose grybas plečiasi labai greit. Kartais visai nelauktai, grybo pagadintos, įlūžta lubos, grindys arba ir visas namas sugriūva.

Taigi grybas daro milžiniškus nuostolius. Ypač naujoje mūsų viensėdžių statyboje grybas viešpatauja labai dažnai. Prieš tokią biaurią medžių ligą vaistų beveik nėra. Galima sulaikyti grybo plėtimąsi tik pabloginus jo augimui sąlygas ir pašalinus grybo pagadintus ir greta jų buvusius sienojus ar lentas. Grybo klestėjimui geriausios sąlygos tai drėgmė ir tamsa. Todėl reikalinga, kad namas būtų sausas ir kad visos namo dalys turėtų pakankamai šviesos. Grybas dažniausiai prigyja žemutinėje namo dalyje. Taigi, statant namą, būtinos sąlygos, kad:

1) namo pamatai būtų įleisti į žemę,

2) pirmasis sienos vainikas būtų atskirtas nuo pamato molio ar smalos sluoksniu,

3) grindys būtų dvigubos ir pakeltos nuo žemės,

4) pamatuose būtų padaryti langeliai, kad vėjas ir šviesa galėtų patekti į pogrindį.

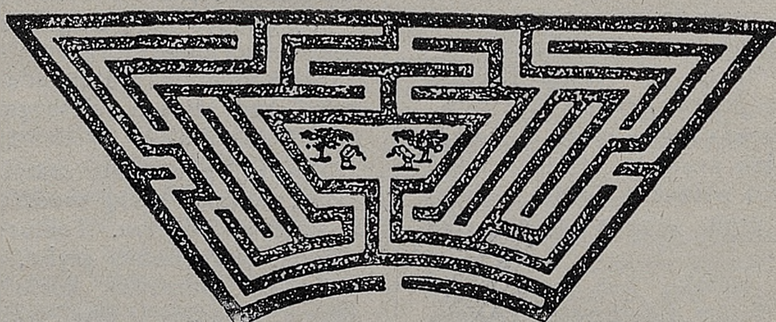
Be to, parenkant statybai medžius, neimti tokių medžių, kurie beaugdami išdžiūvo. Tokiuose medžiuose jeigu nebus grybo, tai bus kiti kokie parazitai, kurie patekę sienon pagadins ir visai sveikus medžius.

Vištas vakare lesinkim. Dabar pats ilgumas naktų. Jau trečią valandą vištos eina tūpti. Suprantama, kad ligi ryto 8 valandos ne tik jų gūžiai išsituština, bet jau vištos alkį jaučia. Be to, jei vištos gyvena nelabai sandariame tvarte, tai per didesnius šalčius jos tiek sunyksta, kad pradeda dėti tik pavasarį. Didesni paukščių augintojai yra išgudrėję. Jie lesina vištas vakare apie valandą aštuntą-devintą arba anksti rytą apie valandą ketvirtą. Smulkesniems vištų augintojams vertėtų šiuo naudingu papročiu pasekti, tai yra vakare, einant gulti, vištas palesinti.

Būtinas reikalas žiūrėti, kad vištos galėtų atsigerti. Jei tvartas šaltas ir vanduo į ledą sušąla, tai vakare belesinant reikia duoti vištoms ir šviežio vandens atsigerti. Vanduo turi būti kambario šilumos. Šalto vandens vištos visai negeria, nors ir troškulį jaučia. Dieną vanduo taip pat turi būti vasarošiltis ir šaltame tvarte atnaujinamas, įpilant šilto vandens. Tačiau reikia patikrinti, kad gerti paliktas vanduo nebūtų ir šiltas. Tokio vandens vištos daug prisigeria ir jei tik vištidėse šalta, nuo to vištos persišaldo ir suserga.

GALVOSUKIAI ???

1 uždavinys. Labirintas.

Toks labirintas yra netoli Londono miesto Anglijoj. Pasakojama, kad jis išlikęs iš karaliaus Enriko VIII laikų (XVI šimtmečio). Labirinto viduje auga labai gražūs medžiai, kurių pavėsyje žmonės mėgsta pasėdėti ir pailsėti.

Pamėginkite įeiti į labirintą ir nepaklydę išeikite. *L. 3 t.*

2 uždavinys.

Vienas jaunikaitis, turėdamas kiek pinigų, įėjo valgyklon pasistiprinti. Manydamas, kad savo pinigų bus jam per maža, o valgyklos savininkas geras pažįstamas, sumanė iš jo pasiskolinti. Tad paprašė, kad jam paskolintų tiek, kiek jis turėjo savų pinigų. Pažadėjo skolą grąžinti laiku, o iš to džiaugsmo davė savininkui gerai uždirbti, pragerdamas net 10 auksinų.

Turėdamas nežmonišką apetitą, greit ir vėl užsimanė valgyti. Įėjo kiton valgyklon,—ten taip pat pasiskolino iš valgyklos savininko tiek pinigų, kiek turėjo savų, ir taip pat išleido 10 auks. Po to dar užėjo į dvi valgyklas, padarė taip pat, kaip ir pirmose.

Išėjęs iš ketvirtos valgyklos, pačiupinėjo kišenę ir pajuto, kad nebeliko nė vieno skatiko: visus išleido.

Kiek pinigų turėjo jaunikaitis pradžioje ir kiek buvo pasiskolinęs iš valgyklų savininkų?

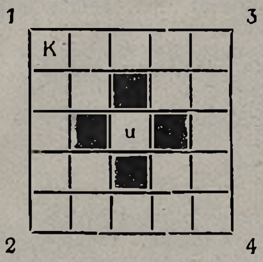
V. 2 t.

3 uždavinys. Šarada.

Antrą, trečią jei skaitysi,
Vandenyje pamatysi.
Jei pridėsi prieš jį vieną, —
Kad gi mala jis kasdieną!...
Pamainyti mėgink antrą,
Tokiu būti — garbė, verta.

Ad Lapėnas 2 t.

4 uždavinys. Kryžiažodis.

Įrašę į neužimtus, tuščius, langelius raides, gausime tokios prasmės žodžius:

1—3: Lietuvos kunigaikščių pilis;
2—4: naturalus saikas;
1—2: baisios žudynės;
3—4: j a ė m ė;
1—4: veiksmažodžio esamasis laikas;
2—3: dangaus kūnas.

A. Panavas 2 t.

5 uždavinys.

Pirklys pirko 11 rasinių avių, mokėdamas po 35 auksinus už kiekvieną. Dalį avių jam išvogė. Likusias pirklys pardavė, pakeldamas pirkimo kainą už avį tiek po 5 auksinus, kiek avių buvo pavogta.

Kiek gi avių buvo pavogta, jeigu žinome, kad pirkimas ir pardavimas nedavė jam nei pelno, nei nuostolio?

Juozas 2 t.

5 uždavinys. Vizitinės kortelės.

Reikia išskaityti, kuo užsiima šitie ponai, kurie siunčia pasveikinimus Kalėdų proga.

R. Siuča

L. Jovėšas

L. Vakis

Alf. Kalesinskas 2 t.

6 uždavinys. Mįslės.

1. Eina per vandenį, — neprigeria;
eina per ugnį, — nesudega;
eina per šiaudus, — nečiuža.

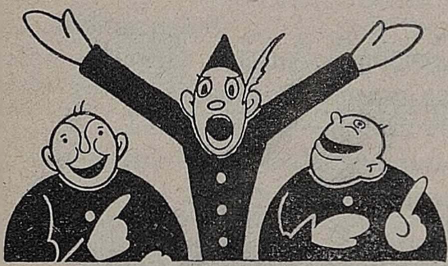
A. Krasauskas 1 t.

2. Dieną kaulus nešioja, naktį — žiopso.

A. Kalesinskas 1 t.

3. Du galu ir galas.

Beržo šakelė 1 t.

Ko čia juoktis?

— Girdėjau, tamstos ponia nukentėjo automobilio katastrofoj?

— O, nieko rimto — ir automobiliui ir mano žmonai tik truputį dažai nusitrynė.

⊚⊚

— Bet tikrai sakau, sako vienas gyvulių mėgėjas, — kad yra šunų, kurie už savo šeimininką protingesni.

— Žinoma,—patvirtina kitas,—aš pats tokį turiu.

⊚⊚

— Ką, tamsta prašai išmaldos, o atsiduodi, kaip alaus bačka...

— Alaus bačka, alaus bačka, argi tamsta norėtumei, kad vargšas elgeta šampanu kvėpėtų?

⊚⊚

— Kodėl tamsta sėdėjai trejus metus kalėjime — klausia teisėjas kaltininką.

— Todėl, kad manęs anksčiau neišleido.

⊚⊚

— Kas yra pas mus,—klausia mokytojas, — kai Amerikoje šviečia saulė.

— Bedarbė, pone mokytojau, atsakė mokinys.

⊚⊚

— Mamyte, Pranelis man sakė, kad aš esu gražiausia ir protingiausia mergaitė visame mieste. Jis mane nori vesti.

— Nepatarčiau, dukryte, už jo tekėti. Dar prieš vestuves jis į akis meluoja, tai kas bus toliau.

⊚⊚

— Sakyk, Petrai, į ką panašios šių dienų moterys?

— Šių laikų moterys panašios į sienas, kurios buvo daug kartų teptos ir vėl nusišėrė, nes jau nelimpa dažai.

⊚⊚

Jonas su Baltrum sėdi karčiamoje už staliuko. Išgėrus po keletą stikliukų, Jonas klausia:

— Pasakyk, Baltrau, ar yra kas geresnio kaip stikliukas šiltosios?

— Yra!

— Na, o kas?

— O gi visas butelis.

⊚⊚

— Tamstos bilietas paprasto keleivių traukinio, o tamsta važiuoji greituoju traukiniu, tai tamsta privalai už greitumą primokėti, — reikalauja konduktorius.

— Kas čia tokio — aiškinasi keleivis, traukinys gali ir pamažu važiuoti man vistiek. Laiko turiu pakankamai.

⊚⊚

— Meldžiamasis, kas dabartiniais laikais be pinigų galima padaryti?

— Ugi, vien tik skolos!

⊚⊚

— O tu, čigonpalaiki, nori mane prigauti, juk tas arklys aklas!

— Na, ir ką tai kenkia, juk neduosi jam laikraščių skaityti.

⊚⊚

— Katre, kur bėgi?

— Pas kaimyną bėgu pažiūrėti.

— O ką ten žiūrėsi?

— Matysiu, ar daug Agota turi kraičio, juk viską į kiemą išneš....

⊚⊚

— Pasakykite, vaikai, ką žąsis dar duoda be mėsos ir kiaušinių — klausia mokytojas. Mokiniai tyli.

— Kaip tai ne vienas nežinot! Na tik pagalvokit, ką turite namie lovose?

— Blakių, ponas mokytojau,— atsiliepia vienas mokinių.

⊚⊚

— Joneli, prašau išvardinti žvėris pavojingus žmogui.

— Liūtas, vilkas, tigras.

— O kuris pavojingas paukščių?

— Gandras, ponas mokytojau!

⊚⊚

— Kada tamsta sumokėsi už mašiną? klausia siuvamųjų mašinų agentas.

— Užmokėsiu? Juk tamsta parduodamas mašiną man sakei, kad greit ji pati už save užsimokės. Taigi atmink, ką kalbėjai.

⊚⊚

Redaktorius ir leidėjas Antanas Juknevičius. „RUCH“ spaustuvė Vilniuje.

TURINYS

„JAUNIMO DRAUGO“ 1 — 12 Nr. 1935 m.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Gaideliui. Pinigus, siųstus pro studentes, gavom ir laikraštį siuntinėjame nurodytu adresu. Teiraukitės pašte.

Kazimieriečiui. Viską gavome, dėkui. Eilutės silpnokos, todėl netilps, bet, matyt, Draugas daug dirbi, nes darai žymią pažangą.

Lietuvmyliui. Korespondenciją dedam. Eilutes sunaudosim. Nuotrauka tilps vėliau.

Žinančiam. Korespondenciją sutrumpinę talpinam. Fotografija netilps, nes gavome pavėluotai.